

Regeringens proposition

1999/2000:147

Lag om svenskt medborgarskap

Prop.
1999/2000:147

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 8 juni 2000

Laila Freivalds

Ulrica Messing
(Kulturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lag om svenskt medborgarskap. Lagförslaget innebär bl.a. att det skall bli fullt ut möjligt att ha dubbelt medborgarskap. Det skall inte krävas av den som söker svenskt medborgarskap att han eller hon avsäger sig sitt tidigare medborgarskap. Inte heller skall en svensk medborgare som söker och förvärvar ett annat medborgarskap därmed förlora det svenska medborgarskapet.

Vidare föreslås att ett barn med en svensk far alltid skall förvärva svenskt medborgarskap vid födelsen om barnet föds i Sverige. Om ett barn med en svensk far föds i utlandet skall barnet kunna få svenskt medborgarskap genom anmälan.

När det gäller adoptivbarn under tolv år föreslås att inte bara adoptionsbeslut som godkänns i Sverige utan även adoptionsbeslut som gäller i Sverige direkt på grund av lag skall medföra automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap för barnet.

Ett statslöst barn som föds i Sverige skall enligt förslaget kunna få svenskt medborgarskap genom anmälan om barnet har permanent uppehållstillstånd i Sverige och hemvist här. Ett statslöst barn som kommer till Sverige under sin uppväxt skall kunna få svenskt medborgarskap genom anmälan om barnet har permanent uppehållstillstånd i Sverige och hemvist här sedan minst tre år. Barn med utländskt medborgarskap skall under samma förutsättningar kunna få svenskt medborgarskap om barnet har hemvist här sedan minst fem år.

Ärenden som rör rikets säkerhet eller allmän säkerhet (s.k. säkerhetsärenden) skall avgöras av Migrationsverket som första instans. Migrationsverkets beslut i dessa ärenden skall kunna överklagas till regeringen. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2001.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till lag om svenskt medborgarskap	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1987:813) om homosexuella sambor	13
3	Ärendet och dess beredning	15
4	Bakgrund och utgångspunkter.....	15
5	Dubbelt medborgarskap	17
5.1	Inledning	17
5.2	Dubbelt medborgarskap godtas fullt ut.....	17
6	Medborgarskap efter svensk far	26
7	Svenskt medborgarskap genom adoption.....	31
8	Statslösa barn och ungdomar	34
9	Barn och ungdomar med enbart utländskt medborgarskap.....	40
10	Återvinning av svenskt medborgarskap	44
11	Svenskt medborgarskap efter ansökan (naturalisation).....	45
11.1	Naturalisationsvillkor	45
11.2	Dispensgrunden ”till gagn för landet” m.m.	48
11.3	Villkorad naturalisation	50
12	Undantag från krav på permanent uppehållstillstånd.....	51
13	Behörighet att göra ansökan och anmälan.....	54
14	Förlust av svenskt medborgarskap genom preskription.....	55
15	Befrielse från svenskt medborgarskap efter ansökan.....	56
16	Säkerhetsärenden.....	57
17	Överlämnande av ärenden till regeringen	60
18	Språkkunskaper och kunskaper om det svenska samhället.....	61
19	Information om svenskt medborgarskap.....	62
20	Särskilda ceremonier för nya svenska medborgare.....	63
21	Utfärdande av nya tillämpningsföreskrifter	64
22	Tillträde till 1997 års europeiska konvention om medborgarskap..	64
23	Nordiskt samråd	65
23.1	Allmänt	65
23.2	Avtal mellan nordiska länder.....	66
24	Övrigt	67
25	Ikraftträdande m.m.	69
26	Ekonomiska konsekvenser	72
27	Författningskommentar	74

Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Svenskt medborgarskap (SOU 1999:34).....	82
Bilaga 2	Författningsförslag i betänkandet Svenskt medborgarskap (SOU 1999:34).....	95
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna.....	101
Bilaga 4	Europeiska konventionen om medborgarskap	103
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag	126
Bilaga 6	Lagrådets yttrande.....	134
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 juni 2000.....	144
	Rättsdatablad	146

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om svenskt medborgarskap,
2. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1987:813) om homosexuella sambor,
3. godkänner att Sverige säger upp 1963 års konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap (avsnitt 5),
4. godkänner 1997 års europeiska konvention om medborgarskap (avsnitt 22).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om svenskt medborgarskap

Häri genom föreskrivs följande.

Förvärv av svenskt medborgarskap vid födelsen

1 § Ett barn förvärvar svenskt medborgarskap vid födelsen, om

1. modern är svensk medborgare,
2. fadern är svensk medborgare och barnet föds i Sverige,
3. fadern är svensk medborgare och gift med barnets mor,
4. fadern är avliden men vid sin död var svensk medborgare och barnet föds i Sverige, eller
5. fadern är avliden men vid sin död var svensk medborgare och gift med barnets mor.

2 § Ett hittebarn som anträffas här i landet anses som svensk medborgare till dess något annat blir känt.

Förvärv av svenskt medborgarskap genom adoption

3 § Ett barn som inte har fyllt tolv år och som adopteras av en svensk medborgare blir vid adoptionen svensk medborgare, om

1. barnet adopteras i Sverige, Danmark, Finland, Island eller Norge, eller
2. barnet adopteras genom ett utländskt beslut som godkänts eller annars gäller i Sverige enligt lagen (1971:796) om internationella rättsförhållanden rörande adoption eller som gäller enligt lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner.

Förvärv av svenskt medborgarskap genom föräldrarnas äktenskap

4 § Ingår en svensk man äktenskap med en utländsk kvinna, blir ett barn till makarna, som har fötts före äktenskapet och som inte har förvärvat svenskt medborgarskap enligt 1 §, svensk medborgare om barnet är ogift och inte har fyllt arton år.

Förvärv av svenskt medborgarskap genom anmälan

5 § Ett barn, som har fötts utomlands och som inte har förvärvat svenskt medborgarskap enligt 1 eller 4 § men vars far sedan barnets födelse är

svensk medborgare, förvärvar svenskt medborgarskap genom att fadern anmäler önskemål om det innan barnet har fyllt arton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

Barnets vårdnadshavare skall samtycka till förvärvet av svenskt medborgarskap.

6 § Ett barn, som har fötts i Sverige och som sedan födelsen är statslöst, förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet.

Anmälan skall ske innan barnet har fyllt fem år.

7 § Ett barn som inte har svenskt medborgarskap förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige, och
2. hemvist här i landet sedan fem år eller, om barnet är statslöst, tre år.

Anmälan skall ske innan barnet har fyllt arton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

8 § En utlänning som har fyllt arton men inte tjugo år förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige, och
2. hemvist här i landet sedan han eller hon fyllde tretton år eller, i fråga om den som är statslös, femton år.

9 § Den som har fyllt arton år och som har förlorat eller befriats från sitt svenska medborgarskap återfår detta genom anmälan, om han eller hon

1. har permanent uppehållstillstånd i Sverige,
2. före arton års ålder haft hemvist här i landet under sammanlagt tio år, och
3. sedan två år har hemvist här i landet.

10 § Om en utlänning blir svensk medborgare enligt 5, 7, 8 eller 9 §, förvärvar även hans eller hennes ogifta barn, som har hemvist här i landet och inte har fyllt arton år, svenskt medborgarskap om utlänningen

1. ensam har vårdnaden om barnet, eller
2. har vårdnaden gemensamt med den andre föräldern och denne är svensk medborgare.

Blir föräldrarna till ett ogift barn som har hemvist här i landet och som inte har fyllt arton år samtidigt svenska medborgare enligt 5, 7, 8 eller

9 §, förvärvar även barnet, om det står under bådass vårdnad, svenskt medborgarskap.

Förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan (naturalisation)

11 § En utlänning kan efter ansökan beviljas svenskt medborgarskap (naturaliseras), om han eller hon har

1. styrkt sin identitet,
 2. fyllt arton år,
 3. permanent uppehållstillstånd i Sverige,
 4. hemvist här i landet
 - a) sedan två år i fråga om dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare,
 - b) sedan fyra år i fråga om den som är statslös eller att bedöma som flykting enligt 3 kap. 2 § utlänningslagen (1989:529),
 - c) sedan fem år i fråga om övriga utlänningar,
- och
5. haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt.

12 § Om kraven i 11 § inte är uppfyllda får, om inte annat följer av andra stycket, sökanden ändå naturaliseras, om

1. sökanden tidigare har varit svensk medborgare,
2. sökanden är gift eller sambo med en svensk medborgare, eller
3. det annars finns särskilda skäl till det.

En sökande som inte kan styrka sin identitet enligt 11 § 1 får naturaliseras, endast om han eller hon sedan minst åtta år har hemvist här i landet och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig.

13 § I ett beslut om naturalisation skall det bestämmas om även sökandens ogifta barn som är under arton år förvärvar svenskt medborgarskap.

Förlust av svenskt medborgarskap

14 § En svensk medborgare förlorar sitt svenska medborgarskap när han eller hon fyller tjugotvå år, om han eller hon

1. är född utomlands,
2. aldrig haft hemvist i Sverige, och
3. inte heller varit här under förhållanden som tyder på samhörighet med landet.

På ansökan som görs innan den svenske medborgaren fyller tjugotvå år får dock medges att medborgarskapet behålls.

När någon förlorar svenskt medborgarskap enligt första stycket, förlorar även hans eller hennes barn sitt svenska medborgarskap, om barnet förvärvat detta på grund av att föräldern varit svensk medborgare. Barnet förlorar dock inte sitt medborgarskap om den andra föräldern har kvar sitt svenska medborgarskap och barnet härleder sitt svenska medborgarskap även från honom eller henne.

Förlust av svenskt medborgarskap sker inte om detta skulle leda till att personen blir statslös.

Befrielse från svenskt medborgarskap

15 § Den som är eller önskar bli utländsk medborgare får på ansökan befrias från sitt svenska medborgarskap. Befrielse skall medges den som saknar hemvist i Sverige. Den som har hemvist i Sverige får vägras befrielse endast om det finns särskilda skäl.

Är sökanden inte redan utländsk medborgare skall som villkor för befrielsen från svenskt medborgarskap krävas att han eller hon inom viss tid förvärvar medborgarskap i ett annat land.

Vissa bestämmelser rörande de nordiska länderna och övriga EES-länder

16 § Regeringen får, efter avtal med Danmark, Finland, Island eller Norge, meddela föreskrifter om tillämpning av en eller flera av bestämmelserna i 17–19 §§. Med avtalsstat avses i dessa bestämmelser den eller de stater som Sverige har ingått sådant avtal med.

17 § Bestämmelsen i 14 § första stycket gäller inte för den som under sammanlagt minst sju år haft hemvist i en avtalsstat.

18 § En medborgare i en avtalsstat förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon

1. har förvärvat medborgarskapet i avtalsstaten på annat sätt än efter ansökan,
2. har fyllt arton år,
3. har hemvist här i landet sedan fem år, och
4. under denna tid inte har dömts till frihetsberövande påföljd.

Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 10 § när det gäller medborgarens barn.

19 § Den som har förlorat sitt svenska medborgarskap och därefter oavbrutet varit medborgare i en avtalsstat, får tillbaka svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har tagit hemvist här i landet. Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 10 § när det gäller medborgarens barn.

20 § Vad som föreskrivs i denna lag om krav på permanent uppehållstillstånd gäller inte för den som är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge.

I fråga om medborgare i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) skall vid tillämpning av denna lag ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för minst fem år likställas med permanent uppehållstillstånd.

Förklaring

21 § Efter ansökan får meddelas förklaring att någon är svensk medborgare, om det kan råda ovisshet om detta.

Bestämmelser om förfarandet

22 § Migrationsverket prövar ärenden enligt denna lag, om inte annat framgår av andra och tredje styckena.

Anmälningar enligt 7–9, 18 eller 19 § som gäller en medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge prövas av länsstyrelsen i det län där den som anmälan gäller är folkbokförd.

Utlänningsnämnden prövar ärenden om förklaring enligt 21 §.

23 § Den som har fyllt arton år får själv göra ansökan eller anmälan enligt denna lag även om han eller hon står under annans vårdnad.

24 § Den myndighet till vilken anmälan görs skall meddela beslut om anmälan har medfört förvärv av svenskt medborgarskap eller inte.

25 § Migrationsverket eller Utlänningsnämnden får överlämna ett ärende som avses i 11 §, 12 §, 14 § andra stycket eller 15 § till regeringen, om det bedöms vara av särskild vikt för ledning av tillämpningen av denna lag att ärendet prövas av regeringen.

Har Migrationsverket överlämnat ett ärende som avses i första stycket skall regeringen, om inte ärendet är synnerligen brådiskande, höra Utlänningsnämnden innan den avgör ärendet. Regeringen får också överlämna ärendet till nämnden för avgörande.

26 § Migrationsverkets beslut enligt denna lag får överklagas till Utlänningsnämnden utom i fall som avses i andra stycket och i 27 §.

Ett beslut av en länsstyrelse eller Migrationsverket enligt 5–9 §§, av en länsstyrelse enligt 18 eller 19 § eller av Utlänningsnämnden enligt 21 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Utlänningsnämndens beslut får inte överklagas i andra fall än som avses i andra stycket.

27 § Migrationsverkets beslut överklagas till regeringen om det rör ett säkerhetsärende. Ett sådant beslut får överklagas även av Rikspolisstyrelsen.

Ett säkerhetsärende är ett ärende där Rikspolisstyrelsen hos Migrationsverket har föreslagit att ansökan avslås av skäl som rör rikets säkerhet eller allmän säkerhet.

I ett säkerhetsärende gäller förvärvet av svenskt medborgarskap från och med den dag då beslutet har vunnit laga kraft.

28 § En socialnämnd skall på begäran av regeringen, Migrationsverket, Utlänningsnämnden eller Rikspolisstyrelsen lämna ut uppgifter om en utlännings personliga förhållanden, om uppgifterna behövs i ett ärende om svenskt medborgarskap.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001, då lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap skall upphöra att gälla. Till följd härav upphör även 13 § första stycket lagen (1924:130) om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap att gälla. Till den 1 juli 2002 skall 7 § i 1950 års lag tillämpas när det gäller svenska medborgare som blir medborgare i en annan stat som är bunden av 1963 års europeiska konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap.

2. Ett barn, som har fötts i Sverige före ikraftträdandet av den nya lagen och som skulle ha blivit svensk medborgare om 1 § i den nya lagen gällt vid födelsen, förvärvar svenskt medborgarskap, om

a) fadern fortfarande är svensk medborgare,

b) fadern före den 1 juli 2003 hos Migrationsverket anmäler önskemål om svenskt medborgarskap för barnet, och

c) barnet vid tidpunkten för anmälan inte har fyllt arton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

Barnets vårdnadshavare skall samtycka till förvärvet av svenskt medborgarskap.

3. Ett barn, som har adopterats före ikraftträdandet av den nya lagen och som skulle ha blivit svensk medborgare om 3 § i den nya lagen gällt vid adoptionen, förvärvar svenskt medborgarskap, om

a) adoptionen har beslutats den 1 juli 1992 eller senare,

b) den eller de som har vårdnaden om barnet före den 1 juli 2003 hos Migrationsverket anmäler önskemål om svenskt medborgarskap för barnet, och

c) barnet vid tidpunkten för anmälan inte har fyllt arton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

4. En person som har förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 7 § lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap, men som skulle haft det kvar om den nya lagen gällt vid tidpunkten för förlusten, återfår svenskt medborgarskap om han eller hon före den 1 juli 2003 hos Migrationsverket anmäler önskemål om det. Detta gäller dock inte personer som haft möjlighet att återfå svenskt medborgarskap redan enligt övergångsbestämmelserna till lagen (1979:139) om ändring i lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap.

Om personen vid tidpunkten för anmälan står under annans vårdnad, görs anmälan i stället av den eller dem som är vårdnadshavare.

Om anmälan avser ett barn som har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

5. I anmälningssärenden enligt punkt 2–4 tillämpas 24 § och 26 § andra stycket i den nya lagen.

6. Äldre bestämmelser skall tillämpas i fråga om anmälningar enligt 2 a § lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap som har gjorts före ikraftträdandet av den nya lagen. Detsamma gäller i fråga om anmälningar enligt 3 § i 1950 års lag som har gjorts före ikraftträdandet av den nya lagen, om inte tillämpning av den nya lagen är förmånligare för den enskilde. 1950 års lag skall också tillämpas i ärenden som enligt 9 a § i den lagen har överlämnats till regeringen.

7. Tilläggsartikelns till det vänskaps-, handels- och sjöfartsfördrag som Sverige ingått med Argentina den 17 juli 1885 skall alltjämt gälla som svensk lag utan hinder av denna lag.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:813) om homosexuella sambor

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1987:813)¹ om homosexuella sambor

dels att punkterna 20 och 21 skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny punkt, punkt 22, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om två personer bor tillsammans i ett homosexuellt förhållande, skall vad som gäller i fråga om sambor enligt följande lagar och bestämmelser tillämpas även på de homosexuella samborna:

1. lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem,
2. ärvdabalken,
3. jordabalken,
4. 10 kap. 9 § rättegångsbalken,
5. 4 kap. 19 § första stycket utsökningsbalken,
6. inkomstskattelagen (1999:1229),
7. lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt,
8. bostadsrättslagen (1991:614),
9. lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer,
10. 5 kap. 18 § tredje stycket fastighetsbildningslagen (1970:988),
11. 10 § insiderlagen (1990:1342),
12. 14 kap. 3 §, 4 § tredje stycket och 8 § tredje stycket vallagen (1997:157),
13. 36 § första stycket lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigeval, m.m.,
14. 4 § lagen (1997:159) om brevröstning i vissa fall,
15. 10 kap. 18 §, 11 kap. 2, 15 och 16 §§, 12 kap. 7 och 8 §§ samt 16 kap. 7 och 9 §§ föräldrabalken,
16. säkerhetsskyddslagen (1996:627),
17. lagen (1996:1231) om skattereduktion för fastighetsskatt i vissa fall vid 1997–2001 års taxeringar,
18. lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
19. 35 § andra stycket socialtjänstlagen (1980:620),
20. 26 § tredje stycket hälso- och sjukvårdslagen (1982:763),
samt
21. 2 kap. 4 § utlänningslagen (1989:529).
20. 26 § tredje stycket hälso- och sjukvårdslagen (1982:763),
samt
21. 2 kap. 4 § utlänningslagen (1989:529), *samt*
22. 12 § första stycket 2 lagen (2000:000) om svenskt medborgarskap.

Förutsätter dessa lagar eller bestämmelser att samborna skall vara ogifta, gäller det också de homosexuella samborna.

¹ Lydelse enligt prop. 1999/2000: 43.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.

Regeringen beslutade den 16 januari 1997 att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppgift att se över lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap samt att utreda vissa speciella frågeställningar som rörde medborgarskapslagstiftningen (dir. 1997:5). I uppdraget ingick även att överväga åtgärder som kunde stärka medborgarskapets status. Genom tilläggsdirektiv den 17 juni 1998 gavs kommittén i uppdrag att förutsättningslöst utreda frågan om dubbelt medborgarskap (dir. 1998:50).

Kommittén, som antog namnet 1997 års medborgarskapskommitté, överlämnade i november 1997 delbetänkandet Medborgarskap och identitet (SOU 1997:162). Det behandlar frågeställningar som hänger samman med kravet på styrkt identitet vid ansökan om svenskt medborgarskap. Delbetänkandet ledde, efter remissbehandling, till en ändring i 6 § lagen om svenskt medborgarskap (prop. 1997/98:178, bet. 1998/99:SfU3, rskr. 1998/99:27, SFS 1998:1453).

I mars 1999 överlämnade kommittén slutbetänkandet Svenskt medborgarskap (SOU 1999:34). En sammanfattning av betänkandet samt kommitténs lagförslag finns i *bilaga 1* och *2*.

Slutbetänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Kulturdepartementet (dnr Ku 1999/977).

Europarådets minsterkommitté antog i maj 1997 en konvention om medborgarskap. Sverige undertecknade konventionen i november 1997, med förbehåll för ratifikation. Konventionen trädde i kraft den 1 mars 2000. Konventionen finns i *bilaga 4*.

Under lagstiftningsarbetet har samrådsmöten mellan de nordiska länderna hållits (se avsnitt 23).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 27 april 2000 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 5*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*. Lagrådets synpunkter har i allt väsentligt följts. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 6, 11.1, 24 och 25 samt i författningskommentaren. Därutöver har vissa redaktionella och språkliga ändringar gjorts.

4 Bakgrund och utgångspunkter

De nuvarande reglerna om förvärv och förlust av svenskt medborgarskap finns i lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap (MedbL). Lagen, som tillkom efter samråd med Danmark och Norge, trädde i kraft den 1 januari 1951. Senare har även Finland och Island anslutit sig till samarbetet.

MedbL bygger på tre grundprinciper; härstamningsprincipen – som innebär att föräldrarnas medborgarskap är avgörande för vilket medborgarskap ett barn skall få vid födelsen – samt principerna om att undvika dubbelt medborgarskap och att undvika statslöshet. Lagen har sedan den

trädde i kraft genomgått flera mindre förändringar men inte varit föremål för någon mer genomgripande översyn.

Under den tid som förflutit sedan lagen trädde i kraft har stora förändringar skett i samhället. Det är i dag, jämfört med för 50 år sedan, betydligt vanligare att personer bosätter sig i ett annat land än det där de föddes. Skälen till detta kan givetvis variera. Det kan vara en i grunden ofrivillig flytt orsakad av krig eller andra omständigheter som gör det omöjligt för en person att stanna i sitt ursprungsland. Men det kan också vara en frivillig bosättning i ett annat land på grund av arbete eller familjebildning. Det har även skett en utveckling som innebär att utlänningar med hemvist i Sverige i svensk internationell privat- och processrättslig lagstiftning i stor utsträckning kommit att jämföras med svenska medborgare. Förklaringen till detta är främst att hemvistprincipen (dvs. att avgörande vikt skall fästas vid en persons hemvist när val mellan olika rättssystem uppstår) vunnit inträde framför nationalitetsprincipen (dvs. att vid val av tillämplig lag är parternas medborgarskap avgörande framför deras hemvist). Den ökade tillämpningen av hemvistprincipen har i sin tur fått till följd att betydelsen av en persons medborgarskap har minskat. Mot denna bakgrund och med hänsyn till den allmänt ökade internationaliseringen är den nuvarande lagen i behov av modernisering och anpassning till nya förhållanden.

Regeringens utgångspunkt för en ny lagstiftning är bl.a. att härstamningsprincipen och principen om undvikande av statslöshet fortfarande skall gälla medan principen om undvikande av dubbelt medborgarskap skall överges, om det inte medför betydande nackdelar.

På medborgarskapsrättens område finns två konventioner som tillkommit inom ramen för det arbete som bedrivs i Europarådet. Den ena är 1963 års europeiska konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap. 1963 års konvention ratificerades av Sverige år 1968 och har till huvudsakligt syfte att reducera antalet fall av dubbelt medborgarskap. År 1997 tillkom en ny europeisk konvention om medborgarskap som lägger fast heltäckande principer och regler om förvärv och förlust av medborgarskap. 1997 års konvention är neutral i fråga om dubbelt medborgarskap och överlämnar i stället till konventionsstaterna att själva bestämma i vilken utsträckning dubbelt medborgarskap skall tillåtas. Sverige har i november 1997 undertecknat konventionen med förbehåll för ratifikation. Konventionen trädde i kraft den 1 mars 2000. 1997 års konvention har i stora delar legat till grund för regeringens förslag i detta lagstiftningsarbete.

Även FN:s konvention om barnets rättigheter, som Sverige har ratificerat, har beaktats i förslaget till ny lag om svenskt medborgarskap.

Regeringen föreslog i prop. 1999/2000:43 att Statens invandrarverk skulle byta namn till Migrationsverket och att ändringen skulle träda i kraft den 1 juli 2000. Riksdagen har godkänt förslaget (bet. 1999/2000:SfU9, rskr. 1999/2000:159). I den nya lagen om svenskt medborgarskap används därför Migrationsverket genomgående i lagförslaget. Migrationsverket används också som namn på myndigheten i texterna i övrigt när det gäller uppgifter för myndigheten som hör i hop med den nya lagen. Däremot används namnet Statens invandrarverk i samband

5 Dubbelt medborgarskap

5.1 Inledning

Den nuvarande svenska medborgarskapslagstiftningen bygger på att dubbelt medborgarskap i princip bör undvikas. De skäl som anförts för denna hållning hänger främst samman med att undvika rösträtt och valbarhet i flera länder, att dubbelt medborgarskap kan innebära problem när det gäller att ge konsulärt bistånd i det andra medborgarskapslandet, att begränsa skyldigheten att fullgöra värnplikt till ett land samt att dubbla lojaliteter kan innebära säkerhetsproblem.

Det har vidare i olika sammanhang anförts att varje stat har ett berättigat intresse av att landets medborgare inte samtidigt är medborgare i en annan stat och att det ur ordningssynpunkt är fördelaktigt med ett system som bara tillåter medborgarskap i en stat. Detta skulle t.ex. undanröja behovet av överenskommelser mellan olika stater för reglering av en persons medborgarrättsliga skyldigheter gentemot de olika staterna.

Principen i fråga om dubbelt medborgarskap har i många delar varit avgörande för utformningen av lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap (MedbL). Flera av lagens bestämmelser har till syfte att begränsa uppkomsten av dubbla medborgarskap. Enligt 4 § återvinner en tidigare svensk medborgare inte svenskt medborgarskap om han inte styrker att han därigenom skulle förlora det utländska. Enligt 6 § femte stycket MedbL kan det vara ett villkor för naturalisation att sökanden inom viss tid styrker att han eller hon fått medgivande till befrielse från sitt tidigare medborgarskap. I 7 § MedbL föreskrivs att svenskt medborgarskap förloras bl.a. av den som förvärvar utländskt medborgarskap efter ansökan eller uttryckligt samtycke. 7 a § MedbL har till syfte att genom avtal begränsa antalet dubbla medborgarskap.

Med begreppet dubbelt medborgarskap avses att en person har fler än ett medborgarskap.

5.2 Dubbelt medborgarskap godtas fullt ut

Regeringens förslag: Nu gällande princip om undvikande av dubbelt medborgarskap överges. Innehav av dubbelt medborgarskap blir därmed fullt ut möjligt.

Riksdagen godkänner att 1963 års europeiska konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap sägs upp.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran. *Riksdagens*

ombudsmän och *Svea hovrätt* ifrågasätter dock om konsekvenserna för röstretten vid val till Europaparlamentet har beaktats i tillräcklig utsträckning. *Justitiekanslern* anser att kommittén inte behandlat de återverkningar som de utökade möjligheterna till dubbelt medborgarskap kan få på det internationellt privat- och processrättsliga området, särskilt när det gäller familjerätten, och att denna brist bör botas under det fortsatta beredningsarbetet. *Rikspolisstyrelsen* har ingen erinran mot förslaget men menar att kommittén synes ha bagatelliserat de principiella invändningar som kan resas mot dubbelt medborgarskap.

Försvarsmakten är negativ till förslaget och anser att grundprincipen att undvika dubbelt medborgarskap bör behållas. *Försvarsmakten* framhåller att personer med dubbelt medborgarskap kommer att vara uteslutna från vissa militära uppdrag, att det ur säkerhetssynpunkt är tveksamt om en person med dubbelt medborgarskap skall inneha en krigsplacering i särskilt känsliga befattningar samt att de folkrättsliga problem som kan uppstå med en ökning av dubbla medborgarskap inte beaktats och utretts tillräckligt av kommittén.

Även *Hovrätten för Västra Sverige*, *Utlänningsnämnden*, *Riksrevisionsverket*, *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* och *Sveriges Akademikers Centralorganisation* ger uttryck för kritik även om de inte är direkt negativa till förslaget. Riksrevisionsverket efterlyser en närmare analys av de samhällsekonomiska konsekvenserna av förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter

MedbL trädde, som nämnts, i kraft år 1951. Den tillkom under en tid som i flera avseenden skiljer sig markant från dagens förhållanden. Sedan dess har det skett en utveckling som innebär att utlänningar med hemvist i Sverige i stor utsträckning kommit att jämföras med svenska medborgare. Denna utveckling har sin viktigaste förklaring i att hemvistprincipen kommit att tillämpas på allt fler områden, vilket innebär att den stadigvarande bosättningen fått ökad betydelse för en persons rättigheter och skyldigheter. Medborgarskapet kan i motsvarande omfattning sägas ha minskat i betydelse.

Vidare har det sedan MedbL:s tillkomst skett en stark internationalisering. Det innebär bl.a. att det blivit vanligare att svenska medborgare arbetar och bor utomlands. Likaså förekommer internationellt studieutbyte på ett helt annat sätt än tidigare. Därtill kommer att invandringen till Sverige lett till att vi numera lever i ett samhälle som allt mer präglas av etnisk och kulturell mångfald. Familjebildningar mellan svenska medborgare och utländska medborgare är en annan naturlig följd av internationaliseringen. Den nu beskrivna utvecklingen har också medfört att människor i högre utsträckning än tidigare känner verklig och djup anknytning till mer än ett land. I takt därmed har önskemålen om att få vara medborgare i mer än ett land blivit allt fler.

Bland de praktiska fördelar för enskilda som följer av dubbelt medborgarskap märks en möjlighet att utan särskilt tillstånd kunna bosätta sig och arbeta i vart och ett av medborgarskapsländerna. Ytterligare en fördel

är att det enkelt, utan hänsyn till eventuella visumregler, går att besöka ursprungslandet. Det är självfallet även så att möjligheten att behålla det gamla medborgarskapet i olika avseenden underlättar för de människor som har tankar på att förr eller senare återvända till sitt ursprungsland. Sett från den enskildes synpunkt medför dubbelt medborgarskap vidare som regel en möjlighet att delta i parlamentsvalet i de länder där han eller hon är medborgare. En person som har mer än ett medborgarskap har därmed möjlighet att påverka den demokratiska utvecklingen i flera länder.

För den enskilde kan det vara svårt att avsäga sig sitt tidigare medborgarskap med allt vad det bär med sig i form av identitet, traditioner och kulturarv. Att det för dessa människor upplevs som angeläget att ha dubbelt medborgarskap är lätt att förstå, i synnerhet om de har planer på att i ett senare skede återvända till ursprungslandet. I förlängningen kan även den trygghet som det innebär att ha det gamla medborgarskapet kvar bidra till ökad trivsel och en snabbare integrering i det nya samhället. Att få svenskt medborgarskap kan också i sig ses som ett viktigt led i integrationsprocessen. Detta talar för en mer öppen attityd till dubbelt medborgarskap, men också för att underlätta för barn och ungdomar att förvärva svenskt medborgarskap. Att som i dag kräva att sökanden skall avsäga sig det gamla medborgarskapet vid en ansökan om svenskt medborgarskap kan avhålla många från att söka medborgarskap. Detta kan i sin tur motverka integrationen i det svenska samhället.

Önskemålen från enskilda att få ha dubbelt medborgarskap måste dock ställas mot de skäl mot dubbelt medborgarskap som är grunden för den nuvarande principen. Det är därför nödvändigt att göra en samlad bedömning av för- respektive nackdelar med dubbelt medborgarskap. Regeringens utgångspunkt vid denna bedömning är att den nuvarande ordningen bör bestå endast om betydande nackdelar kan påvisas med en ordning som i större utsträckning än i dag tillåter dubbla medborgarskap.

Vid denna bedömning bör även vägas in att det finns ett stort antal personer med dubbelt medborgarskap bosatta i Sverige och att de undantag från huvudregeln som finns innebär att principen om undvikande av dubbelt medborgarskap redan i dag måste betraktas som i betydande grad modifierad.

Det är, som tidigare sagts, främst fyra områden där problem kan uppstå till följd av att personer innehar dubbla medborgarskap. I det följande kommer dessa områden och deras betydelse för frågan om tillåtande av dubbelt medborgarskap att behandlas närmare.

Rösträtten och valbarheten

Den dubbla rösträtten kan – med hänvisning till principen ”en individ, en röst” – ses som ett hinder mot att tillåta dubbelt medborgarskap. Principen gäller dock i första hand ett och samma val. Det är också i den situationen som principen gör sig gällande med störst styrka. Frågan är vilken tyngd principen bör tillmätas när det som nu handlar om valdeltagande i olika länder.

En röst i ett parlamentsval innebär att den röstande bl.a. ger sitt stöd för en viss inriktning av det aktuella landets försvars-, utrikes- och säkerhets-

politik. Ur principiell synpunkt är det rimligt och önskvärt att en enskild är med och påverkar inriktningen av nämnda politikområden endast i ett land.

I tidigare utrednings- och lagstiftningssammanhang har två olika metoder för att undvika dubbelröstande diskuterats och avvisats. Den ena lösningen är att en person med dubbelt medborgarskap skulle avge en försäkran om att utöva sin rösträtt endast i det ena landet. Metoden har förkastats därför att den bl.a. sannolikt strider mot folkrättsliga regler. Därtill kommer att rösträtten rimligen inte kan sägas vara föremål för individens dispositionsrätt på det sättet att han eller hon kan avtala bort den. Den andra metoden som diskuterats är ingående av bilaterala avtal. Mot denna metod har anförts att genomförandet skulle kräva omfattande och tidsödande internationellt förhandlingsarbete (DsA 1986:6 s. 123, prop. 1990/91:195 s. 94, återkallad genom skr. 1991/92:27).

Regeringen gör i dag ingen annan bedömning när det gäller dessa metoder. Enligt regeringens uppfattning är inte heller en lösning som innebär att endast i Sverige bosatta personer med dubbelt medborgarskap får rösta i riksdagsvalet en framkomlig väg för att begränsa möjligheten att rösta dubbelt. Det finns därför inte några nära till hands liggande lösningar när det gäller frågan om den dubbla rösträtten.

Frågan är då i vilken utsträckning det kan förväntas att möjligheten att rösta dubbelt också utnyttjas.

Det finns ingen statistik som visar i vilken omfattning dubbel rösträtt utnyttjas. I tidigare utrednings- och lagstiftningsarbete har emellertid den slutsatsen dragits att så sker endast i begränsad omfattning (DsA 1986:6 s. 101, prop. 1990/91:195 s. 94). Denna slutsats överensstämmer med vad 1997 års medborgarskapskommitté erfarit i sina kontakter med i Sverige bosatta personer med dubbelt medborgarskap. Sammanfattningsvis kan den bedömningen göras att det sannolikt är förhållandevis få människor som verkligen utnyttjar sin dubbla rösträtt.

Dubbelt medborgarskap leder även till dubbel valbarhet. Regeringen delar kommitténs uppfattning att detta – med hänsyn till krav på närvaro, väljarkontakter och liknande – är en närmast teoretisk fråga som inte behöver tillmätas någon vikt i sammanhanget.

Några remissinstanser berör problemet med val till Europaparlamentet. Instanserna pekar på att dubbelt medborgarskap i detta val kan leda till att en person har flera röster i ett och samma val. Enligt 1 kap. 4 § vallagen (1997:157) har unionsmedborgare rösträtt vid val till Europaparlamentet i Sverige under förutsättning att de har fyllt arton år senast på valdagen, är folkbokförda här samt inte röstar i någon annan medlemsstat i EU. I de bindande och detaljerade EG-rättsliga bestämmelser som finns om val av företrädare till Europaparlamentet, främst den så kallade valrättsakten, fogad till rådets beslut 76/787/EKSG/EEG/Euratom, av den 20 september 1976 och rådets direktiv 93/109/EG av den 6 december 1993 om fastställande av närmare bestämmelser för rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare, stadgas att vid val av företrädare till församlingen får ingen rösta mer än en gång i samma val. I direktiv 93/109/EG finns vidare bestämmelser om att medlemsstaterna skall utbyta information för att säkerställa att ingen röstar mer än en gång.

Valrättsaktens och direktivets bestämmelser har införlivats i vallagen. Det finns mot denna bakgrund inget som tyder på att detta utgör något problem i dag.

Med beaktande av det anförda anser regeringen att dubbel rösträtt och valbarhet inte är ett skäl mot att tillåta dubbelt medborgarskap fullt ut.

Möjligheterna att ge konsulärt bistånd

Problemen i fråga om möjligheterna att ge konsulärt bistånd har sin grund i att en stat enligt folkrätten i princip inte har rätt att intervensera hos en annan stat för någon av sina medborgare som är medborgare också i den andra staten (jfr artikel 4 i 1930 års Haagkonvention för lösande av vissa konflikter mellan medborgarskapslagar).

Detta innebär emellertid inte att en stat är helt utan möjlighet att hjälpa en av landets medborgare som befinner sig i något annat land där han eller hon också är medborgare. För det första anses diplomatiska underhandskontakter vara tillåtna så länge dessa accepteras av den andra staten. För det andra utesluter konventionsbestämmelsen inte heller ett ingripande i de situationer då detta kan anses vara påkallat av humanitära skäl. Möjligheterna för en stat att i sådana situationer agera för sina medborgare är emellertid i realiteten till stor del beroende av den andra statens goda vilja. Den som har dubbelt medborgarskap befinner sig således i dessa fall i en mer utsatt position än personer med enbart ett medborgarskap.

Den som beviljas svenskt medborgarskap och som även tillåts att behålla sitt gamla medborgarskap uppmärksammas i dag på de konsulära problemen i en bilaga som Statens invandrarverk bifogar beslutet om svenskt medborgarskap. Den som förvärvar svenskt medborgarskap efter ansökan eller anmälan är således informerad om de problem som kan uppstå och styr därmed huvudsakligen själv över risken att hamna i en situation av det nu aktuella slaget. Finns det en sådan risk, kan han eller hon låta bli att resa till landet i fråga och därmed undgå problem. Företas resan ändå, så är det i vart fall i medvetande om att de svenska myndigheternas möjligheter att bistå vid vistelse i det andra landet är begränsade. Den enskilde kan även välja att söka befrielse från det andra medborgarskapet.

Mot bakgrund härav är, enligt regeringens uppfattning, eventuella svårigheter att lämna konsulärt bistånd inte något starkt skäl mot att tillåta dubbelt medborgarskap fullt ut.

Skyldigheten att fullgöra värnplikt

Frågor som hänger samman med dubbelt medborgarskap och fullgörande av värnplikt regleras i 1963 års europeiska konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap (SÖ 1969:24) samt i 1977 års protokoll om ändring av konventionen (SÖ 1978:117). Sverige har på området vidare träffat särskilda överenskommelser med övriga nordiska länder samt med USA och Argentina. Frågorna regleras även i 1997 års konvention.

Gemensamt för 1963 års konvention och de särskilda överenskommelserna liksom för 1997 års konvention är att de syftar till att den som är medborgare i mer än en avtalsslutande stat inte skall behöva göra värnplikt i mer än en av dem. Eventuella problem är därmed i praktiken begränsade till personer som är medborgare i Sverige och i ett land som varken har tillträtt någon av konventionerna eller träffat en särskild överenskommelse med Sverige. Som regel uppstår dock inte heller i dessa situationer något problem vilket beror på att flertalet stater generellt intar den ståndpunkten att värnplikt i princip endast skall fullgöras i en stat även om personen i fråga har dubbelt medborgarskap.

Av 4 kap. 3 § lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt framgår att den som har dubbelt medborgarskap – även om den andra medborgarskapsstaten inte är ansluten till 1963 års konvention – kan befrias från värnplikt här om han har fullgjort militärtjänst i sitt andra hemland. Det är tillräckligt att den enskilde väljer att göra militärtjänst i ett annat land om det också står klart att tjänstgöringen kommer att fullgöras i det andra landet, allt under förutsättning att utbildningen till längd och effektivitet är likvärdig med den svenska. I det motsatta fallet, dvs. att någon först gjort värnplikt i Sverige och därefter rest till sitt andra hemland, kan det däremot inte uteslutas att denne kan komma att tvingas göra militärtjänst även där. Den aspekten på problemet synes emellertid vara av huvudsakligen teoretisk art.

Mot denna bakgrund och med beaktande av de konventioner och överenskommelser som finns på området framstår problemen med skyldigheter för personer med dubbelt medborgarskap att fullgöra värnplikt i mer än ett land sammantaget som relativt små. De utgör således inte något hinder mot att tillåta dubbelt medborgarskap fullt ut.

Säkerhetsaspekter m.m.

Säkerhetsaspekter har av tradition ansetts vara ett viktigt skäl mot att tillåta dubbelt medborgarskap. Med säkerhetsaspekter avses i detta sammanhang främst frågan om dubbelt medborgarskap kan öka benägenheten att medverka i brottslighet riktad mot statliga intressen. Frågeställningen har sin grund i uppfattningen att dubbelt medborgarskap skulle kunna leda till dubbla lojaliteter mot länder och således till lojalitetskonflikter.

Försvarsmakten uttalar i sitt remissyttrande att den inte kan dela kommitténs slutsats att fördelarna för den enskilde att ha dubbelt medborgarskap överväger de problem som uppkommer om dubbelt medborgarskap tillåts i en ökad omfattning. Försvarsmakten anser att den nuvarande principen att undvika dubbelt medborgarskap skall behållas.

Försvarsmakten pekar i sitt yttrande särskilt på följande. Beträffande en del internationella uppdrag, främst fredsbevarande operationer, kan en persons dubbla medborgarskap vara direkt olämpligt och utesluta personen från sådana uppdrag. Sverige har genom överenskommelser med andra stater, främst i s.k. säkerhetsskyddsavtal, åtagit sig att inte vidarebefordra hemlig information som erhållits från en annan stat till utländska medborgare. Till denna kategori torde höra personer med dubbelt medborgarskap. Vidare är dubbelt medborgarskap en av de

aspekter som bör vägas in vid den säkerhetsprövning som Försvarsmakten har att göra enligt 11 § säkerhetsskyddslagen (1996:627). Vid denna prövning kan det uppstå tvekan om en person med dubbelt medborgarskap skall inneha en krigsplacering i särskilt känsliga befattningar. Anställda inom Försvarsmakten med dubbla medborgarskap kommer att vara uteslutna från vissa uppdrag och härigenom föreligger en risk för särbehandling av dessa personer. Slutligen anser Försvarsmakten att kommittén inte i tillräckligt stor utsträckning har tagit hänsyn till och utrett de folkrättsliga problem som kan uppstå, exempelvis på grund av förbudet att tvinga en motparts medborgare att delta i krigsoperationer som är riktade mot deras land.

Vid de kontakter som kommittén under utredningsarbetet hade med Rikspolisstyrelsen/Säkerhetspolisen och Försvarsmakten framkom att det erfarenhetsmässigt är andra faktorer än ett eventuellt dubbelt medborgarskap som är avgörande för om en person kommer att ägna sig åt brottslig verksamhet som utgör en säkerhetsrisk för ett land. Av betänkandet framgår vidare att inte något av de länder som tillfrågats i kommitténs undersökning uppgav sig ha erfarenhet av att innehavet av dubbelt medborgarskap haft någon betydelse i samband med brott mot rikets säkerhet. Även i övrigt visade resultatet av undersökningen tydligt att de säkerhetsmässiga aspekterna på dubbelt medborgarskap internationellt inte upplevs som något problem.

Det som Försvarsmakten framfört i fråga om den internationella verksamheten och eventuella folkrättsliga problem bör enligt regeringens mening kunna hanteras genom att personal med dubbelt medborgarskap inte ges uppdrag där just innehavet av dubbla medborgarskap bedöms utgöra ett problem. Enligt 7 § 3 säkerhetsskyddslagen skall en säkerhetsprövning göras i syfte att förebygga att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet. Säkerhetsprövningen skall klarlägga om personen kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas i säkerhetsskyddslagen och i övrigt pålitlig från säkerhetssynpunkt (11 § säkerhetsskyddslagen). Vid den lämplighets- och säkerhetsbedömning som således föregår en anställning inom försvaret kan även dubbelt medborgarskap vägas in som en av flera omständigheter.

Sammantaget anser regeringen att inte heller säkerhetsaspekter utgör ett hinder mot att tillåta dubbelt medborgarskap fullt ut.

Andra frågor

En situation av annat slag där dubbelt medborgarskap i och för sig skulle kunna tänkas skapa problem är då Sverige begär en person med dubbelt medborgarskap – varav det ena svenskt – utlämnad till Sverige på grund av brott. Riktas begäran mot den andra stat som personen är medborgare i, finns det risk för att begäran avslås eftersom många länder inte tillåter att man lämnar ut sina egna medborgare för lagföring i något annat land. Samma förhållanden gäller i den motsatta situationen, dvs. att ett annat land begär en person med bl.a. svenskt medborgarskap utlämnad från Sverige. Situationen är emellertid i praktiken mycket ovanlig och Sverige har, såvitt känt, hittills aldrig råkat ut för ett avslag på sådana grunder.

Det bör i sammanhanget understrykas att ett vägrat utlämnande inte nödvändigtvis är liktydigt med att personen i fråga undgår rättegång. I många fall övertar vistelsestaten lagföringen för det aktuella brottet. Om reformen om att tillåta innehav av dubbelt medborgarskap fullt ut skulle visa sig medföra ökade problem vad gäller utlämning på grund av brott, kan det dock bli aktuellt med en översyn av dessa bestämmelser.

I regeringsformen (RF) och vissa andra författningar finns krav på svenskt medborgarskap för att inneha vissa anställningar och uppdrag (se t.ex. 11 kap. 9 § RF). Den som är svensk medborgare uppfyller detta krav, oavsett om personen är medborgare även i ett annat land. I de fall en särskild säkerhetsprövning skall göras kan dock dubbelt medborgarskap vägas in som en aspekt i bedömningen (se resonemanget ovan under Säkerhetsaspekter m.m.). I sammanhanget kan hänvisas till Kommittén om medborgarskapskrav i lagstiftningen som skall redovisa sitt arbete senast den 1 december 2000 (dir. 1999:4 och 2000:3). I kommitténs uppdrag ingår bl.a. att pröva relevansen av befintliga krav och vid behov föreslå författningsändringar.

Ett annat förhållande som bör beaktas är att det, som nämnts ovan, redan i dag finns ett stort antal personer bosatta i Sverige med dubbelt medborgarskap. 1997 års medborgarskapskommitté har med utgångspunkt i ett statistiskt underlag gjort bedömningar och uppskattningar av hur många personer som kan antas ha dubbelt medborgarskap. Enligt kommitténs beräkning rör det sig om ungefär 300 000 personer. Att antalet kunnat bli så stort beror på att gällande lagstiftning och praxis redan i dag i förhållandevis många situationer medger undantag från huvudregeln om att dubbelt medborgarskap bör undvikas.

Som nämnts ovan har hemvistprincipen kommit att tillämpas i allt högre utsträckning framför nationalitetsprincipen i den internationellt privat- och processrättsliga lagstiftningen. Om dubbelt medborgarskap skulle tillåtas fullt ut, skulle detta därför inte få några nämnbara återverkningar på det området.

Ett annat exempel på uppluckringen av principen om att undvika dubbelt medborgarskap hänger samman med 1979 års ändring av 1 § MedbL, som innebar att ett barn alltid förvärvar svenskt medborgarskap vid födelsen om modern är svensk. Lagändringen förväntades innebära ett ökat antal dubbla medborgarskap för barn och det tillskapades därför samtidigt en möjlighet att ingå avtal med andra stater för att avveckla det ena medborgarskapet vid uppnådd myndig ålder (7 a § MedbL). Något sådant avtal har emellertid inte ingåtts vilket får konsekvensen att dessa barn som regel behåller dubbelt medborgarskap in i vuxen ålder. I praktiken kan därför frånvaron av sådana avtal sägas innebära en ökad acceptans av dubbelt medborgarskap även för vuxna.

De resurser som de tillämpande myndigheterna i dag lägger ner på frågor och bedömningar som hänger samman med villkorat medborgarskap (6 § femte stycket MedbL) är inte obetydliga. Om dubbelt medborgarskap blir tillåtet fullt ut kommer bestämmelsen om villkorat medborgarskap att tas bort. Det underlättar för den enskilde men kan även underlätta myndigheternas hantering av medborgarskapsärenden.

Trots att det, som tidigare nämnts, redan i dag finns ett stort antal personer bosatta i Sverige med dubbelt medborgarskap har det inte framkommit några tecken på att detta skulle ha medfört några mer påtagliga problem. Med hänsyn till det höga antalet borde eventuella problem av annan än obetydlig art ha visat sig vid det här laget. Att så inte skett kan tas till intäkt för att problemen är av begränsad omfattning.

De svenska erfarenheterna ligger väl i linje med vad som framkommit i kommitténs internationella undersökning. De länder som tillåter dubbelt medborgarskap har i sina svar till kommittén således inte gett uttryck för att denna hållning i sig skulle ha skapat några problem av betydelse.

Den internationella utvecklingen får för övrigt sägas innebära att dubbelt medborgarskap tillåts i allt större utsträckning. Inte något av de länder som ingår i kommitténs undersökning redovisar planer på att minska möjligheterna till dubbelt medborgarskap utan förekommande strömningar rör sig i stället åt andra hållet. Ett annat uttryck för den internationella utvecklingen är att 1997 års konvention, till skillnad från 1963 års konvention, är neutral i frågan.

Mot denna bakgrund och med beaktande av den genomgång som gjorts framstår nackdelarna som kan följa av dubbelt medborgarskap som relativt begränsade. Därför väger enligt regeringens mening de enskildas intresse av att få inneha dubbelt medborgarskap tyngre än de nackdelar som kan vara förknippade med sådant innehav. Det bör därför bli fullt ut tillåtet att ha dubbelt medborgarskap. Detta innebär att nu gällande bestämmelser i MedbL som tar sikte på att begränsa dubbelt medborgarskap inte bör få någon motsvarighet i den nya lagen.

1963 års konvention

1963 års konvention innehåller, som tidigare nämnts, bestämmelser om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap. Enligt konventionen gäller bl.a. att en myndig medborgare i fördragsslutande stat inte får tillåtas att behålla sitt tidigare medborgarskap när han eller hon efter ansökan får medborgarskap i annan fördragsslutande stat. Sverige har anslutit sig till 1963 års konvention (prop. 1968:128, 1LU54, rskr. 395, SFS 1968:704). En ändrad svensk hållning i fråga om dubbelt medborgarskap förutsätter att Sverige frånträder åtminstone delar av konventionen. Eftersom artiklarna som rör militära förpliktelser vid flerfaldigt medborgarskap återfinns även i 1997 års konvention finns det emellertid inget hinder mot att hela 1963 års konvention sägs upp.

Regeringen föreslår därför att riksdagen godkänner att konventionen sägs upp i dess helhet. Enligt artikel 12 i konventionen upphör konventionen att gälla ett år efter att uppsägningen mottagits av generalsekreteraren vid Europarådet.

Regeringens förslag: Ett barn med en svensk far förvärvar alltid svenskt medborgarskap vid födelsen om barnet föds i Sverige. Ett barn som föds utomlands och som har en svensk far skall under vissa förutsättningar kunna förvärva svenskt medborgarskap genom en anmälan av fadern.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som yttrat sig är flertalet positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran.

Några remissinstanser ställer sig dock negativa eller tveksamma till förslaget. *Hovrätten för Västra Sverige* uttalar sig inte om möjligheten för barn att automatiskt förvärva medborgarskap efter svensk far, men är negativ till förslaget vad gäller förvärv av svenskt medborgarskap genom anmälan. Bland annat *Kammarrätten i Stockholm*, *Justitiekanslern* och *Statens invandrarverk* har invändningar mot förslaget. Kammarrätten i Stockholm anser att, i de fall barnet föds utomlands och fadern är avliden, modern bör kunna anmäla önskemål om svenskt medborgarskap för barnet. Kammarrätten framför också att krav på anmälan från föräldrarna och samtycke av barnet om detta fyllt tolv år bör ställas som villkor för förvärv av svenskt medborgarskap enligt 6 § i författningsförslaget. Kammarrätten motiverar sin synpunkt med att barnet genom förvärvet av svenskt medborgarskap kan förlora sitt utländska medborgarskap. Justitiekanslern anser att krav på att fadern skall ha del i vårdnaden om barnet bör ställas i anmälningsfallen eller att moderns samtycke alltid skall krävas. Statens invandrarverk ifrågasätter bl.a. om barn som föds i Sverige med svensk far bör få svenskt medborgarskap automatiskt enbart på dessa grunder. Bland annat *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering* anser att kommittén kunde ha gått längre i sitt förslag och att ett barn således bör förvärva svenskt medborgarskap vid födelsen om modern eller fadern är svensk medborgare. *Riksförbundet internationella föreningar för invandrarkvinnor* ifrågasätter om det är lämpligt att sänka åldersgränsen för när barn skall lämna samtycke till tolv år.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter

Enligt 1 § första stycket 1 MedbL förvärvar ett barn svenskt medborgarskap vid födelsen om modern är svensk medborgare. Detta gäller oavsett om barnet föds i Sverige eller i utlandet och oavsett om modern har del i vårdnaden om barnet eller inte. Det ställs inte heller något krav på att modern skall vara gift med barnets far. Om endast fadern är svensk medborgare krävs enligt 1 § första stycket 2 MedbL att han är gift med barnets mor för att barnet vid födelsen skall få faderns medborgarskap. Om fadern är avliden vid barnets födelse gäller i stället att fadern vid sin död skall ha varit svensk medborgare och gift med barnets mor (1 § första stycket 3).

Av redogörelsen framgår att barn till ogifta föräldrar särbehandlas i fråga om medborgarskap och att det inte råder jämställdhet mellan könen när det gäller rätten att överföra medborgarskap till barn. Mot bakgrund bl.a. av att man sedan länge strävat efter lika behandling av barn till gifta och ogifta föräldrar och av det under senare år alltmer intensifierade jämställdhetsarbetet i Sverige kan denna ordning ifrågasättas.

Frågan om föräldrars rätt att överföra medborgarskap på sina barn behandlas i artikel 6 punkt 1 a) i 1997 års konvention, som har följande lydelse:

”Varje konventionsstat skall i sin nationella lagstiftning föreskriva att medborgarskap i staten skall förvärvas ex lege av följande personer:

Barn till föräldrar varav den ena vid barnets födelse är medborgare i den konventionsstaten med förbehåll för de undantag som kan finnas i dess nationella lagstiftning beträffande barn födda i utlandet. Med avseende på barn vars föräldraskap bestäms genom erkännande, domstolsbeslut eller liknande förfarande får en konventionsstat föreskriva att barnet skall förvärva medborgarskap i den staten i enlighet med det förfarande som bestäms av statens nationella lagstiftning.”

I artikeln anges att barn som omfattas av bestämmelsen enligt huvudregeln skall förvärva medborgarskap ex lege (på grund av lagen). Uttrycket innebär att en påföljd eller verkan, i detta fall ett medborgarskap, inträder omedelbart på grund av en bestämmelse i en lag.

I konventionens förklarande text anges att artikeln innebär att varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning skall föreskriva att barn, som åtminstone har en förälder som är medborgare i staten, automatiskt skall förvärva statens medborgarskap, dock med möjlighet att göra undantag för barn som föds utomlands. I de fall då föräldraskapet fastställs genom erkännande, domstolsutslag eller på annat liknande sätt, får en konventionsstat föreskriva att medborgarskapet förvärvas i enlighet med det förfarande som bestäms i statens nationella lagstiftning.

Artikel 6 punkt 1 a) i konventionen bör ses som ett uttryck för en strävan att, i nu aktuellt avseende, åstadkomma en så långtgående jämställdhet som möjligt mellan barn med gifta respektive ogifta föräldrar samt mellan kvinnor och män. Det stämmer väl överens med vad som är önskvärt ur ett svenskt perspektiv. I sammanhanget bör också beaktas att det får anses vara till barnets bästa att på ett så enkelt sätt som möjligt få svenskt medborgarskap efter sin far, i de fall svenskt medborgarskap inte förvärvas på annat sätt. Således finner regeringen det angeläget att regelsystemet underlättar för barn att få svenskt medborgarskap efter fadern även om denne inte är gift med barnets mor.

Barn till en svensk far där barnet föds i Sverige

När det gäller barn som föds i Sverige till en svensk man som inte är gift med barnets mor föreslår kommittén att barnet automatiskt skall förvärva svenskt medborgarskap efter fadern.

Statens invandrarverk ifrågasätter i sitt remissyttrande bl.a. om ett barn skall få svenskt medborgarskap automatiskt bara därför att det har fötts i Sverige och fadern är svensk medborgare. Invandrarverket hänvisar till att kontakten mellan fadern och barnet kanske är svag och att barnet inte

kommer att växa upp i Sverige samt till att förslaget kan få menliga konsekvenser vad gäller möjligheten att upprätthålla den reglerade invandringen. Invandrarverket anser att ett krav på att fadern ensam eller tillsammans med barnets mor har vårdnad om barnet bör ställas upp.

Det kan inledningsvis konstateras att något krav på del i vårdnad inte gäller för det fall barnet förvärvat medborgarskap efter modern. Ett sådant villkor vid förvärv av medborgarskap efter fadern skulle innebära en negativ särbehandling av barnet i förhållande till fadern och därmed stämma dåligt överens med den syn på föräldraskap och jämställdhet som råder i det svenska samhället. Mot denna bakgrund anser regeringen att del i vårdnaden för fadern inte bör krävas för att ett barn som föds i Sverige automatiskt skall erhålla svenskt medborgarskap efter en svensk far som inte är gift med barnets mor.

Den föreslagna bestämmelsen förutsätter att faderskapet för barnet fastställts. Enligt svensk rätt sker detta, om faderskapspresumtionen för mannen i ett äktenskap inte är aktuell (1 kap. 1 § föräldrabalken [FB]), genom bekräftelse eller dom (1 kap. 3 § FB). När en giltig faderskapsfastställelse föreligger skall barnet anses vara svensk medborgare från födelsen. Det kan i vissa fall ta lång tid innan faderskapet fastställs. I dessa fall kommer oklarhet att råda huruvida ett barn har förvärvat svenskt medborgarskap till dess att faderskapsfrågan har avgjorts. Detta är i sig en otillfredsställande situation. Några mer påtagliga problem torde det dock inte medföra.

Kommittén har i sin undersökning av medborgarskapsrättsliga förhållanden i andra länder tagit reda på om en ordning av förslaget slag skulle kunna inverka negativt på barnets möjligheter att förvärva medborgarskap även efter sin utländska mor. Inte något av de tjugotre länder som besvarat enkäten har angett att så skulle vara fallet, vilket ligger väl i linje med den rådande internationella inställningen att låta barn få medborgarskap efter båda sina föräldrar.

Sammanfattningsvis anser regeringen att ett barn alltid skall förvärva svenskt medborgarskap vid födelsen om fadern är svensk medborgare och barnet föds i Sverige. Detsamma bör gälla om fadern är avliden men var svensk medborgare vid sin död och barnet föds i Sverige.

Barn till en svensk far där barnet föds i utlandet

Artikel 6 punkt 1 a) i 1997 års konvention medger att undantag görs för barn som föds utomlands. Om undantag görs gäller emellertid enligt artikel 6 punkt 3 b) att förvärv av medborgarskap för dessa barn skall underlättas på annat sätt. Som exempel på sådana åtgärder anges i konventionens förklarande text en sänkning av kravet på hemvisttid, mindre stränga språkkrav, förenklad procedur samt lägre avgifter.

Vid bedömning av om undantag skall göras för barn som föds utomlands bör beaktas att de normalt sett inte kommer att växa upp i Sverige och att kontakten mellan far och barn kan vara svag. Det kan också vara svårt eller ta lång tid att få faderskapet fastställt. Mot denna bakgrund anser regeringen att reglerna för barn som är födda i utlandet bör utformas på ett annat sätt än för barn som är födda i Sverige.

Generellt sett talar starka skäl för att en förälders svenska medborgarskap alltid skall överföras till barnet. När det gäller barn som föds i utlandet kan dock situationen, som nämnts ovan, vara den att barnet har lite eller ingen kontakt med sin svenske far. I så fall är skälen för att fadern skall överföra sitt medborgarskap ex lege inte lika starka. För att uppfylla kravet att det skall finnas en reell koppling mellan far och barn och för att ändå underlätta för ett barn, som föds i utlandet till en svensk far som inte är gift med barnets mor, att erhålla svenskt medborgarskap anser regeringen att det är lämpligt med ett anmälningsförfarande där fadern ges möjlighet att anmäla önskemål om svenskt medborgarskap för barnet.

Ett lagakraftvunnet beslut i ett anmälningsärende innebär att det med bindande verkan avgjorts om anmälan medfört svenskt medborgarskap eller inte. Det måste därför finnas en giltig faderskapsfastställelse när anmälan sker, något som det ankommer på fadern att styrka. Om en utländsk faderskapsfastställelse gäller i Sverige får bedömas utifrån lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor. Skulle det senare visa sig att faderskapet blivit felaktigt fastställt får följderna av detta avgöras i rättstillämpningen, mot bakgrund av förvaltningsrättsliga principer och med beaktande av 2 § kap. 7 § RF (jfr avsnitt 11).

Det nu beskrivna förfarandet innebär att barnet förvärvar svenskt medborgarskap efter anmälan. Det kan då enligt vissa länders rättsordningar finnas en risk för att barnet förlorar det från modern förvärvade medborgarskapet. För dessa situationer föreslår kommittén att moderns samtycke skall inhämtas. Samtycke från modern bör enligt kommitténs förslag krävas om modern är ensam vårdnadshavare eller har del i vårdnaden om barnet enligt lagen i det land där barnet har hemvist. Om barnet i stället står under vårdnad av särskilt förordnad vårdnadshavare bör samtycke lämnas av denne. Utöver denna situation har kommittén inte föreslagit krav på samtycke från vårdnadshavaren.

Några remissinstanser framför synpunkten att samtycke av vårdnadshavaren bör krävas även i andra fall än då barnet riskerar att förlora medborgarskapet efter modern. Justitiekanslern anser att det bör krävas att vårdnadshavarna eller den som ensam har vårdnaden gör anmälan eller att samtycke i vart fall alltid skall inhämtas från berörd vårdnadshavare.

Övervägande skäl talar enligt regeringens mening för att det inte bör krävas att fadern skall ha del i vårdnaden för att kunna göra en anmälan om svenskt medborgarskap för barnet, jämför vad som nämnts ovan när det gäller barn som föds i Sverige.

Enligt regeringens uppfattning finns det dock skäl att kräva samtycke från vårdnadshavaren även i andra fall än där barnet riskerar att förlora moderns medborgarskap. För kommitténs uppfattning talar visserligen att i de fall där barnet erhåller dubbelt medborgarskap, och således behåller moderns medborgarskap, hindras inte modern från att föra över sitt medborgarskap till barnet. Därmed skulle hon inte heller ha något berättigat intresse av att kunna hindra att barnet förvärvar medborgarskap efter fadern. Mot detta bör dock ställas den grundläggande familjerättsliga princip som innebär att det är vårdnadshavaren som har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Denna princip kommer i Sverige till uttryck i 6 kap. 2 och 11 §§ FB. Att ge fadern en självständig rätt att genom anmälan ge barnet svenskt med-

borgarskap, oavsett om fadern har del i vårdnaden eller inte, utan att det ställs krav på samtycke från vårdnadshavaren skulle utgöra ett avsteg från denna princip. Regeringen anser därför att kravet på samtycke från vårdnadshavaren bör gälla generellt. Vem som är vårdnadshavare skall bestämmas utifrån den lag som gäller enligt internationellt privaträttsliga regler för vårdnadsfrågor.

Kommittén föreslår inte någon reglering för det fall fadern avlider innan någon anmälan om svenskt medborgarskap för barnet har gjorts. Några remissinstanser ifrågasätter detta och framför åsikten att det leder till en inkonsekvens i förhållande till den föreslagna bestämmelsen om att en avliden far som var svensk medborgare när han avled skall kunna automatiskt överföra sitt medborgarskap till ett barn som föds i Sverige. Som tidigare nämnts bör det för medborgarskapsförvärv finnas en verklig anknytning mellan far och barn när barnet föds i utlandet. Detta är skälet till att i dessa fall använda ett anmälningsförfarande. En sådan anknytning saknas om fadern avlidit innan anmälan hunnit göras. Det finns därför enligt regeringens uppfattning inte skäl att införa en särskild bestämmelse för de fall då fadern avlidit innan anmälan om svenskt medborgarskap gjorts.

Sammanfattningsvis anser regeringen att en svensk far som inte är gift med barnets mor skall kunna anmäla att ett barn till honom, som fötts utomlands, skall förvärva svenskt medborgarskap samt att samtycke av barnets vårdnadshavare skall krävas.

Samtycke av barnet

Enligt 2 a § MedbL skall barnet lämna sitt samtycke till att förvärva medborgarskap från en svensk far om det fyllt femton år. Enligt förarbetena motiverades bestämmelsen av att barn som uppnått denna ålder inte mot sin vilja skall bli svensk medborgare och som en följd därav eventuellt förlora sitt utländska medborgarskap. Åldersgränsen har emellertid ifrågasatts i olika sammanhang.

För en sänkning av åldersgränsen talar bl.a. att barn som regel ges inflytande i mål och ärenden som rör deras person från tolv års ålder. Det föreskrivs t.ex. i 4 kap. 5 § FB att den som har fyllt tolv år som huvudregel inte får adopteras utan eget samtycke. Vidare gäller enligt 21 kap. 5 § FB att verkställighet av mål om vårdnad och umgänge som huvudregel inte får ske mot barnets vilja om det har fyllt tolv år. Ytterligare ett exempel är föreskriften i 48 § namnlagen (1982:670) om att anmälan om namnändring m.m. avseende ett barn som har fyllt tolv år i princip inte får göras utan barnets samtycke. Även artikel 8 och 12 i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) är relevanta i sammanhanget. I artikel 8 sägs att barnets rätt att behålla sin identitet, innefattande bl.a. medborgarskap, skall respekteras. I artikel 12 sägs att det barn som är i stånd att bilda egna åsikter skall tillförsäkras rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Av artikel 12 framgår vidare att barnet skall särskilt beredas möjlighet att höras i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet.

Det saknas enligt regeringens uppfattning skäl att på medborgarskapsområdet ha en högre åldersgräns än den som vanligen används för barns samtycke. Det kan också konstateras att en sänkning av åldersgränsen skulle stärka barnets rätt i medborgarskapsärenden. Åldersgränsen för barns samtycke i medborgarskapsärenden bör därför sänkas till tolv år.

En förutsättning för att barnets samtycke skall inhämtas är att barnet har utländskt medborgarskap. Statens invandrarverk har framfört att barnets samtycke borde lämnas även om barnet saknar medborgarskap. Detta stämmer dock inte med strävandena att begränsa antalet fall av statslöshet, varför samtycke inte skall krävas i dessa fall.

Ingen av de nämnda bestämmelserna i FB och namnlagen är undantagslös. Enligt namnlagen krävs t.ex. inte barnets samtycke om barnet är varaktigt förhindrat att lämna sådant på grund av en psykisk störning eller något annat liknande förhållande. En motsvarande bestämmelse bör införas i den nya lagen om svenskt medborgarskap.

Förvärv av svenskt medborgarskap genom föräldrars äktenskap

Bestämmelsen om förvärv av svenskt medborgarskap genom föräldrars äktenskap (2 § MedbL) innehåller inte något krav på anmälningsförfarande eller samtycke av barn som har fyllt tolv år. Såvitt känt har detta inte lett till några problem när det gäller om barnet därigenom kan förlora sitt utländska medborgarskap på grund av lagstiftningen i det landet. Någon förändring av bestämmelsen är därför inte aktuell utan den bör överföras till den nya medborgarskapslagen.

7 Svenskt medborgarskap genom adoption

Regeringens förslag: Även ett utomnordiskt adoptionsbeslut som gäller i Sverige på grund av lag skall medföra automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap för adoptivbarnet, om någon av dem som adopterar är svensk medborgare och barnet inte har fyllt tolv år.

13 a § MedbL om i vilka fall adoptivbarn likställs med biologiska barn i fråga om förvärv och förlust av svenskt medborgarskap är överflödigt och får därför ingen motsvarighet i den nya lagen.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran. *Statens invandrarverk* framhåller emellertid bl.a. att det kan uppstå svårigheter vid tillämpningen av bestämmelsen eftersom det ofta krävs utredning om gällande rätt i det land som meddelat beslut om adoptionen. *Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor (NIA)* anser bl.a. att det inte bör ställas något krav på viss hemvisttid för adoptivbarn över tolv år. NIA anser vidare att den föreslagna motsvarigheten till 13 a § MedbL är överflödigt eftersom alla adoptioner utan undantag skall få samma betydelse. NIA menar också, i likhet med bl.a. *Rädda Barnen* och *Adoptionscentrum*, att ett barn som adopteras efter det att barnet har fyllt

tolv år men före arton års ålder skall ha rätt att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan och att barnet skall ge sitt samtycke. Adoptionscentrum vill även att den övre gränsen för adoptivbarn att enkelt och utan väntetid förvärva svenskt medborgarskap skall höjas till arton år samt att förmånligare regler skall gälla för adoptivbarn i de fall de adopteras av i Sverige bosatta utländska medborgare.

Skälen för regeringens förslag

Förvärv av svenskt medborgarskap genom adoptionsbeslut som godkänts eller annars gäller i Sverige

Grundregeln i föräldrabalken är att adoptivbarn i rättsligt hänseende likställs med biologiska barn. Rättsliga skillnader mellan biologiska barn och adoptivbarn bör därför finnas endast när det finns starka skäl.

De flesta utländska barn under tolv år som adopteras av svenska medborgare förvärvar svenskt medborgarskap med automatik i enlighet med 1 a § MedbL. Detta gäller dock inte om ett utländskt adoptionsbeslut gäller automatiskt i Sverige till följd av bestämmelserna i lagen (1971:796) om internationella rättsförhållanden rörande adoption. När så är fallet är barnet i stället hänvisat till att ansöka om naturalisation.

I förarbetena till 1 a § MedbL anförde departementschefen att han för egen del ville skilja mellan ett adoptionsbeslut som meddelats eller godkänts i Sverige eller i de övriga nordiska länderna och ett annat adoptionsbeslut som i och för sig kan visa sig giltigt här (prop. 1991/92:90 s. 12). När det gäller beslut av det senare slaget, fortsatte departementschefen, behövs det ofta en utredning om gällande rätt i det främmande landet innan det står klart om en adoption med verkan i Sverige föreligger. Frågeställningen aktualiserades även i den proposition om internationella adoptionsfrågor som föregick Sveriges ratificering av Haagkonventionen av den 29 maj 1993 om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner (prop. 1996/97:91).

Den ordning som nu gäller får den konsekvensen att barn som adopteras enligt ett i Sverige automatiskt gällande utländskt adoptionsbeslut inte med automatik förvärvar svenskt medborgarskap. Regleringen innebär i flera fall dessutom att adoptivbarnet i praktiken är utestängt från möjligheten att över huvud taget få svenskt medborgarskap, något som hänger samman med att de nu aktuella familjerna ofta bor utomlands och att adoptivbarnet därmed saknar möjlighet att uppfylla det hemvistkrav som krävs för naturalisation. Är adoptivbarnet under femton år och bosatt utanför sin medborgarskapsstat, uppställs dock enligt praxis inte något krav på hemvisttid i Sverige.

Som nämnts ovan är skälet till att de nu aktuella adoptionerna inte med automatik medför förvärv av svenskt medborgarskap att det ofta behövs en utredning om gällande rätt i beslutslandet innan det står klart om en adoption med verkan i Sverige föreligger. Statens invandrarverk påpekar i sitt remissvar att utredningssvårigheterna kan leda till att frågan om ett barn förvärvat svenskt medborgarskap eller inte under lång tid kan vara oklar.

Enligt regeringens uppfattning bör man dock kunna utgå från att de svenska utlandsmyndigheterna – hos vilka frågor av detta slag främst kommer att aktualiseras eftersom adoptivbarnens ansökningar om svenskt pass som regel lämnas in där – kan ta fram den utredning som behövs. I den mån frågorna i stället blir föremål för bedömning av en myndighet i Sverige, kan den självfallet vända sig till svensk utlandsmyndighet för att få hjälp med den utredning som behövs.

Det kan naturligtvis inte uteslutas att utredningen i några enstaka fall är mer komplicerad och det därför drar ut något på tiden. Detta bör emellertid enligt regeringens uppfattning inte hindra att en ändring genomförs.

En ändrad ordning kan i sällsynta undantagsfall vidare tänkas innebära att en adoptivfamilj, som är bosatt utomlands, felaktigt tror att en i Sverige gällande adoption föreligger och därmed utgår från att adoptivbarnet har svenskt medborgarskap. Detta är inte någon önskvärd konsekvens. Även adoptivfamiljerna bör emellertid kunna vända sig till en svensk utlandsmyndighet för att försöka få klarhet i frågan. Klarhet kan också uppnås genom att Utlänningsnämnden, efter ansökan, får meddela förklaring att någon är svensk medborgare. Med beaktande härav samt att olägenheter av detta slag kan förväntas bli mycket sällsynta bör inte heller risken för missförstånd i detta avseende i sig vara tillräckliga skäl för att den nuvarande ordningen skall få bestå.

Sammantaget anser regeringen att övervägande skäl talar för att behandla alla adoptionsbeslut som gäller i Sverige på samma sätt. Därför föreslås att även utomnordiska adoptionsbeslut som gäller i Sverige på grund av lag skall medföra automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap för adoptivbarnet om någon av personerna som adopterar är svensk medborgare och barnet inte har fyllt tolv år.

Övriga frågor när det gäller adoptivbarns förvärv av svenskt medborgarskap

Några remissinstanser anser att det bör underlättas för adoptivbarn som är över tolv år när de kommer till Sverige att få svenskt medborgarskap genom självständig naturalisation.

För självständig naturalisation av barn under femton år ställs enligt nu gällande praxis vanligtvis inget krav på att barnet skall ha hemvist i Sverige, förutsatt att någon av föräldrarna är svensk medborgare. Om barnet saknar hemvist här krävs dock i regel att barnet är bosatt utanför sitt hemland. För barn som är under femton år och som har hemvist i Sverige ställs normalt inget krav på viss hemvisttid, förutsatt att någon av föräldrarna är svensk medborgare. För barn mellan femton och arton år ställs enligt praxis i regel krav på hemvist sedan tre år. Samma dispensregler gäller för adoptivbarn till svensk medborgare, under förutsättning att adoptionsbeslutet gäller i Sverige. En förändring av hemvistkravet för adoptivbarnen skulle enligt regeringens mening få till följd att adoptivbarn i naturalisationsärenden fick en mer gynnsam ställning än biologiska barn. Mot bakgrund av vad som ovan anförts om att adoptivbarn och biologiska barn skall vara likställda i rättsligt hänseende är en sådan skillnad enligt regeringens uppfattning inte lämplig.

När det gäller möjligheten för barn som adopteras av i Sverige bosatta utländska medborgare att få svenskt medborgarskap innebär vidare förslagen i avsnitt 8 och 9 möjligheter till förvärv efter anmälan under vissa förutsättningar. Regeringen finner inte skäl att därutöver föreslå särskilda regler för dessa adoptivbarn.

NIA anser att den föreslagna motsvarigheten till 13 a § MedbL är överflödig eftersom alla adoptioner utan undantag föreslås få samma betydelse.

Det ursprungliga syftet med 13 a § MedbL var att göra undantag från principen i föräldrabalken om att likställa adoptivbarn och biologiska barn i medborgarskapshänseende (prop. 1971:143, bet. 1971:LU25, rskr. 1971:299). Genom senare ändringar i MedbL har utrymmet för att likställa adoptivbarn och biologiska barn när det gäller förvärv och förlust av svenskt medborgarskap vidgats. Genom den ändring som nu föreslås när det gäller adoptivbarns möjligheter att automatiskt förvärva svenskt medborgarskap vidgas utrymmet ytterligare. Regeringen anser mot denna bakgrund att det inte finns anledning att överföra en motsvarighet till 13 a § MedbL till den nya lagen. I ärenden där fråga uppkommer om ett adoptivbarns förvärv eller förlust av svenskt medborgarskap som biperson får det därmed avgöras från fall till fall om ett i Sverige gällande adoptionsbeslut föreligger.

8 Statslösa barn och ungdomar

Regeringens förslag: a) Ett statslöst barn som föds i Sverige skall kunna förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan om barnet har permanent uppehållstillstånd och hemvist i Sverige. En sådan anmälan skall göras innan barnet fyllt fem år.

b) Ett statslöst barn som kommer till Sverige skall kunna förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan om barnet har permanent uppehållstillstånd i Sverige samt dessutom hemvist här sedan tre år. En sådan anmälan skall göras innan barnet fyllt arton år.

c) Anmälan kan också göras efter det att en statslös person fyllt arton år men innan denne fyllt tjugo år. Då krävs att denne har permanent uppehållstillstånd i Sverige och hemvist här i landet sedan han eller hon fyllde femton år.

Alternativen b) och c) skall gälla även för personer som fötts såsom statslösa i Sverige och som inte förvärvat svenskt medborgarskap i enlighet med a)-alternativet.

Kommitténs förslag överensstämmer i stort med regeringens. Kommittén föreslår dock krav på längre hemvistid.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran. *Statens invandrarverk* anser dock bl.a. att det bör ställas upp ett krav på styrkt identitet för att de statslösa barnen skall erhålla svenskt medborgarskap. Även *Utlänningsnämnden* har synpunkter bl.a. på att det inte föreslås något krav på styrkt identitet för de statslösa barnen. Invandrarverket anser vidare att svenskt

medborgarskap inte bör förvärfvas av barn som genom ett förenklat förfarande kan få utländskt medborgarskap efter en av föräldrarna genom ansökan eller registrering till myndighet i det aktuella landet. *Barnombudsmannen, Rädda Barnen* och *Svenska flyktingrådet* anser att kravet på fem års hemvist är för högt ställt när det gäller barn som kommer till Sverige innan de fyllt arton år. *Kammarrätten i Jönköping* påpekar att det inte alltid är föräldrarna som har vårdnaden om sina barn varför det bör klargöras vilka som får göra en anmälan enligt bestämmelsen. *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering* vill gå längre än kommitténs förslag och nämner som ett alternativ bl.a. en presumtion för att statslösa barn skall förvärva svenskt medborgarskap vid födelsen.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund

Undvikande av statslöshet är en viktig utgångspunkt för svensk lagstiftning och praxis på medborgarskapsområdet. Det är också utgångspunkten i flera internationella konventioner som Sverige åtagit sig att följa.

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), vilken ratificerats av Sverige utan förbehåll, trädde i kraft den 2 september 1990. I artikel 7 punkt 1 i barnkonventionen föreskrivs att varje barn skall ha rätt att förvärva ett medborgarskap. Artikelns lydelse:

”1. Barnet skall registreras omedelbart efter födelsen och skall ha rätt från födelsen till ett namn, rätt att förvärva ett medborgarskap och, så långt det är möjligt, rätt att få vetskap om sina föräldrar och bli omvårdad av dem.

2. Konventionsstaterna skall säkerställa genomförandet av dessa rättigheter i enlighet med sin nationella lagstiftning och sina åtaganden enligt tillämpliga internationella instrument på detta område, särskilt i de fall då barnet annars skulle vara statslöst.”

En av grundprinciperna i 1997 års konvention om medborgarskap är att statslöshet så långt möjligt skall undvikas. Principen slås fast redan i konventionens ingress. När det gäller barn föreskrivs vidare i artikel 6 punkt 2 att varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning skall föreskriva att medborgarskap skall förvärfvas av barn som föds inom dess territorium och som vid födelsen inte förvärvar något annat medborgarskap. Sådant medborgarskap skall beviljas antingen automatiskt (*ex lege*) vid födelsen eller därefter, för barn som förblivit statslösa, efter ansökan till behörig myndighet av eller för barnet i fråga på det sätt som föreskrivs i konventionsstatens nationella lagstiftning. En sådan ansökan får enligt konventionen göras beroende av legal och varaktig hemvist i konventionsstaten under en tid av högst fem år omedelbart innan ansökan gjordes.

Statslösa barn som föds i Sverige

Sverige saknar i dag bestämmelser som är direkt inriktade på att underlätta förvärv av svenskt medborgarskap för barn som föds här såsom statslösa. Detta innebär i sin tur att det förekommer att i Sverige födda statslösa barn måste vänta tills de fyllt arton år för att kunna bli svenska

medborgare trots att de kanske har bott här under hela sin uppväxt. Detta torde inte vara förenligt med artikel 7 i barnkonventionen och de motiv som ligger till grund för denna. Det är inte heller förenligt med 1997 års konvention. Det är därför angeläget att det införs bestämmelser för att underlätta förvärv av svenskt medborgarskap för barn som föds här såsom statslösa.

Det tydligaste sättet att leva upp till Sveriges internationella åtaganden om undvikande av statslöshet för barn skulle vara att ge barnen svenskt medborgarskap automatiskt redan vid födelsen. Detta har också förespråkats av Ombudsmannen mot etnisk diskriminering. Med en sådan ordning följer emellertid enligt regeringens mening vissa nackdelar. Den allra viktigaste är att ett automatiskt förvärv vid födelsen inte alltid stämmer överens med föräldrarnas önskemål. För det fall föräldrarna har medborgarskap i någon stat vill de kanske att även barnet får det landets medborgarskap och inte därutöver svenskt medborgarskap.

De nackdelar som finns är enligt regeringens uppfattning av sådan vikt att de gör en ordning med automatiskt förvärv vid födelsen olämplig. Svenskt medborgarskap bör i stället erbjudas barnen genom ett anmälningsförfarande i nära anslutning till födelsen.

De krav som bör ställas upp för att ett statslöst barn skall kunna förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan är, utöver att barnet föds i Sverige, att barnet har permanent uppehållstillstånd och hemvist här. Bakgrunden till kravet på permanent uppehållstillstånd är att i princip endast den som beviljats permanent uppehållstillstånd är att betrakta som invandrare i Sverige med en rätt att stanna här.

Möjligheten till anmälan bör, eftersom syftet med bestämmelsen är just att underlätta förvärv av svenskt medborgarskap för statslösa barn som föds i Sverige, begränsas på så sätt att anmälan skall göras innan barnet fyllt fem år.

Kammarrätten i Jönköping anser att det bör klargöras vem som har rätt att göra en anmälan eftersom det inte alltid är föräldrarna som har vårdnaden om ett barn. Det kan i och för sig sägas följa av allmänna rättsgrundsatser på familjerättens område att även en särskilt förordnad vårdnadshavare är behörig att göra anmälan i fall där föräldrarna inte har vårdnaden om ett barn. Regeringen delar dock kammarrättens uppfattning att det av lagen bör framgå att den eller de som har vårdnaden om barnet har rätt att göra anmälan. Av 6 kap. 11 och 13 §§ föräldrabalken följer att om vårdnaden om barnet tillkommer två personer gemensamt skall anmälan göras av dem båda.

Statslösa barn som kommer till Sverige

De skäl som ligger till grund för förslaget om statslösa barn som föds i Sverige gäller i hög utsträckning även de statslösa barn som flyttar till Sverige. Frågan är dock hur de statslösa barn som kommer till Sverige efter sin födelse bör behandlas i medborgarskapshänseende jämfört med de statslösa barn som föds här. Å ena sidan kan hävdas att det faktum att barnets födelse äger rum i Sverige bör vara av avgörande betydelse och att de barn som inte föds i Sverige därför, liksom i dag, får vänta till arton års ålder för att kunna förvärva svenskt medborgarskap. Å andra sidan

kan konstateras att detta skulle medföra att skillnaden blir omotiverat stor mellan ett barn som föds såsom statslöst i Sverige och ett statslöst barn som kommer hit strax efter födelsen.

Mot denna bakgrund finner regeringen att statslösa barn som kommer till Sverige också bör kunna förvärva svenskt medborgarskap genom ett anmälningförfarande. Denna möjlighet skall innefatta även statslösa adoptivbarn som inte förvärvar svenskt medborgarskap på annat sätt. För att det skall finnas en verklig koppling mellan dessa barn och det svenska samhället bör vissa krav ställas upp. Det bör bl.a. krävas att de har permanent uppehållstillstånd i Sverige. Vidare bör de ha hemvist här sedan en viss tid.

Kommittén föreslår att det ställs krav på minst fem års hemvist. Några remissinstanser anser att denna tid är för lång. Mot bakgrund av vad som ovan redovisats om det angelägna i att ett statslöst barn skall kunna förvärva ett medborgarskap, anser regeringen att ett krav på tre års hemvist bör vara tillräckligt för att ett statslöst barn skall kunna bli svensk medborgare.

Denna möjlighet till anmälan syftar som nämnts till att underlätta för barn att förvärva svenskt medborgarskap och anmälan bör därför göras innan barnet fyllt arton år.

I de nu aktuella situationerna saknar barnet alltid medborgarskap vid tidpunkten för anmälan och barnet riskerar därmed inte att förlora något annat medborgarskap i samband med förvärvet av det svenska. Det finns inte några bärande skäl till att ett barn skall förbli statslöst om inte föräldrar eller andra som har vårdnaden om barnet vill det. Det bör därför inte krävas att barnet skall ge sitt samtycke om det fyllt tolv år.

Detta förvärvsalternativ bör stå öppet även för personer som fötts såsom statslösa i Sverige men som inte förvärvat svenskt medborgarskap genom anmälan innan de fyllt fem år.

Liksom när det gäller statslösa barn som föds i Sverige bör en särskilt förordnad vårdnadshavare ha rätt att göra anmälan för barnets räkning. Det bör därför framgå av lagen att den eller de som har vårdnaden om ett barn kan göra anmälan.

Anmälan av ungdomar som fyllt arton år

Den föreslagna ordningen för ett statslöst barn innebär att barnet för sitt förvärv av svenskt medborgarskap är beroende av att vårdnadshavaren medverkar till förvärvet genom att göra en anmälan för barnets räkning. Normalt sett torde detta inte leda till några problem. Det kan emellertid inte uteslutas att vårdnadshavaren avstår från att medverka till att barnet får svenskt medborgarskap. Det bör därför öppnas en möjlighet även för statslösa personer att under viss tid efter det att de fyllt arton år förvärva svenskt medborgarskap genom ett anmälningförfarande. De bör ges tid fram till tjugo års ålder att göra en anmälan.

Kommittén föreslår för dessa fall krav på hemvist i sju år. Som skäl anför kommittén att hemvistvillkoren i de av kommittén föreslagna bestämmelserna i 9 och 10 §§ skall korrespondera med varandra på sådant sätt att det i båda fallen krävs att utlänningen kommer till Sverige före tretton

års ålder för att kunna få svenskt medborgarskap enligt dessa bestämmelser.

Enligt regeringens uppfattning bör dock hemvistkravet utformas på följande sätt. En statslös person skall, utöver permanent uppehållstillstånd, ha haft hemvist i Sverige sedan han eller hon fyllde femton år. På så sätt uppnås en stigande skala av krav på viss tids hemvist, utan att det direkt efter arton års ålder ställs krav på ytterligare två års hemvist jämfört med före denna ålder.

Detta förvärvsalternativ bör, liksom det som gäller barn under arton år, stå öppet även för personer som fötts såsom statslösa i Sverige men som inte förvärvat svenskt medborgarskap genom anmälan innan de fyllt fem år.

Krav på styrkt identitet?

För att bestämmelserna som rör statslösa barn skall bli tillämpliga förutsätts att det står klart att ett barn verkligen är statslöst. Frågan är om det i de nu aktuella anmälningsärendena även bör ställas krav på styrkt identitet. Såväl Statens invandrarverk som Utlänningsnämnden anser att ett sådant krav bör ställas. Statens invandrarverk hänvisar till de problem som kan uppstå om det blir aktuellt att utvisa utländska föräldrar som fått permanent uppehållstillstånd i en oriktig identitet men som har ett barn som är svensk medborgare. Utlänningsnämnden menar att det är tveksamt om det är förenligt med ett barns bästa att det kan komma att folkbokföras med en felaktig identitet eftersom detta kan få privaträttsliga konsekvenser.

Förslagen avser enbart barn eller personer som kommit hit som barn. Frågan om dessa barns identitet behöver inte på samma sätt som i naturalisationsärenden vara omedelbart kopplad till huruvida föräldrarna fullt ut förmått styrka sin identitet eller inte. Det bör understrykas att det här handlar om barn som annars skulle förbli statslösa. Det är önskvärt att barnens förvärv av svenskt medborgarskap inte skall försenas till exempel på grund av att föräldrarna lämnat oriktiga uppgifter om sin identitet vid ankomsten till Sverige. Enligt regeringens uppfattning bör därför identiteten för ett statslöst barn som här tilldelats personuppgifter anses tillräckligt klarlagd även om det i något avseende skulle råda oklarhet i fråga om föräldrarnas identitet. Detta bör gälla även för det fall den vid anmälningstidpunkten folkbokförda identiteten för barnet inte är densamma som uppgetts vid ankomsten till Sverige. Inte heller den omständigheten att föräldrarna under vistelsen i Sverige ändrar sina och barnens identitetsuppgifter bör således drabba barnen på sådant sätt att deras förvärv av svenskt medborgarskap fördröjs.

Att ett barn kan komma att folkbokföras i en felaktig identitet kan, som Utlänningsnämnden påpekat, få privaträttsliga konsekvenser för barnet. Utlänningsnämnden nämner som exempel att barnet kan få svårigheter att bevaka kvarlåtenskap efter avlidna släktingar. Dessa svårigheter bör dock ställas mot de olägenheter som det kan innebära för ett barn att inte ha något medborgarskap. Enligt regeringens mening överväger fördelen för ett statslöst barn att kunna få svenskt medborgarskap de eventuella pro-

Övrigt

Kommittén anför att om det råder sådan oklarhet om föräldrarnas medborgarskap att det inte går att fastställa om barnet är statslöst eller inte, bör barnet omfattas av den föreslagna bestämmelsen. Statens invandrarverk är tveksam till detta och menar att den föreslagna lydelsen inte omfattar barn vars medborgarskap inte kunnat fastställas. Invandrarverket anser vidare att en tillämpning av bestämmelsen på det sätt som kommittén föreslagit skulle motverka de strävanden som finns för att få klarhet när det gäller personers identitet och bakgrund. Regeringen instämmer i Invandrarverkets synpunkter. Barn vars medborgarskap inte kunnat fastställas bör därför, enligt regeringens mening, inte omfattas av bestämmelsen om statslösa barns möjligheter till förvärv av svenskt medborgarskap. Dessa barn bör i stället omfattas av den föreslagna ordningen för barn med utländskt medborgarskap (avsnitt 9).

Nya bestämmelser om förvärv av svenskt medborgarskap för statslösa barn innebär att det kan bli så att barnet har svenskt medborgarskap medan föräldrarna är utländska medborgare eller statslösa. Den föreslagna ordningen kan därmed medföra konsekvenser om det i en sådan situation skulle bli aktuellt att utvisa någon av barnets föräldrar. Denna fråga berörs i remissyttrandena av bl.a. Statens invandrarverk.

Myndigheterna skall i varje ärende där återkallelse av uppehållstillstånd eller utvisning aktualiseras göra en bedömning av samtliga föreliggande omständigheter. Därtill kommer att omständigheterna i olika ärenden kan variera. Detta innebär att försiktighet måste iakttas vad gäller generella slutsatser i fråga om hur förvärv av svenskt medborgarskap för statslösa barn skulle påverka möjligheten att utvisa någon av barnets föräldrar. Det skulle dock i vissa situationer kunna bli svårare att utvisa någon av föräldrarna. I praktiken kommer det att handla om ett ringa antal fall och regeringen anser därför att nackdelen med denna effekt är liten jämfört med de fördelar som uppstår för de statslösa barnen när dessas medborgarskapsrättsliga ställning stärks.

Det bör noteras att barnkonventionen medger att barn kan förvärva och tillerkännas rättigheter skilda från föräldrarnas rättigheter.

Invandrarverket ifrågasätter även om ett statslöst barn som genom ett enkelt förfarande kan få utländskt medborgarskap efter en av föräldrarna skall kunna få svenskt medborgarskap enligt den föreslagna bestämmelsen. Med hänsyn till att krav på permanent uppehållstillstånd ställs förutsätts dock att avsikten är att barnet skall stanna i Sverige och det är därför inte ändamålsenligt att kräva att barnets föräldrar skall vidta åtgärder för att barnet skall få medborgarskap i ett annat land.

När det gäller innebörden av hemvistbegreppet hänvisas till avsnitt 11.

Regeringens förslag: Ett barn med utländskt medborgarskap skall kunna förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan om barnet har permanent uppehållstillstånd i Sverige och dessutom hemvist här sedan fem år. En sådan anmälan skall göras innan barnet fyllt arton år.

Anmälan kan också göras efter det att en person med utländskt medborgarskap fyllt arton år men innan denne fyllt tjugo år. Då krävs det att personen har permanent uppehållstillstånd i Sverige och hemvist här i landet sedan han eller hon fyllde tretton år.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Kommittén föreslår dock krav på längre hemvistid.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran.

Kammarrätten i Jönköping påpekar dock att det inte alltid är föräldrarna som har vårdnaden om sina barn varför det bör klargöras vilka som får göra en anmälan enligt bestämmelsen. *Kammarrätten* anser vidare att undantagsbestämmelsen i 3 § andra stycket MedbL vid krigstillstånd bör behållas. *Statens invandrarverk* pekar bl.a. på tveksamheter som kan uppstå beträffande barn vars identitet inte är klarlagd. *Invandrarverket* anser också att ett vandelskrav bör införas för personer som gör anmälan efter uppnådd myndighetsålder. *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO)* vill gå längre än förslaget och bl.a. ge utländska barn födda i Sverige med permanent uppehållstillstånd möjlighet att förvärva svenskt medborgarskap vid födelsen. *DO* vill även att minsta tiden för hemvist skall sänkas beträffande denna bestämmelse. Vidare anser *DO* att icke-nordiska medborgare bör jämföras med medborgare i annat nordiskt land vad gäller hemvistid för förvärv av svenskt medborgarskap. *Rädda Barnen* anser att kravet på hemvist i Sverige kan begränsas till tre år.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund

Ett barn som vid födelsen förvärvar medborgarskap i något annat land än i födelselandet är inte på samma sätt som de statslösa barnen föremål för skydd i olika internationella konventioner. Förklaringen är att den förstnämnda gruppen av barn får i vart fall något medborgarskap vid födelsen och att deras ställning i medborgarskapshänseende därför är mindre utsatt än de statslösa barnens.

I artikel 6 punkt 4 e) i 1997 års konvention föreskrivs att varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning skall underlätta förvärv av medborgarskap i staten för personer som är födda inom statens territorium samt har legalt och varaktigt hemvist där. I konventionens förklarande text anges som exempel på åtgärder som underlättar förvärv av medborgarskap en sänkning av kravet på hemvistid, mindre stränga språkkrav, förenklad procedur samt lägre avgifter.

Sverige har – utöver möjligheterna till legitimationsförvärv enligt 2 § MedbL (dvs. att ett gemensamt barn till en svensk man och en utländsk kvinna får svenskt medborgarskap om föräldrarna gifter sig) och förvärv genom anmälan enligt 2 a § MedbL – inga regler som är direkt inriktade på att underlätta förvärvet av svenskt medborgarskap för barn som föds i Sverige och som då förvärvar enbart utländskt medborgarskap. Bestämmelserna i 3 § MedbL om förvärv genom anmälan avser emellertid även dessa barn. Enligt bestämmelsen kan en utlänning som oavbrutet haft sitt hemvist i Sverige från sexton års ålder och dessutom tidigare haft sitt hemvist här under sammanlagt minst fem år förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan. Det förutsätter att anmälan sker efter det att han eller hon fyllt tjuogoett år, men före tjugotre års ålder. Är sökanden statslös, eller styrker att förvärv av svenskt medborgarskap skulle medföra förlust av det utländska medborgarskapet, får anmälan göras redan vid arton års ålder under förutsättning att han eller hon vid tiden för anmälan har sitt hemvist här i riket sedan fem år och dessutom tidigare haft sitt hemvist här under sammanlagt minst fem år. I Sverige uppväxta utländska barn har således – under förutsättning av att de i 3 § MedbL angivna förutsättningarna är uppfyllda – en absolut rätt att vid arton eller tjuogoett års ålder få svenskt medborgarskap. Till skillnad från vad som är fallet vid naturalisation uppställs det utöver kravet på hemvisttid inte några villkor i fråga om skötsamhet. Det vanligaste är att barn som tillhör den nu aktuella gruppen förvärvar svenskt medborgarskap som bipersoner när deras föräldrar naturaliseras. Detta kan som regel ske när föräldrarna haft hemvist i Sverige sedan fem år och i normalfallet finns det således en möjlighet för dessa barn att erhålla svenskt medborgarskap senast vid omkring fem års ålder.

Frågan är om det finns skäl att ytterligare underlätta för barn med utländskt medborgarskap att erhålla svenskt medborgarskap.

Fördelarna med att erbjuda de nu aktuella barnen svenskt medborgarskap är främst att det skulle underlätta integrationen i det svenska samhället. Barnen som föds här i landet kommer i många fall också att tillbringa hela sin uppväxt och resten av sitt liv här. Genom att underlätta villkoren för förvärv av svenskt medborgarskap visar Sverige att barnen är välkomna och att de betraktas som fullt ut tillhöriga den svenska samhällsgemenskapen.

Med beaktande av att barn inte bör förvärva ett medborgarskap i strid med föräldrarnas vilja bör, liksom beträffande de statslösa barnen, ett anmälningsförfarande tillämpas. Det faktum att barnen vid födelsen förvärvat i vart fall något lands medborgarskap gör dock deras ställning i medborgarskapsrättsligt hänseende avsevärt mindre utsatt än vad som är fallet i fråga om statslösa barn. Det finns därför inte skäl att föreslå lika långtgående lättnader som gjorts beträffande statslösa barn.

Barn som föds i Sverige med enbart utländskt medborgarskap

Regeringen finner det rimligt att barn som föds i Sverige och som vid födelsen förvärvat enbart utländskt medborgarskap ges möjlighet till förvärv av svenskt medborgarskap genom anmälan under förutsättning att de har permanent uppehållstillstånd i Sverige samt dessutom hemvist här

sedan fem år. Krav på längre tids hemvist skulle innebära att skillnaden i förvärvsvillkor mellan statslösa barn och barn med utländskt medborgarskap blev omotiverat stor. Till detta kan läggas att fem år, som nämnts ovan, är lika med den tid efter vilken dessa barn normalt kan bli svenska medborgare såsom bipersoner i samband med föräldrarnas naturalisation.

Barn med enbart utländskt medborgarskap som kommer till Sverige under sin uppväxt

Motiven för att underlätta förvärvet av medborgarskap för i Sverige födda barn gäller även barn med utländskt medborgarskap som under sin uppväxt flyttar till Sverige. Enligt regeringens uppfattning finns det inte heller beträffande dessa barn skäl att uppställa krav på längre tids hemvist än fem år. De barnen bör därför omfattas av samma förvärvsvillkor som gäller för de barn som föds i Sverige och som vid födelsen förvärvar enbart utländskt medborgarskap. Möjligheten till förvärv på detta sätt bör vidare stå öppen även för de utländska adoptivbarn som inte förvärvar svenskt medborgarskap i annan ordning.

Gemensamma överväganden

En anmälan om förvärv av svenskt medborgarskap i nu aktuella fall bör göras innan barnet fyllt arton år. De barn som därmed kommer att omfattas av bestämmelsen är de som kommer till Sverige före tretton års ålder.

Om barnet vid tidpunkten för anmälan fyllt tolv år bör, liksom vid förvärv av svenskt medborgarskap för barn till en svensk far (se avsnitt 6), som krav för förvärvet vidare gälla att barnet samtycker. Kravet på samtycke bör dock inte upprätthållas om barnet är varaktigt förhindrat att lämna sådant på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

När det gäller förvärv av svenskt medborgarskap för statslösa barn har konstaterats att den föreslagna ordningen i vissa fall kan få konsekvenser i fråga om möjligheterna att utvisa någon av barnets föräldrar. När det gäller barn med enbart utländskt medborgarskap kan dock konstateras att förslagets inverkan på möjligheterna att utvisa någon av barnets föräldrar torde vara synnerligen begränsade med hänsyn till den starka anknytning till Sverige som ett barn med så lång vistelsetid här normalt anses ha fått.

Anmälan av ungdomar som fyllt arton år

Det bör även i dessa fall, i likhet med vad som föreslagits för statslösa barn, införas en möjlighet för personer som fyllt arton år att fram till tjugo års ålder förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan. Kommittén föreslår för dessa fall krav på hemvist i sju år. Som skäl anför kommittén att hemvistvillkoren i de av kommittén föreslagna bestämmelserna i 9 och 10 §§ skall korrespondera med varandra på sådant sätt att det i båda fallen krävs att utlänningen kommer till Sverige

före tretton års ålder för att kunna få svenskt medborgarskap enligt dessa bestämmelser.

Enligt regeringens uppfattning bör dock hemvistkravet utformas på följande sätt. En utländsk person skall, utöver permanent uppehållstillstånd, ha haft hemvist i Sverige sedan han eller hon fyllde tretton år. På så sätt uppnås en stigande skala av krav på viss tids hemvist, utan att det direkt efter arton års ålder ställs krav på ytterligare två års hemvist jämfört med före denna ålder.

Övrigt

Förslagen om förvärv av svenskt medborgarskap genom anmälan för statslösa personer och personer med enbart utländskt medborgarskap innebär att hela tillämpningsområdet för nuvarande 3 § MedbL försvinner. Enligt andra stycket är paragrafen inte tillämplig på medborgare i fientlig stat eller på personer som haft medborgarskap där, men förlorat det utan att förvärva medborgarskap i något annat land.

Kommittén föreslår att undantagsbestämmelsen inte skall få någon motsvarighet i den nya lagen. Kammarrätten i Jönköping avstyrker detta och anser att kommitténs motivering inte är övertygande. Regeringen delar kommitténs bedömning. Skälet är framförallt att medborgarskapet minskat i betydelse som grund för lojaliteten till ett land.

Statens invandrarverk anser att det bör införas ett vandelskrav för utländska medborgare som söker svenskt medborgarskap efter uppnådd myndighetsålder. Vandelskravet skall enligt Invandrarverket innebära att sökanden inte får ha dömts till fängelse. Invandrarverket motiverar sin synpunkt med att det framstår som stötande för den allmänna rättskänslan att meddela svenskt medborgarskap till den som dömts till ett fängelsestraff även om personen kommit till Sverige som barn.

Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att ge personer som kommit till Sverige som barn och vars vårdnadshavare inte medverkat till förvärv av svenskt medborgarskap en möjlighet att under en begränsad period, mellan arton och tjugo år, själva anmäla önskemål om detta på i stort sett samma villkor som barn under arton år. Enligt regeringens uppfattning finns det inte skäl att införa ytterligare villkor utöver de föreslagna när det gäller dessa personer.

Vad gäller identitetsfrågor i de här aktuella fallen hänvisas till vad som anförts i dessa avseenden i avsnitt 8. Beträffande hemvistbegreppet hänvisas till avsnitt 11. När det gäller undantag från kravet på permanent uppehållstillstånd hänvisas till avsnitt 12.

Förvärv av svenskt medborgarskap i den ordning som föreslås i detta avsnitt kan i vissa fall innebära att sökanden – på grund av lagstiftningen i den stat där han eller hon har medborgarskap sedan tidigare – med automatik förlorar sitt andra medborgarskap. Det är därför av vikt att alla som avser att utnyttja anmälmöjligheten informeras om detta. Migrationsverket (före den 1 juli 2000 Statens invandrarverk) bör svara för detta.

Regeringens förslag: Återvinning av svenskt medborgarskap skall vara möjligt för den som har fyllt arton år och har haft hemvist i Sverige under sammanlagt tio år före arton års ålder och som dessutom har hemvist här sedan två år. Som en konsekvens av förslaget i fråga om dubbelt medborgarskap skall det inte krävas att sökanden i samband med återvinningen befriar sig från sitt utländska medborgarskap. Möjligheten till återvinning skall stå öppen även för den som har förvärvat sitt svenska medborgarskap på annat sätt än genom födelsen.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran. *Statens invandrarverk* pekar emellertid på tveksamheter i kommitténs definition av hemvistbegreppet. *Utlänningsnämnden* konstaterar att kommittén inte angivit några konkreta skäl för ändring av den nuvarande regeln.

Skälen för regeringens förslag: Svenskt medborgarskap kan enligt den nu gällande ordningen förloras med automatik dels i enlighet med bestämmelserna i 7 § MedbL, dels på grund av föreskriften i 8 § MedbL om preskription. Statens invandrarverk får vidare på ansökan befria den som är eller önskar bli utländsk medborgare från hans eller hennes svenska medborgarskap (9 § MedbL).

I 4 § MedbL finns bestämmelser om återvinning av svenskt medborgarskap. Förutsättningarna för återvinning är att sökanden blivit svensk medborgare vid födelsen, oavbrutet haft sitt hemvist i Sverige till arton års ålder samt har hemvist här sedan två år. För att en utländsk medborgare skall kunna återvinna svenskt medborgarskap gäller vidare att han eller hon måste styrka att det utländska medborgarskapet därigenom förloras.

Möjligheten för den som tidigare varit svensk medborgare att återfå svenskt medborgarskap genom ett förenklat förfarande bör bibehållas. Frågan är dock om det finns anledning att ändra de nuvarande villkoren för återvinning.

Grunden för kravet på oavbrutet hemvist till arton års ålder är att tidigare svenska medborgare som saknar verklig anknytning till Sverige skulle uteslutas från återvinningsmöjligheten. Regeringen anser inte att det finns skäl att överge denna grundtanke. Det är således rimligt att möjligheten till återvinning är förbehållen dem som har en stark förankring till Sverige bakåt i tiden.

Enligt regeringens uppfattning är emellertid det nuvarande kravet på oavbrutet hemvist intill arton års ålder onödigt restriktivt. Sådan verklig anknytning till Sverige som bör vara en förutsättning för återvinning kan som regel anses ha uppkommit även om inte hela uppväxttiden intill arton års ålder tillbringats i Sverige. Regeringen finner att det bör vara tillräckligt att sökanden, som skall ha fyllt arton år, har haft hemvist i Sverige under sammanlagt tio år före arton års ålder.

I fråga om paragrafens andra hemvistkrav, dvs. hemvist i Sverige sedan två år, anser regeringen att det är rimligt att som villkor för återvinning

ställs att sökanden efter sin återkomst till Sverige vistats här under så lång tid att han eller hon på nytt blivit insatt i svenska samhällsförhållanden. Två år får anses vara en väl avvägd tidsperiod och det föreslås därför inte någon ändring på den punkten.

En konsekvens av förslaget i fråga om dubbelt medborgarskap är att det inte bör krävas att sökanden i samband med återvinning av svenskt medborgarskap frånträder sitt utländska medborgarskap.

Återvinning av svenskt medborgarskap förutsätter nu att sökanden blivit svensk medborgare vid födelsen. Detta innebär att den som förvärvat svenskt medborgarskap genom t.ex. naturalisation eller anmälan inte kan ansöka om återvinning. Enligt regeringens uppfattning saknas det skäl att fortsättningsvis begränsa möjligheten till återvinning på detta sätt. Möjligheten bör därför stå öppen även för den som förvärvat sitt svenska medborgarskap på annat sätt än genom födelsen.

11 Svenskt medborgarskap efter ansökan (naturalisation)

11.1 Naturalisationsvillkor

Regeringens förslag: Nuvarande praxis när det gäller krav på permanent uppehållstillstånd i Sverige för att beviljas svenskt medborgarskap samt att fyra års hemvisttid är tillräckligt för den som är statslös eller flykting skall framgå av lag.

I övrigt skall villkoren för naturalisation vara oförändrade. Begreppet ”hederlig vandel” skall dock bytas ut mot ”hederligt levnadssätt”.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran. *Statens invandrarverk* är positivt till förslaget men önskar förtydliganden i vissa avseenden. *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering* anser bl.a. att två års hemvist borde gälla för såväl nordiska som icke-nordiska medborgare och för statslösa. *Samarbetsorganet för invandrarorganisationer* och *Iranska Riksförbundet i Sverige* anser att kravet på hemvisttid för personer som inte kan styrka sin identitet bör sänkas till sex år.

Skälen för regeringens förslag

Villkor för naturalisation

De villkor för naturalisation som i dag framgår av 6 § MedbL är att sökanden styrkt sin identitet, fyllt arton år, sedan fem år eller, i fråga om medborgare i annat nordiskt land, sedan två år har hemvist här i landet samt att sökanden fört och kan förväntas komma att föra en hederlig vandel.

Det finns inte skäl att ändra nu gällande villkor för naturalisation i materiellt hänseende. Utöver gällande krav bör dock två förtydligande

tillägg göras. Det ena avser att sökanden skall ha permanent uppehållstillstånd i Sverige. Det andra är att det i fråga om hemvistkravet skall framgå att detta är fyra år för den som är statslös eller att bedöma som flykting enligt 3 kap. 2 § utlänningslagen (1989:529). Dessa tillägg utgör inte några nyheter i sak utan avspeglar rådande praxis. Det bör dock i sammanhanget noteras att Statens invandrarverk i dag inte kräver att en medborgare i ett land som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) skall ha permanent uppehållstillstånd för att svenskt medborgarskap skall beviljas. I stället görs en prövning av om sökanden skulle ha fått permanent uppehållstillstånd om han eller hon ansökt om det. Detta leder i de flesta fall till bedömningen att EES-medborgaren skulle ha kunnat få permanent uppehållstillstånd efter ansökan och svenskt medborgarskap beviljas då. När det gäller undantag från kravet på permanent uppehållstillstånd för medborgare i de nordiska länderna och för medborgare i övriga länder inom EES hänvisas i övrigt till avsnitt 12.

Enligt förslaget i lagrådsremissen skulle i lagtexten anges att det lägre kravet på hemvisttid skulle gälla den som är ”*ofrivilligt statslös*”. *Lagrådet* förordar att uttrycket ”statslös” används genomgående och att den närmare innebörden klargörs i författningskommentaren. Regeringen instämmer i denna uppfattning. Liksom enligt nuvarande praxis bör de förmånligare reglerna för statslösa i naturalisationsärenden vara förbehållna personer som inte själva vidtagit några åtgärder för att bli statslösa. När det gäller statslösa personer som i och för sig kan få medborgarskap även i ett annat land, anser regeringen att detta förhållande inte skall påverka bedömningen av huruvida personen skall anses vara statslös eller ej.

Övriga frågor kring naturalisation

Statens invandrarverk anser att begreppet vandel bör bytas ut mot ”ha levt skötsamt och hederligt och kan förväntas även i framtiden leva på detta sätt”. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering anser att lagtexten bör ange vilken misskötsamhet som kan läggas till grund för avslagsbeslut på grund av brister i vandelsvillkoret.

Frågan om att byta ut begreppet vandel mot det av Invandrarverket nu föreslagna uttrycket har aktualiserats under tidigare lagstiftningsarbete, men förkastats (prop. 1994/95:179, 1994/95:SfU16). Utskottet ansåg att det föreslagna uttrycket ”skötsamt” hade en tänjbar betydelse och att begreppet ”hederlig vandel”, även om det kan förefalla ålderdomligt, bättre än det föreslagna uttrycket motsvarar de krav som avses att ställas på en utlänning som ansöker om svenskt medborgarskap.

Regeringen anser att det, mot bakgrund av att ”vandel” är ett otidsenligt begrepp, finns skäl att på nytt aktualisera frågan om att byta ut detta begrepp. Avsikten är inte att lägga in en annan innebörd i detta krav för naturalisation. Om ett annat begrepp väljs bör det därför vara ett som ligger det nuvarande nära. ”Levnadssätt” är ett begrepp som är synonymt med ”vandel”. Regeringen föreslår därför att ifrågavarande krav för naturalisation uttrycks så att sökanden skall ”ha haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt”.

Det finns inte skäl att i lagtexten ange vilken misskötsamhet som kan läggas till grund för avslagsbeslut. Detta bör liksom hittills avgöras genom praxis.

Frågan om vad som utgör avbrott i hemvistet har betydelse såväl i naturalisationsärenden som i vissa anmälningssärenden. Det krävs givetvis inte att en utlänning måste ha varit innanför Sveriges gränser under hela den hemvisttid som föreskrivs. Sedvanliga semesterresor, kortare släktbesök och andra liknande besök i utlandet bryter inte hemvistet. De påverkar inte heller beräkningen av hemvisttiden.

Utlandsvistelser av annat slag bör bedömas mot den bakgrunden att en person normalt anses ha sitt hemvist på den ort där han eller hon bor och har för avsikt att kvarstanna. Hemvist på en viss ort anses alltså föreligga om bosättningen med hänsyn till vistelsens varaktighet och omständigheterna i övrigt måste anses vara stadigvarande. Hemvisttiden bör inte anses avbruten om inte sökanden antingen tagit hemvist i ett annat land eller på annat sätt gett upp hemvistet i Sverige. Vid bedömningen bör, vid sidan av de faktiska förhållandena, hänsyn tas till sökandens avsikt (se regeringens beslut den 2 december 1999, Ku 1999/1876). De faktiska förhållandena tar sikte på objektivt konstaterbara omständigheter såsom familj, bostad och anställning.

I sammanhanget bör frågan om uppehållstillstånd grundade på EES-reglerna beröras. Utlänningsnämnden har genom sitt beslut den 13 november 1997 i ärende UN 95/12382 slagit fast att ett sådant tillstånd i princip inte bör kunna ligga till grund för beräkning av hemvisttid i ett medborgarskapsärende. Med beaktande av vad som anförs i det följande om att likställa tidsbegränsade uppehållstillstånd för medborgare i EES-länder med permanent uppehållstillstånd anser regeringen emellertid att även EES-tillstånd bör kunna ligga till grund för beräkning av hemvisttid i ett medborgarskapsärende (se avsnitt 12).

Vad som anförts i detta avsnitt i fråga om hemvisttid bör i tillämpliga delar gälla även i anmälningssärenden.

I detta sammanhang bör även frågan om konsekvenserna av att svenskt medborgarskap beviljats på felaktiga eller falska uppgifter beröras. Frågan har aktualiserats av *Lagrådet*.

Det finns ingen möjlighet att återkalla ett beslut om naturalisation som har meddelats på grundval av felaktiga uppgifter. Att införa en sådan möjlighet har diskuterats i tidigare lagstiftningsärenden, men något förslag i den riktningen lades inte fram (prop. 1994/95:179 s. 57 och prop. 1997/98:178 s. 18–20). Frågan är då om ett beslut att bevilja svenskt medborgarskap på grund av felaktiga eller falska uppgifter skulle kunna anses som en nullitet (dvs. att det betraktas som obefintligt), och i så fall under vilka förutsättningar detta skulle kunna vara fallet. Hänsynen till den enskildes trygghet leder allmänt till att det finns mindre anledning att anta att ett beslut är en nullitet om beslutet är gynnande än om beslutet är betungande. Likaså bör restriktivitet iaktas när det gäller ett beslut med långtgående rättsverkningar, t.ex. ett naturalisationsbeslut (jfr Strömberg, Allmän förvaltningsrätt, 1997, s. 78). Hur situationen skall hanteras bör enligt regeringens mening avgöras i rättstillämpningen, mot bakgrund av förvaltningsrättsliga principer och med beaktande av bestämmelsen i 2 kap. 7 § RF.

Regeringens förslag: Den särskilda möjligheten att bevilja dispens från något av villkoren för naturalisation om det är till gagn för Sverige att sökanden blir svensk medborgare tas bort. Det skall dock finnas en möjlighet att bevilja dispens om det finns särskilda skäl.

Den som är sambo med en svensk medborgare skall jämföras med den som är gift med en svensk medborgare i fråga om möjlighet till dispens. Samma förhållande skall gälla för homosexuella sambor. En hänvisning till aktuell bestämmelse i den nya lagen om svenskt medborgarskap skall göras i lagen (1987:813) om homosexuella sambor.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran. *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO)* anser att även 15 § andra stycket 2 i kommitténs lagförslag bör tas bort. DO anser vidare att frågan om dispens inte bör vara avhängig av om personen är gift med en svensk medborgare. *Riksidrottsförbundet* framhåller det angelägna i att det finns dispensgrunder kvar och att elitidrottare skall kunna få dispens i vissa fall. *Svenska advokatsamfundet* föreslår att sambor jämföras med gifta när de söker dispens.

Hovrätten för Västra Sverige ifrågasätter om det finns tillräckliga skäl att slopa dispensgrunden ”till gagn för landet”. *Statens invandrarverk* ifrågasätter om dispensmöjligheten skall begränsas till sökandens personliga förhållanden och anser att den även bör kunna avse annat intresse.

Skälen för regeringens förslag

Dispensgrunden ”till gagn för landet”

Enligt 6 § MedbL är det möjligt att ge dispens från samtliga fyra villkor för naturalisation. Från kravet på styrkt identitet kan dispens medges om sökanden sedan minst åtta år har hemvist här i landet och gör sannolikt att den identitet han eller hon uppger är riktig. Beträffande de tre övriga villkoren – ålder, hemvist och vandel – gäller att dispens kan beviljas om det är till gagn för landet att sökanden blir svensk medborgare, om sökanden tidigare har varit svensk medborgare eller är gift med en svensk medborgare, eller om det annars med hänsyn till sökandens förhållanden finns särskilda skäl för ett svenskt medborgarskap.

Dispensgrunden ”till gagn för landet” har sällan kommit till användning. Senast dispensgrunden tillämpades var i regeringens beslut den 11 juni 1986 i besvärssärende U 7204/85. Regeringen beviljade sökanden dispens från kravet på viss tids hemvist och ansåg att det med hänvisning till vad som blivit upplyst om mannens skicklighet som forskare var till gagn för Sverige att han beviljades svenskt medborgarskap.

Redan det faktum att det förflutit så lång tid sedan dispensgrunden tillämpades talar för att behovet av den kan ifrågasättas. Därtill kommer att regeringen anser att frågan om huruvida en person skall beviljas svenskt medborgarskap inte bör vara direkt avhängig om Sverige som land kan

ha någon nytta av att personen beviljas svenskt medborgarskap. Regeringen föreslår att den särskilda dispensgrunden ”till gagn för landet” tas bort.

Regeringen anser att det även fortsättningsvis bör finnas en möjlighet att meddela dispens från naturalisationskraven om särskilda skäl talar för detta. Om dispensmöjligheten ”till gagn för landet” tas bort kan det dock, som Statens invandrarverk påpekat, finnas skäl att ändra dispensgrunden ”med hänsyn till sökandens personliga förhållanden finns särskilda skäl för svenskt medborgarskap” till ”det annars finns särskilda skäl”. Därmed skulle det finnas en möjlighet att även fortsättningsvis beakta t.ex. att Sverige kan ha nytta av att en person blir svensk medborgare.

Den praxis som innebär att idrottare på internationell elitnivå i några fall har medgetts dispens från hemvistvillkoret i viss utsträckning kan sägas förete vissa principiella likheter med den, om än sällsynta, praxis som är resultatet av dispensgrunden ”till gagn för landet”. Antalet idrottsutövare som sedan mitten av 1980-talet har förvärvat svenskt medborgarskap med varierande grad av dispens från hemvistvillkoret uppgår till sju, samtliga medaljkandidater vid OS eller VM. Den dispensgrund som tillämpats i dessa fall är att det med hänsyn till sökandens förhållanden funnits särskilda skäl för svenskt medborgarskap.

I linje med vad som anförts beträffande dispensgrunden ”till gagn för landet” anser regeringen att det faktum att en person som ansöker om svenskt medborgarskap bedöms ha möjlighet att ta medalj inte i sig kan vara tillräckligt för att han eller hon skall beviljas dispens från något av villkoren för naturalisation. Det avgörande för om dispens skall beviljas bör i stället vara om idrottsutövaren kan åberopa dispensgrundande skäl som är hänförliga till hans eller hennes personliga förhållanden, t.ex. att det svenska medborgarskapet av någon anledning är en förutsättning för att sökanden skall kunna fortsätta att utöva sin idrott på elitnivå. Även beträffande dessa fall gäller att några närmare kriterier för dispens inte bör anges i förväg utan de tillämpande myndigheternas prövning av om dispensförutsättningar föreligger får göras utifrån omständigheterna i varje enskilt ärende.

Övrigt

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering anser att dispens inte bör vara avhängigt att sökanden är gift med en *svensk* medborgare. Enligt regeringens mening utgör dock det faktum att en utlänning gift sig med – eller lever i samboförhållande med – just en svensk medborgare ett tydligt tecken på hans eller hennes anknytning till Sverige. Dispensmöjligheten står också i överensstämmelse med artikel 6 punkt 4 a) i 1997 års konvention. I artikeln stadgas att varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning skall underlätta förvärv av medborgarskap i staten för äkta makar till medborgare i staten.

Den som är sambo med svensk medborgare likställs i praxis med den som är gift med svensk medborgare i fråga om möjligheten till dispens. Detta bör framgå av lagen. Enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap tillämpas, som huvudregel, bestämmelser i lag eller annan författning med anknytning till äktenskap och makar på motsvarande sätt på

registrerat partnerskap och registrerad partner. Det finns därför inte något skäl att uttryckligen ange även registrerad partner i bestämmelsen. Där-
emot skall en hänvisning till aktuell bestämmelse i den nya lagen om
svenskt medborgarskap göras i lagen (1987:813) om homosexuella sam-
bor så att den föreslagna bestämmelsen blir tillämplig även på homosexu-
ella sambor.

Möjligheten till dispens från kravet på styrkt identitet enligt första
stycket trädde i kraft den 1 januari 1999. I kravet på hemvist ligger att det
bör vara legalt och oavbrutet (prop. 1997/98:178 s. 20). Någon ändring i
den delen är inte avsedd. Statens invandrarverk önskar dock ett förtydli-
gande av innebörden i begreppet. Att hemvistet bör vara legalt innebär att
utlänningen bör vistas i Sverige lagligen och således ha uppehållstillstånd
i de fall som det krävs. Hemvistet bör också vara oavbrutet. Med detta
avses att hemvisttiden inte bör anses avbruten om inte sökanden antingen
tagit hemvist i ett annat land eller på annat sätt givit upp hemvistet i
Sverige. En person bör normalt anses ha sitt hemvist på den ort där han
eller hon bor och har för avsikt att kvarstanna. Hemvist på en viss ort an-
ses alltså, som även nämnts ovan, föreligga om bosättningen med hänsyn
till vistelsens varaktighet och omständigheterna i övrigt måste anses vara
stadigvarande. Vid bedömningen bör, vid sidan av de faktiska förhållan-
dena, hänsyn tas till sökandens avsikt (se regeringens beslut den 2
december 1999, Ku 1999/1876). De faktiska förhållandena tar sikte på
objektivt konstaterbara omständigheter såsom familj, bostad och
anställning.

Statens invandrarverk anser också att regeringen bör klargöra
huruvida och i vilken mån kostnaden för att skaffa identitetshandlingar
kan ha betydelse i s.k. identitetsärenden (jfr prop. 1997/98:178 s. 20). Av
propositionen framgår att sökanden under vistelsen i landet skall ha gjort
vad som skäligen kan krävas för att få fram godtagbara handlingar som
kan styrka identiteten. Detta bör gälla även framdeles.

Enligt regeringens mening bör den omständigheten att en sökande
drabbas av kännbara ekonomiska konsekvenser om denne skall få fram
godtagbara handlingar som kan styrka identiteten vägas in vid
prövningen om sökanden gjort vad som skäligen kan krävas. Var gränsen
går för vad som är en kännbar ekonomisk konsekvens måste dock
avgöras från fall till fall.

Några remissinstanser föreslår att kravet på hemvist i Sverige sedan
åtta år när det gäller möjligheten till dispens från kravet på styrkt identitet
skall sänkas till sex år. Mot bakgrund av att den aktuella bestämmelsen
 varit i kraft endast sedan den 1 januari 1999 är det enligt regeringens
uppfattning för tidigt att ta ställning till frågan om det finns skäl att sänka
hemvisttiden i dessa fall.

11.3 Villkorad naturalisation

Regeringens förslag: Som en konsekvens av förslaget om att tillåta
dubbelt medborgarskap slopas systemet med villkorad naturalisation.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: I dag är huvudregeln vid förvärv av svenskt medborgarskap genom naturalisation att sökanden inte tillåts ha kvar sitt utländska medborgarskap. Om det utländska medborgarskapet inte förloras automatiskt vid förvärv av det svenska, kan det som villkor för svenskt medborgarskap föreskrivas att sökanden inom viss tid visar att han eller hon erhållit medgivande till befrielse från det utländska medborgarskapet. Syftet med bestämmelsen är att undvika dubbelt medborgarskap.

I artikel 16 i 1997 års konvention föreskrivs att en konventionsstat inte skall göra avstående från eller förlust av annat medborgarskap till ett villkor för förvärv av medborgarskap i staten i de fall avstående eller förlust inte är möjligt eller skäligen kan krävas. I konventionens förklarande text anges vidare att bestämmelsen syftar till att tillförsäkra att en person inte skall vara förhindrad från att erhålla ett lands medborgarskap på grund av att det inte är möjligt eller är svårt för personen att få befrielse från ett annat lands medborgarskap.

Regeringen meddelade i februari 1998 beslut rörande tillämpning av villkorskravet när det gäller iranska medborgare. Innebörden är att det inte längre skall ställas upp några villkor om att iranska medborgare skall befria sig från sitt iranska medborgarskap för att kunna bli svenska medborgare (se regeringens beslut den 26 februari 1998, In1996/2175). Regeringens beslut har betydelse för hela problematiken kring villkorat medborgarskap. Med hänsyn härtill synes den ordning som i dag tillämpas i Sverige i och för sig vara förenlig med artikel 16 i konventionen. I konsekvens med att dubbelt medborgarskap föreslås bli fullt ut tillåtet bör dock möjligheten att ställa villkor för naturalisation slopas.

Som nämnts i avsnitt 5 om dubbelt medborgarskap är de resurser som de tillämpande myndigheterna i dag lägger ner på frågor och bedömningar som hänger samman med villkorat medborgarskap inte obetydliga. Om bestämmelsen om villkorat medborgarskap tas bort underlättar det för den enskilde men kan även underlätta myndigheternas hantering av medborgarskapsärenden.

12 Undantag från krav på permanent uppehållstillstånd

Regeringens förslag: Det krav på permanent uppehållstillstånd som föreskrivs i lagen skall inte gälla den som är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge. När det gäller medborgare i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) skall ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för minst fem år likställas med permanent uppehållstillstånd.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Kommittén har dock inte förslagit något undantag när det gäller uppehållstillstånd för medborgare i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran.

Justitiekanslern ifrågasätter dock om de EG-rättsliga aspekterna beaktats i tillräcklig grad vad gäller krav på permanent uppehållstillstånd, dvs. att ett krav på permanent uppehållstillstånd för andra än nordiska EU-medborgare kan innebära en diskriminering som strider mot EG-fördraget.

Skälen för regeringens förslag: När det gäller såväl vissa anmälningsärenden som naturalisationsärenden föreslås att det skall ställas krav på permanent uppehållstillstånd för förvärv av svenskt medborgarskap.

Kommittén föreslår att detta krav inte skall gälla för medborgare i de andra nordiska länderna. *Justitiekanslern* ifrågasätter om undantaget kan strida mot EG-fördraget.

Undantag för medborgare i Danmark, Finland, Island och Norge

Bakgrunden till det föreslagna undantaget för medborgare i de andra nordiska länderna är en nordisk överenskommelse (protokoll) av den 22 maj 1954 angående befrielse för medborgare i Sverige, Danmark, Finland och Norge från att under uppehåll i annat nordiskt land inneha pass och uppehållstillstånd. Undantaget återfinns redan i dag i 1 kap. 4 § utlänningslagen (1989:529).

Enligt den förklarande texten till artikel 5 om icke-diskriminering i 1997 års konvention utgör nämnda artikel inte något hinder mot att föreskriva generösare regler för vissa staters medborgare. Tillämpningen av artikel 5 i denna Europarådskonvention måste ändock prövas mot EU-rätten. I artikel 17 i EG-fördraget anges att varje person som är medborgare i en medlemsstat skall vara unionsmedborgare. EG-fördraget reglerar dock inte det nationella medborgarskapet, vilket alltjämt faller inom medlemsstaternas kompetens. När medlemsstaterna reglerar frågor om nationellt medborgarskap, och uppehållstillstånd, måste medlemsstaterna respektera principen om att diskriminering på grund av nationalitet är förbjuden (artikel 12 i EG-fördraget).

Enligt artikel 307 första stycket i EG-fördraget påverkas inte internationella avtal som ingåtts med icke medlemsstater före anslutningen till Europeiska Unionen (EU) av bestämmelser i EG-fördraget. Ett undantag från krav på permanent uppehållstillstånd för nordiska medborgare följer, som nämnts ovan, av en nordisk överenskommelse. Denna överenskommelse har ingåtts före det svenska medlemskapet i EU och kan inte anses oförenlig med EG-fördraget.

Regeringen anser mot denna bakgrund att kravet på permanent uppehållstillstånd inte bör gälla för medborgare i de andra nordiska länderna. För nordiska medborgare bör, i enlighet med vad som ovan anförts, inte ställas krav på uppehållstillstånd överhuvudtaget. Undantaget för nordiska medborgare bör komma till uttryck i lagen.

Medborgare i andra EES-länder än Danmark, Finland, Island och Norge har en principiell rätt till bosättning i Sverige på en rad olika grunder, som arbetstagare, egna företagare, tillhandahållare och mottagare av tjänster, studerande och som anhöriga. Även den som inte tillhör någon av dessa kategorier men som har egna medel för sin försörjning har rätt till uppehållstillstånd. Det innebär att de allra flesta EES-medborgare har rätt till uppehållstillstånd i ett annat land inom EES-området. Upphållstillstånd för en EES-medborgare skall utfärdas i en särskild handling och skall gälla för minst fem år – med undantag för uppehållstillstånd som beviljas i vissa fall där det från början står klart att vistelsen inte är avsedd att vara permanent, exempelvis studerande. Ett femårstillstånd skall kunna förlängas och förlängs i dag i Sverige med fem år. Förslag finns dock inom EU att förlängning skall ske på tio år. Det finns i dag EU-länder som i vart fall vid förlängning ger icke tidsbegränsade tillstånd. EES-tillstånd beviljas även för vissa tredjelandsmedborgare som är anhöriga till EES-medborgare (3 kap. 5 b § utlänningsförordningen).

Förlängning av ett EES-tillstånd innebär i princip också en prövning av att förutsättningar för tillstånd fortfarande föreligger. Den prövningen är dock närmast en formsak eftersom reglerna ger de flesta EES-medborgare rätt till bosättning i ett annat EES-land. I vissa fall där uppehållstillstånd beviljats under förutsättning att sökandens försörjning är tryggad får uppehållstillståndet omprövas efter två år.

Medborgare i länder inom EES beviljas således regelmässigt uppehållstillstånd för fem år (jfr 3 kap. 5 a och 5 b §§ utlänningsförordningen [1989:547]). Ett sådant uppehållstillstånd skall beviljas i en särskild handling. För den som är arbetstagare skall detta också innehålla en särskild förklaring (3 kap. 8 § utlänningsförordningen). Även för andra än arbetstagare skall uppehållstillståndet utformas på visst sätt (jfr direktiv 90/364/EEG, artikel 2.1). Ett femårigt uppehållstillstånd för en EES-medborgare är inte helt jämförbart med ett permanent uppehållstillstånd. Vissa skillnader finns såväl när det gäller förutsättningarna för tillstånden som när det gäller rättsverkningarna. Det finns exempelvis större möjligheter att återkalla ett EES-tillstånd än ett permanent uppehållstillstånd (3 kap. 5 c § utlänningsförordningen). Det kan också vara enklare att få ett EES-tillstånd än ett permanent uppehållstillstånd. Innan uppehållstillstånd beviljas på grund av anknytning genom äktenskap sker exempelvis ingen prövning av seriositeten i förhållandet om det är fråga om ett EES-tillstånd, något som däremot är fallet när det gäller permanent uppehållstillstånd.

Ett krav på permanent uppehållstillstånd för att en EES-medborgare skall kunna bli svensk medborgare skulle innebära att EES-medborgaren skulle vara tvungen att ansöka om en form av uppehållstillstånd som han eller hon inte behöver och i de flesta lägen inte heller har någon som helst glädje av. Även om kraven för medborgarskap i och för sig inte omfattas av gemenskapsrätten torde det inte stå i samklang med EG-reglerna att kräva att en EES-medborgare innehar permanent uppehållstillstånd för att svenskt medborgarskap skall beviljas. Förhållandet är något annorlunda

för tredjelandsmedborgare som är berättigade till EES-tillstånd på grund av anknytning till en EES-medborgare. För sådana tredjelandsmedborgare kan ett permanent uppehållstillstånd innebära väsentliga fördelar och de som kan få ett permanent uppehållstillstånd i Sverige får därför antas välja den möjligheten framför ett EES-tillstånd.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det finns skäl att i medborgarskapshänseende likställa ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för minst fem år (EES-tillstånd) med permanent uppehållstillstånd när det gäller medborgare i andra EES-länder än Danmark, Finland, Island och Norge. Undantaget bör komma till uttryck i lagen.

13 Behörighet att göra ansökan och anmälan

Regeringens förslag: Den som fyllt arton år skall även fortsättningsvis få göra anmälan eller ansökan utan hinder av att han eller hon står under annans vårdnad. De nuvarande begränsningarna i fråga om ställföreträdarens rätt att lämna in anmälan tas bort.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 13 § första stycket MedbL gäller att den som fyllt arton år själv får göra ansökan eller anmälan enligt MedbL även om han eller hon står under annans vårdnad. Bestämmelsen infördes för att ge personer som fyllt arton år självständighet i medborgarskapshänseende. Personer som fyllt arton år bör enligt regeringens mening även fortsättningsvis ha rätt att självständigt ta ställning till frågor som rör deras medborgarskap. Mot denna bakgrund och med beaktande av att det fortfarande finns länder där rättsordningen föreskriver att personer som är arton år eller däröver står under annans vårdnad, anser regeringen att bestämmelsen bör få en motsvarighet i den nya lagen.

Av 13 § andra stycket MedbL framgår att anmälan, bortsett från fall som anges i 2 a § MedbL, inte får göras genom förmyndare eller vårdnadshavare. Innebörden av denna föreskrift är att en person som visserligen har uppnått myndig ålder men som inte är kapabel att företa rättshandlingar inte kan bli svensk medborgare genom anmälan av ställföreträdare (dvs. god man eller förvaltare utsedd enligt bestämmelserna i 11 kap. 4 § respektive 7 § föräldrabalken). Vidare saknas möjlighet att göra anmälan genom ombud. Alternativet för dessa personer är i stället att ställföreträdaren upprättar en ansökan om naturalisation.

Regeringen anser att det inte finns några godtagbara skäl till att de nu berörda grupperna skall vara hänvisade till att ge in ansökan om naturalisation i stället för anmälan. Bestämmelsen bör därför inte ges någon motsvarighet i den nya lagen.

Regeringens förslag: Förlust av svenskt medborgarskap genom preskription skall även fortsättningsvis inträda vid tjugotvå års ålder för den som aldrig haft hemvist i Sverige. Preskription skall dock inte ske om det leder till statslöshet.

Kommitténs förslag stämmer i stort överens med regeringens. Kommittén föreslår att preskription skall inträda vid tjugotre års ålder.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran.

Statens invandrarverk och *Utlänningsnämnden* anser att nuvarande åldersgräns på tjugotvå år skall behållas främst med beaktande av att myndighetsåldern i många länder är arton år.

Skälen för regeringens förslag: I 8 § MedbL finns bestämmelser om preskription av svenskt medborgarskap. Innebörden av dessa är att en svensk medborgare som är född utomlands och som aldrig haft hemvist här och inte heller uppehållit sig här under förhållanden som tyder på samhörighet med landet förlorar sitt svenska medborgarskap när han eller hon fyller tjugotvå år. Om ansökan görs innan dess får dock Statens invandrarverk medge att medborgarskapet behålls. Bestämmelsen om preskription av svenskt medborgarskap har till syfte att förhindra att barn till utlandssvenskar får behålla sitt svenska medborgarskap i flera generationer trots att samhörigheten med Sverige gått förlorad.

Ett svenskt medborgarskap bör grunda sig på någon form av anknytning till Sverige som inte ligger alltför långt tillbaka i tiden. Det bör därför även i fortsättningen finnas bestämmelser om preskription av svenskt medborgarskap.

Preskription inträder i dag när den person som berörs fyller tjugotvå år. Denna åldersgräns har sin grund i att det vid MedbL:s tillkomst i ett flertal länder saknades möjlighet till självständig naturalisation före tjuogoett års ålder. Tjugotvåårsgränsen innebar således att personer med hemvist i ett sådant land hade möjlighet att ansöka om medborgarskap i det landet utan att ens för en kortare period inträda i statslöshet.

Kommittén föreslår att preskription skall inträda först vid tjugotre års ålder. Kommittén motiverar förslaget med att tidpunkten för preskription bör fastställas med beaktande av att den enskilde skall ges god tid på sig att ansöka om naturalisation i vistelsestaten samt dessutom såsom myndig hinna överväga frågan om han eller hon skall ansöka om att behålla det svenska medborgarskapet.

Regeringen instämmer i Statens invandrarverks och Utlänningsnämndens uppfattning att de som är berörda redan i dag har tillräckligt god tid på sig att avgöra om de vill ansöka om att behålla sitt svenska medborgarskap. I dag tillåter i princip alla länder att personer som fyllt arton år kan ansöka om självständig naturalisation. Den nuvarande åldersgränsen bör därför inte ändras.

Nuvarande regler innebär att när det gäller vuxna finns det inte något hinder mot att preskription av svenskt medborgarskap leder till

statslöshet. Den risk för statslöshet som således föreligger bör undvikas. Därtill kommer att de nuvarande reglerna inte är förenliga med 1997 års konvention. Enligt artikel 7 punkten 3 i konventionen får förlust av medborgarskap leda till statslöshet endast om medborgarskapet förvärvats genom bedrägligt förfarande, lämnande av osanna uppgifter eller undanhållande av relevanta sakförhållanden. Mot denna bakgrund föreslås att preskription av svenskt medborgarskap inte skall ske om det skulle leda till att personen kommer att sakna medborgarskap.

En effekt av att preskription aldrig får leda till statslöshet är att svenska medborgare som riskerar att förlora sitt medborgarskap kan låta bli att före tjugotvå års ålder ansöka om naturalisation i sitt hemvistland och på så sätt undvika preskription av det svenska medborgarskapet. Denna konsekvens bör i förekommande fall accepteras eftersom en i utlandet född svensk medborgares underlåtenhet att före tjugotvå års ålder ansöka om medborgarskap i vistelsestaten som regel får antas vara betingad av en stark känslomässig samhörighet med Sverige.

15 Befrielse från svenskt medborgarskap efter ansökan

Regeringens förslag: Befrielse från svenskt medborgarskap i de fall då sökanden har hemvist i Sverige får vägras endast om det föreligger särskilda skäl. För den som har hemvist utomlands får liksom hittills befrielse inte vägras.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Den som vill bli befriad från sitt svenska medborgarskap kan i enlighet med 9 § MedbL ansöka om det hos Statens invandrarverk. Befrielse får inte vägras den som har sitt hemvist utom riket. För det fall sökanden saknar utländskt medborgarskap, skall Invandrarverket som villkor för befrielsen från svenskt medborgarskap föreskriva att han eller hon inom viss tid förvärvat medborgarskap i något annat land.

Förslaget att principen om undvikande av dubbelt medborgarskap skall överges får sannolikt konsekvenser för i vilken omfattning en bestämmelse om befrielse från svenskt medborgarskap fortsättningsvis kommer att tillämpas. De som efter frivilligt förvärv av utländskt medborgarskap inte längre önskar behålla det svenska medborgarskapet blir ju framöver hänvisade till att ansöka om befrielse. En viss ökning av antalet befrielseansökningar torde därför vara att vänta.

Enligt 9 § första stycket MedbL får befrielse inte vägras den som har sitt hemvist utom riket. Svensk praxis är emellertid mer generös än så och innehav av dubbelt medborgarskap utgör i princip alltid tillräckligt skäl för bifall till en befrielseansökan. Denna ståndpunkt har sin grund i att det normalt saknas skäl att förvägra någon befrielse från svenskt

medborgarskap om personen i fråga innehar medborgarskap även i någon annan stat.

Den praxis som således tillämpas bör komma till uttryck i lagen. Det bör ske genom att det anges att befrielse i de fall då sökanden har hemvist i Sverige får vägras endast om det föreligger särskilda skäl. Med särskilda skäl avses i sammanhanget att sökanden genom att avsäga sig sitt svenska medborgarskap skulle uppnå otillbörliga fördelar gentemot svenska staten, t.ex. då sökanden är misstänkt för brottslighet här i landet och avsägelsen skulle försvåra eller omöjliggöra ett utlämnande hit. Ett annat exempel kan vara då sökanden under pågående värnpliktstjänstgöring ansöker om befrielse från sitt svenska medborgarskap vilket med omedelbar verkan skulle innebära att personen i fråga inte längre omfattades av skyldigheten att fullgöra värnplikt här.

Det får ankomma på de tillämpande myndigheterna att i varje enskilt fall pröva om det föreligger sådana omständigheter som kan utgöra särskilda skäl för att vägra någon med hemvist i Sverige befrielse från det svenska medborgarskapet.

16 Säkerhetsärenden

Regeringens förslag: Säkerhetsärenden skall avgöras av Migrationsverket som första instans. Migrationsverkets beslut skall kunna överklagas till regeringen. Såväl den sökande som Rikspolisstyrelsen skall ha rätt att överklaga ett sådant beslut, om beslutet gått parten emot. Med säkerhetsärende avses ett ärende där Rikspolisstyrelsen hos Migrationsverket har förslagit att ansökan avslås av skäl som rör rikets säkerhet eller allmän säkerhet.

I ett säkerhetsärende skall förvärvet av svenskt medborgarskap gälla från och med den dag då beslutet har vunnit laga kraft.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran. *Rikspolisstyrelsen/Säkerhetspolisen* är positiv till förslaget att säkerhetsärenden skall kunna avgöras i två instanser. *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering* ifrågasätter förslaget att regeringen skall bli överinstans i säkerhetsärenden. *Svenska flyktingrådet* anser att den ordinarie instansordningen för övriga förekommande ärenden skall vara tillämplig även för säkerhetsärenden.

Skälen för regeringens förslag: Ett av de villkor för naturalisation som uppställs i 6 § MedbL är att sökanden fört och kan förväntas komma att föra en hederlig vandel. Som ett led i prövningen av om detta villkor är uppfyllt begär Statens invandrarverk i naturalisationsärenden där sökanden fyllt femton år ett s.k. kontrollbesked hos Rikspolisstyrelsen (Säkerhetspolisen). Syftet med denna begäran är att utröna om det finns några hinder av säkerhetsmässig karaktär mot att bevilja sökanden svenskt medborgarskap.

I de fall då ett medborgarskapsärende visar sig innefatta någon säkerhetsaspekt har Statens invandrarverk och Utlänningsnämnden genom 9 a § MedbL getts möjlighet att under vissa förutsättningar överlämna ärendet till regeringen för avgörande. För att ett överlämnande skall ske krävs att ärendet bedöms ha betydelse för rikets säkerhet eller annars för allmän säkerhet. Då ett överlämnande sker prövar regeringen ärendet som första instans och det finns inte någon möjlighet att överklaga regeringens beslut. Däremot är sökanden oförhindrad att återkomma med en ny ansökan. Vidare har regeringen möjlighet att under vissa förutsättningar ompröva sitt eget beslut utan att det föreligger en ny ansökan. Resningsinstitutet är även tillämpligt beträffande dessa beslut.

Kommittén om ny instans- och processordning i utlänningsärenden (NIPU) presenterade sitt slutbetänkande Ökad rättssäkerhet i asylärenden (SOU 1999:16) i februari 1999. NIPU föreslår bl.a. att Utlänningsnämnden skall avvecklas och att Statens invandrarverks beslut i utlännings- och medborgarskapsärenden normalt i stället skall kunna överklagas till en länsrätt (utlänningsdomstol) och därifrån till en kammarrätt (utlänningsöverdomstol). I fråga om säkerhetsärenden enligt utlänningslagen innebär NIPU:s förslag sammanfattningsvis en ordning där dessa ärenden kan prövas i två instanser. Enligt NIPU bör Invandrarverket avgöra alla säkerhetsärenden i första instans. Invandrarverkets beslut skall enligt förslaget kunna överklagas till regeringen av den som beslutet går emot, dvs. utlännningen eller Rikspolisstyrelsen.

Flera av förslagen i NIPU:s betänkande kritiserades av remissinstanserna och bl.a. frågan om utlänningsärenden i andra instans skall handläggas i en specialdomstol eller i annan ordning bereds nu vidare i en arbetsgrupp inom Regeringskansliet. Tills vidare kommer alltså NIPU:s förslag inte att genomföras, utan Utlänningsnämnden behålls som beslutande instans. Enligt regeringens uppfattning bör en fullständig översyn av MedbL:s instans- och överklaganderegler inte göras innan det står klart om Utlänningsnämnden skall finnas kvar eller om en annan lösning skall väljas. Huvudregeln enligt MedbL att Statens invandrarverks beslut får överklagas till Utlänningsnämnden skall därför bestå tills vidare.

Frågan är då om det finns skäl att redan nu genomföra ett tvåinstanssystem för s.k. säkerhetsärenden enligt den nya medborgarskapslagen.

Följande skäl talar för att ändra den nuvarande ordningen enligt vilken regeringen som första och sista instans prövar säkerhetsärenden. För det första finns det en strävan efter att avlasta regeringen prövningen av förvaltningsärenden och det gäller särskilt ärenden som regeringen prövar som första instans. Ett annat viktigt skäl är att det, som nämnts ovan, saknas möjlighet att överklaga regeringens beslut. Av särskild betydelse är vidare artikel 12 i 1997 års konvention. I artikeln föreskrivs bl.a. att varje konventionsstat skall tillse att ett beslut om förvärv av medborgarskap skall kunna underkastas administrativ eller judiciell omprövning i enlighet med statens nationella lagstiftning. Av konventionens förklarande text framgår att artikel 12 inte utesluter nationella regler som innebär att vissa ärenden prövas av t.ex. regeringen, dock sägs att också dessa beslut måste kunna bli föremål för administrativ eller judiciell omprövning. Som kommittén redogjort för i betänkandet är det tveksamt

om den nuvarande ordningen med regeringen som första och enda instans för säkerhetsärenden är förenlig med 1997 års konvention.

Regeringen finner, i likhet med kommittén, att Migrationsverket (före den 1 juli 2000 Statens invandrarverk) bör överta funktionen som första instans i säkerhetsärenden enligt medborgarskapslagen. Migrationsverkets beslut i dessa ärenden bör kunna överklagas till regeringen. Det huvudsakliga skälet till att välja regeringen som överinstans är att det är regeringen som har det yttersta ansvaret för rikets säkerhet och för den allmänna säkerheten.

Såväl sökanden som Rikspolisstyrelsen bör ha rätt att överklaga Migrationsverkets beslut, om beslutet går parten emot. Därför bör förvärv av svenskt medborgarskap i ett säkerhetsärende gälla från och med den dag då beslutet har vunnit laga kraft.

Definitionen av ett säkerhetsärende bör anges i lagtexten. Med säkerhetsärende avses ett ärende där Rikspolisstyrelsen hos Migrationsverket har förslagit att ansökan avslås av skäl som rör rikets säkerhet eller allmän säkerhet.

Som en konsekvens av förslaget upphör Migrationsverkets möjlighet att lämna över ett säkerhetsärende direkt till regeringen. En annan konsekvens är att det blir olika överinstanser till Migrationsverket beroende på om ärendet bedöms vara ett säkerhetsärende eller inte. Det är Migrationsverket som skall göra denna bedömning. Bedömningen bör dock vara beroende av huruvida Rikspolisstyrelsen i yttrande till verket avstyrkt bifall till en ansökan om svenskt medborgarskap under åberopande av säkerhetsskäl. Har Rikspolisstyrelsen gjort ett sådant ställningstagande får ärendet anses vara ett säkerhetsärende och regeringen överinstans. Kommittén anser att regeringen bör vara överinstans i ett sådant medborgarskapsärende även om Migrationsverket avslagit ansökningen av andra skäl än sådana som hänför sig till Rikspolisstyrelsens avstyrkande. Regeringen instämmer i denna bedömning. Det bör dock understrykas att Migrationsverket, även om det vid granskningen av ett ärende visar sig att något av grundvillkoren för naturalisation inte är uppfyllt, alltid har att pröva också de skäl av säkerhetsmässig art som åberopas av Rikspolisstyrelsen.

Om den situationen uppstår att ett ärende vid handläggningen hos Migrationsverket har behandlats som ett vanligt ärende utan säkerhetsaspekter, men sådana visar sig finnas under den tid som ärendet handläggs i Utlänningsnämnden bör ärendet återlämnas till Migrationsverket för att de nya omständigheterna skall kunna bedömas i första instans. Återlämnande blir dock inte aktuellt om Utlänningsnämnden finner skäl att avslå ett överklagande redan på en annan grund.

Förhållandet kan i något fall tänkas bli det motsatta, dvs. att ett ärende hos Migrationsverket har bedömts vara ett säkerhetsärende medan regeringen vid sin handläggning gör den bedömningen att det inte föreligger några egentliga säkerhetsaspekter. En sådan situation bör lösas genom att regeringen överlämnar ärendet till Migrationsverket för ny behandling.

För handläggningen av säkerhetsärenden vid Migrationsverket kommer, liksom för övriga medborgarskapsärenden, förvaltningslagen (1986:223) att gälla. Enligt huvudregeln i 16 § förvaltningslagen (FL) gäller att en sökande, klagande eller annan part har rätt att ta del av det

som tillförts ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Enligt 17 § FL gäller vidare som huvudregel att ett ärende inte får avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än honom själv och han har fått tillfälle att yttra sig över den, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Rätten att ta del av uppgifter enligt 16 § FL samt underrättelseskyldigheten enligt 17 § FL kan dock begränsas av 14 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100).

17 Överlämnande av ärenden till regeringen

Regeringens förslag: Möjligheten att överlämna ett ärende till regeringen i prejudikatssyfte skall finnas kvar.

Möjligheten att överlämna ett ärende som bedöms ha betydelse för rikets förhållande till främmande makt eller mellanfolklig organisation slopas. Även möjligheten att överlämna ett ärende för att synnerliga skäl talar för det slopas.

Kommitténs förslag överensstämmer i stort med regeringens. Kommittén har hänvisat till NIPU:s förslag vad gäller överlämnande av ärenden i prejudikatssyfte.

Remissinstanserna: *Statens invandrarverk* invänder mot att det enligt kommitténs förslag inte kommer att stå kvar någon möjlighet att överlämna ärenden till regeringen i praxisskapande syfte.

Skälen för regeringens förslag: De överväganden som har gjorts i avsnitt 16 rör säkerhetsärenden. Enligt 9 a § 1 MedbL får emellertid ett ärende överlämnas till regeringen även om det bedöms ha betydelse för rikets förhållande till främmande makt eller mellanfolklig organisation. Enligt punkt 2 i samma bestämmelse gäller vidare att överlämnande får ske om det bedöms vara av särskild vikt för ledning av tillämpningen av MedbL att ärendet prövas av regeringen. Slutligen gäller enligt punkt 3 att ett ärende får överlämnas om synnerliga skäl annars talar för regeringens prövning. Synnerliga skäl kan t.ex. vara att ärendet är av mycket speciellt slag och kan förväntas leda till stor internationell uppmärksamhet trots att det inte berör Sveriges förhållande till annan stat eller till någon mellanfolklig organisation. Kommittén har för dessa situationer föreslagit att möjligheten att överlämna ärenden till regeringen skall tas bort. När kommittén lämnade detta förslag utgick den dock från att NIPU:s förslag om instansordningen skulle genomföras. Enligt kommitténs förslag skulle den nya instansordningen bli tillämplig även i medborgarskapsärenden.

Eftersom regeringen, som tidigare nämnts, ännu inte tagit ställning till NIPU:s förslag föreslås det inte för närvarande någon ändring av de nu aktuella bestämmelserna om överlämnande i prejudikatssyfte (9 a § första stycket 2). Kvar i den nuvarande överlämnandeparagrafen finns därmed den del av punkt 1 som inte rör säkerhetsärenden samt punkt 3.

Ärenden som avses i dessa bestämmelser är mycket ovanliga, vilket i sig talar för att inte behålla ifrågasvarande överlämnandemöjligheter.

Dessutom finns i 10 kap. 8 § regeringsformen en bestämmelse som innebär att utrikesministern skall hållas underrättad när en fråga som är av betydelse för förhållandet till främmande stat eller mellanfolklig organisation uppkommer hos en annan statlig myndighet. Underrättelsen skall ske när frågan uppkommer vilket innebär att utrikesministern skall få information under ärendets handläggning. Regeringen är därmed tillförsäkrad insyn i dessa ärenden.

Mot denna bakgrund anser regeringen att möjligheten att överlämna dessa typer av ärenden kan tas bort. Om det skulle förekomma ärenden där dessa frågor aktualiseras kan de hanteras inom den ordinarie, nu gällande instansordningen.

18 Språkkunskaper och kunskaper om det svenska samhället

Regeringens bedömning: Krav på språkkunskaper eller kunskaper om det svenska samhället bör inte ställas som villkor för att få svenskt medborgarskap.

Kommitténs bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till kommitténs bedömning eller lämnar den utan erinran.

Hovrätten för Västra Sverige och *Uppsala universitet* anser dock att krav på språkkunskaper skall uppställas. *Rikspolisstyrelsen* menar att det kan finnas skäl att ha ett krav på språkkunskaper, men att det måste finnas dispensmöjligheter.

Skälen för regeringens bedömning: Goda kunskaper i landets språk och samhällsförhållanden har stor betydelse för integrationen. Med kunskaper i svenska ökar förutsättningarna för arbete och deltagande i samhällslivet.

Ett av målen för integrationspolitiken är en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans och som alla oavsett bakgrund skall vara delaktiga i och medansvariga för. Utan kunskaper i svenska språket är det svårt för den enskilde att delta i samhällslivet på lika villkor som andra. För de allra flesta som bor i Sverige är det svenska språket nyckeln till samhället och en nödvändig länk för att skapa förståelse och ömsesidig respekt människor emellan.

Förutsättningarna för att lära sig ett språk varierar dock från person till person. Det är ytterst de enskilda individerna som måste ta ansvar för sin språkinläring. Det allmännas uppgift bör vara att se till att professionell undervisning erbjuds och att den är av god kvalitet samt att undervisningen så långt möjligt anpassas till individuella förutsättningar och behov. Samhället kan stimulera språkinläringen, men motivationen och kunskaperna kan inte tvingas fram.

Svenskundervisning för invandrare (sfi) syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska och om det svenska samhället. Kommunerna är skyldiga att erbjuda kostnadsfri undervisning i sfi till

dem som har otillräckliga kunskaper i svenska språket. Det åligger också kommunerna att aktivt söka upp dem som har rätt till sfi och motivera dem att delta i utbildningen.

De allra flesta av dem som har invandrat till Sverige lär sig så småningom svenska tillräckligt bra för att ta sig fram i vardagslivet, även om kunskaperna varierar och ibland är otillräckliga för att klara mer komplicerade sammanhang. Det finns många skäl till att inte alla lyckas med språkinläringen. Utbildningsbakgrund, ålder och motivation har stor betydelse liksom hälsotillståndet. En del flyktingar har upplevt traumatiska händelser som påverkar språkstudierna. För dem som inte är studievana eller motiverade att lära sig svenska krävs åtgärder som stärker språkinlärandet. Kontakter med svensktalande genom studier varvade med praktik har visat sig vara en framgångsrik metod. Folkrörelserna kan också spela en framträdande roll genom att bjuda in och låta invandrare bli delaktiga i verksamheten.

Om ett språkkrav skulle införas uppkommer frågan vilken kunskapsnivå som skall uppnås och hur denna skall dokumenteras. Möjlighet till undantag måste också finnas. Att skapa en rättvis och praktiskt genomförbar ordning skulle enligt regeringens mening vara förenat med betydande svårigheter. Kontrollen av att kunskapskravet uppnåtts skulle också innebära en administrativ belastning som är svår att försvara.

Mot den nu redovisade bakgrunden anser regeringen inte att det finns tillräckliga skäl att införa krav på språkkunskaper eller kunskaper om det svenska samhället som villkor för medborgarskap.

19 Information om svenskt medborgarskap

Regeringens bedömning: Det bör vara en uppgift för Integrationsverket att svara för att information om medborgarskapets innebörd utarbetas och att den sprids på lämpligt sätt såväl bland svenska som utländska medborgare och statslösa.

Kommitténs bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till kommitténs bedömning eller lämnar den utan erinran. *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering* framhåller att information bör spridas på olika språk och även ingå som ett moment i svenskundervisningen för invandrare. *Statens invandrarverk* anser att det bör vara Invandrarverkets uppgift att utarbeta materialet men att Integrationsverket kan ha ansvar för att sprida informationen. *Landsorganisationen i Sverige* anser att Integrationsverket bör få utökade ekonomiska resurser för att kunna fullfölja ett effektivt och målgruppsrelaterat informationsarbete. *Rädda Barnen* menar att barn och ungdomar måste få särskilt riktad och anpassad information om vad ett svenskt medborgarskap betyder och konsekvenserna av dubbelt medborgarskap. Såväl *Afrosvenskarnas Riksförbund* som *Sverigefinska Riksförbundet* betonar vikten av att på ett tidigt stadium engagera invandrarorganisationer vid förmedling av information.

Skälen för regeringens bedömning: Integrationsverket har ett övergripande ansvar för alla åtgärder som utgör ett led i integrationen, oavsett om det rör medborgarskap eller annat. Integrationsverket vänder sig också till alla som är bosatta i Sverige, såväl utlänningar som svenska medborgare. Därför bör Integrationsverket svara för att ändamålsenlig information om medborgarskapets innebörd utarbetas och att den sprids på lämpligt sätt såväl bland svenska som utländska medborgare och bland statslösa. Det är självfallet av stor vikt att informationen finns tillgänglig på olika utländska språk. Att informera om förutsättningarna för att erhålla svenskt medborgarskap och om ansöknings- och anmälningsprocessen bör, som hittills, ankomma på den centrala utlänningsmyndigheten, dvs. Migrationsverket (före den 1 juli 2000 Statens invandrarverk).

20 Särskilda ceremonier för nya svenska medborgare

Regeringens bedömning: Särskilda ceremonier bör hållas för personer som förvärvar svenskt medborgarskap. Detta bör dock som hittills vara ett frivilligt åtagande för kommunerna.

Kommitténs bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till att ceremonier hålls eller har i vart fall inget att erinra mot detta. *Utlänningsnämnden* anser att kommittén redovisar en motsägelsefull inställning till medborgarskapets betydelse i det att dubbelt medborgarskap förordas samtidigt som det svenska medborgarskapets betydelse för bl.a. integration framhålls. *Sverigefinska Riksförbundet* poängterar att ceremonierna skall utformas på ett sådant sätt att de verkligen når sitt syfte att stärka medborgarskapets status och att deltagandet skall vara frivilligt.

Skälen för regeringens bedömning: Att få ett nytt medborgarskap är ett mycket stort steg för många utlänningar. En utlänning som blir svensk medborgare måste kunna känna att han eller hon därmed betraktas som svensk och accepteras fullt ut av det svenska samhället. Att så sker har stor betydelse för integrationsprocessen.

Nya medborgare bör välkomnas till det svenska samhället under värdiga former. Särskilda ceremonier när personer får svenskt medborgarskap är enligt regeringens mening ett sätt att visa att medborgarskapet innebär en rätt att på ett fullvärdigt sätt delta i samhällets intressegemenskap. Redan i dag genomförs sådana ceremonier av kommunerna på många håll i landet. Ofta sker det i anslutning till firandet av nationaldagen. Erfarenheterna av dessa ceremonier har beskrivits som positiva både från kommunernas och de deltagandes sida.

Enligt regeringens mening bör ceremonierna som hittills vara ett frivilligt åtagande för kommunerna. I vissa fall, om det bedöms lämpligt, bör kommunerna kunna söka samverka med länsstyrelsen. När det gäller

formerna för ceremonierna bör Integrationsverket kunna utarbeta ett informationsmaterial som ger exempel på lämpliga sätt att genomföra arrangemangen. Någon närmare styrning av formerna är enligt regeringens mening inte nödvändig.

Prop. 1999/2000:147

21 Utfärdande av nya tillämpningsföreskrifter

Regeringens bedömning: Den nya medborgarskapslagen kompletteras av en förordning med föreskrifter om lagens tillämpning. 14 § MedbL får inte någon motsvarighet i den nya lagen.

Kommitténs bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har yttrat sig särskilt i denna fråga.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen har i 14 § MedbL bemyndigats att meddela närmare bestämmelser angående ansökningar om naturalisation och den utredning som behövs för prövningen av sådana ansökningar. Bemyndigandet omfattar även de föreskrifter som i övrigt behövs för MedbL:s tillämpning. Dessa föreskrifter finns i medborgarskapskungörelsen (1969:235) som trädde i kraft den 1 juli 1969.

Även till den nya medborgarskapslagen behövs kompletterande föreskrifter i en förordning. Förordningen kommer att innehålla bestämmelser om i princip samma frågor som medborgarskapskungörelsen (MedbK) i dag reglerar.

Av intresse i sammanhanget är att även 10 § MedbL innehåller ett bemyndigande för regeringen. Där ges regeringen rätt att efter avtal med Danmark, Finland, Island eller Norge förordna om tillämpning av en eller flera av de bestämmelser som anges under a–c i samma paragraf. Detta bemyndigande återspeglas i 10 § MedbK vari föreskrivs att 10 a–c § MedbL äger tillämpning i förhållande till Danmark, Finland, Island och Norge.

Enligt regeringens bedömning är 10 § MedbK den enda av kungörelsens bestämmelser som förutsätter ett bemyndigande i lag. Ett motsvarande bemyndigande bör finnas i den nya lagen. Övriga bestämmelser i MedbK är att betrakta som verkställighetsföreskrifter och sådana kan regeringen enligt 8 kap. 13 § regeringsformen besluta utan bemyndigande. Det innebär att 14 § MedbL numera inte tjänar något syfte. Bestämmelsen bör därför inte få någon motsvarighet i den nya lagen.

22 Tillträde till 1997 års europeiska konvention om medborgarskap

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner 1997 års europeiska konvention om medborgarskap.

Kommitténs förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: 1997 års konvention trädde i kraft den 1 mars 2000. I förhållande till de stater som tillträder konventionen efter dess ikraftträdande gäller att konventionen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid av tre månader räknat från dagen för undertecknandet eller den dag då ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet deponerades.

1997 års konvention bärs upp av värderingar och principer som Sverige i alla delar kan ställa sig bakom. Enligt regeringens uppfattning råder det inte någon tvekan om att bestämmelserna i förslaget till ny medborgarskapslag står i överensstämmelse med konventionen.

Enligt artikel 22 b) i 1997 års konvention kan fördragsslutande stat beträffande en person som också är medborgare i annan fördragsslutande stat som inte har obligatorisk militärtjänst, föreskriva att personen skall anses ha fullgjort sina militära förpliktelser endast om personens varaktiga hemvist i denna fördragsslutande stat har bibehållits upp till en viss ålder. Denna ålder skall de berörda konventionsstaterna meddela vid undertecknandet eller deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande- eller anslutningsinstrument. För svensk del kommer denna ålder att anges till 30 år (jfr 4 kap. 2 § lagen [1994:1809] om totalförsvarsplikt). Samma ålder angavs även vid Sveriges tillträde till 1977 års protokoll om ändring av 1963 års konvention (SÖ 1978:117).

Med beaktande av det sagda föreslår regeringen att riksdagen godkänner att Sverige ratificerar 1997 års europeiska konvention om medborgarskap.

23 Nordiskt samråd

23.1 Allmänt

Som nämnts ovan är medborgarskapsrätten ett område som till stor del har byggts på ett nordiskt samarbete. Samarbetet inleddes under 1880-talet och har resulterat i 1894 års och 1924 års medborgarskapslagar. Även 1950 års lag tillkom efter samarbete mellan de nordiska länderna. Samarbetet kom i 1950 års lag bl.a. till uttryck i möjligheten för Kungl. Maj:t (numera regeringen) att efter avtal med annat nordiskt land förordna om tillämpning av vissa bestämmelser som är förmånligare för medborgare i annat nordiskt land och för personer som haft sitt hemvist i annat nordiskt land.

Utvecklingen sedan den nuvarande medborgarskapslagen trädde i kraft har i mångt och mycket gått mot en ökad internationalisering. Sveriges medlemskap i EU har även lett till ett utökat samarbete för Sverige i förhållande till övriga medlemsstater. En gemensam europeisk grund för medborgarskapslagstiftningen finns numera i 1997 års konvention. Det nordiska samarbetet är fortfarande av stor vikt men bör mot denna bak-

grund ses i ett vidare perspektiv. Medborgarskapslagarna i Sverige och övriga nordiska länder har dessutom genomgått förändringar sedan lagarnas tillkomst. Dessa ändringar har i flera fall genomförts utan motsvarigheter i övriga nordiska länders medborgarskapslagstiftning.

Under arbetet med detta lagstiftningsärende har flera samrådsmöten hållits mellan företrädare för de nordiska länderna. I januari 2000 träffades företrädare från samtliga nordiska länder vid ett samrådsmöte i Oslo. Vid mötet diskuterades bl.a. frågan om dubbelt medborgarskap och det kunde då konstateras att Sverige har kommit närmare ett ställningstagande i denna fråga än övriga nordiska länder. Vid mötet konstaterades även att ett fortsatt nordiskt samråd i medborgarskapsfrågor är väsentligt, men att länderna ändå bör vara fria att självständigt genomföra reformer på detta område. Att samtliga nordiska länder inte i dag kan samlas kring en gemensam ståndpunkt i frågan om dubbelt medborgarskap bör mot denna bakgrund inte utgöra ett hinder mot ett svenskt beslut att innehav av dubbelt medborgarskap skall bli fullt ut möjligt. Information om förslaget har också lämnats till övriga nordiska länder vid ett möte i Reykjavik den 3–4 april 2000 med Nordiska samrådsgruppen på hög nivå i flyktingfrågor (NSHF).

23.2 Avtal mellan nordiska länder

Regeringens förslag: Bestämmelsen om möjlighet för regeringen att efter avtal med övriga nordiska länder förordna om tillämpning av vissa bestämmelser ges en motsvarighet i den nya lagen.

Kommitténs förslag överensstämmer i stort med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har uttalat sig särskilt i dessa frågor. *Hovrätten för Västra Sverige* påpekar dock att kravet på att nordisk medborgare inte får ha dömts till fängelse under hemvisttiden i Sverige, med hänsyn till de stora möjligheter som finns att döma till annan påföljd än fängelse, inte framstår som adekvat. Enligt hovrätten bör istället den straffskala som gäller för brottet vara avgörande.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 10 § MedbL får regeringen efter avtal med annat nordiskt land förordna om tillämpning av vissa i paragrafen angivna bestämmelser. Bakgrunden är, som nämnts i avsnitt 23.1, det samarbete mellan de nordiska länderna som sedan lång tid förekommit på medborgarskapsområdet. Det är viktigt att detta samarbete kan fortsätta i den omfattning det är möjligt. 10 § MedbL bör därför få en motsvarighet i den nya lagen. Bestämmelserna i 10 § b och c som föreskriver lättnader i villkoren för nordiska medborgare kan i sak oförändrade föras över till den nya lagen. 10 § a tredje stycket MedbL, som hänvisar till preskriptionsbestämmelsen, kan också överföras till den nya lagen utan materiell förändring vad gäller möjligheten att tillgodoräkna hemvisttid i en annan avtalsstat.

Enligt 10 § b MedbL är ett krav för förvärv av svenskt medborgarskap för medborgare i annat nordiskt land att han eller hon inte dömts till fängelse under hemvisttiden i Sverige. Kommittén har inte föreslagit någon ändring när det gäller detta krav. *Hovrätten för Västra Sverige* anser att

kravet, med hänsyn till de stora möjligheter som finns att döma till annan påföljd än fängelse, inte framstår som adekvat. Enligt hovrätten bör istället den straffskala som gäller för brottet vara avgörande. En liknande synpunkt framfördes i samband med tidigare ändringar i MedbL och bemöttes då med att bl.a. skyddstillsyn och villkorlig dom jämfördes med fängelse enligt dåvarande 36 kap. 6 § brottsbalken. Föredraganden hänvisade till brottsbalksbestämmelsens generella räckvidd och att det därför inte behövdes en förklarande bestämmelse i MedbL (prop. 1975/76:136 s. 38). Regeringen ser i dag inte något skäl till att i lagtexten göra någon annan ändring än att ordet ”fängelse” kan bytas ut mot ”frihetsberövande påföljd”. Därmed skulle slutet ungdomsvård och rättspsykiatrisk vård omfattas direkt av bestämmelsens ordalydelse. Ytterligare ändringar i bestämmelsen i detta hänseende får övervägas i samband med en eventuell omförhandling av det nordiska avtalet.

När det gäller 10 § a första och andra styckena MedbL är situationen annorlunda än beträffande ovan behandlade bestämmelser. I 10 § a första stycket MedbL hänvisas till 3 § MedbL som föreslås bli ersatt av 8–10 §§ i den nya lagen. Förutsättningarna i dessa bestämmelser skiljer sig helt från de som anges i 3 § MedbL. I 10 § a andra stycket MedbL hänvisas till 4 § MedbL om återvinning av svenskt medborgarskap. Den senare bestämmelsen föreslås få en motsvarighet i 11 § i den nya lagen. Den föreslagna 11 § föreskriver emellertid krav på kortare hemvistid än den nuvarande bestämmelsen. Varken 10 § a första stycket eller 10 § a andra stycket MedbL kan därför oförändrade överföras till den nya lagen.

Enligt artikel 7 i avtalet av den 23 oktober 1998 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap skall varje part snarast meddela de övriga parterna om sådana ändringar i dess medborgarskapslagstiftning som har betydelse för detta avtal. Parterna skall därefter snarast överväga om dessa ändringar skall föranleda förändringar i avtalet.

Enligt regeringens mening bör behovet av nordiska överläggningar och en omförhandling av avtalet övervägas. Om ett sådant behov visar sig föreligga bör Sverige ta initiativ till sådana överläggningar.

24 Övrigt

Regeringens förslag: I bestämmelsen om i vilka fall en socialnämnd skall lämna ut uppgifter om en utlännings personliga förhållanden byts ”en polismyndighet” ut mot ”Rikspolisstyrelsen”.

I bestämmelsen om att det efter ansökan får meddelas förklaring att någon är svensk medborgare bör orden ”om det kan råda ovisshet om detta” läggas till.

I den mån det inte föreslås ändringar skall bestämmelserna i MedbL föras över till den nya lagen.

Kommitténs förslag överensstämmer i stort med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har uttalat sig särskilt i dessa frågor.

Skälen för regeringens förslag: I 14 a § MedbL regleras i vilka fall en socialnämnd får lämna ut uppgifter om en utlännings personliga förhållanden. Bestämmelsen bör få en motsvarighet i den nya lagen, dock med den skillnaden att Rikspolisstyrelsen ersätter ”en polismyndighet”. Detta är en följd av att utredningsansvaret i medborgarskapsärenden den 1 oktober 1997 övergick från polisen till Statens invandrarverk. Rikspolisstyrelsen (Säkerhetspolisen) kan dock fortfarande ha behov av att inhämta sådana uppgifter i säkerhetsärenden.

I 1 § andra stycket MedbL föreskrivs att ett hittebarn som anträffas här i landet skall anses som svenskt medborgare till dess något annat blir känt. *Lagrådet* ifrågasätter om denna bestämmelse står helt i överensstämmelse med artikel 6 punkt 1b) i 1997 års konvention. I artikeln anges att varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning skall föreskriva att medborgarskap i staten skall förvärvas ex lege av hittebarn som anträffas inom statens territorium och som annars skulle bli statslösa.

Det kan, som *Lagrådet* påpekat, diskuteras om den nuvarande bestämmelsen stämmer överens med artikeln. Det som framkommer om barnets medborgarskapsstatus kan ju vara att barnet är statslöst, vilket då skulle bryta presumtionen om svenskt medborgarskap. Av den förklarande texten till den aktuella artikeln framgår emellertid bl.a. att kravet på att bevilja medborgarskap är uppfyllt om hittebarnet, till dess annat visar sig, anses ex lege som barn till en medborgare i staten och därmed en medborgare. Enligt regeringens mening uppfyller Sverige därför sitt åtagande enligt konventionen redan med den bestämmelse som finns i dag. Det kan även noteras att regeringens förslag till ny lag innebär långtgående förändringar för just statslösa barn. Om det därför i något fall skulle påträffas ett hittebarn som senare visar sig vara statslöst finns goda förutsättningar för barnet att på ett enkelt sätt få svenskt medborgarskap. Regeringen föreslår mot denna bakgrund inte någon ändrad lydelse av bestämmelsen om hittebarn, utan anser att den bör överföras till den nya lagen.

Bestämmelserna om förvärv av svenskt medborgarskap som biperson i anmälningsärenden, 5 § MedbL, och i naturalisationsärenden, 6 § sjätte stycket MedbL, bör överföras till den nya lagen. Den nuvarande ordningen i fråga om barns förvärv av svenskt medborgarskap som biperson skall således bestå.

Bestämmelserna i den nuvarande lagen om hos vilken myndighet anmälan eller ansökan skall göras bör överföras med samma sakinhåll till den nya lagen. Bestämmelserna om förfarandet bör, i enlighet med *Lagrådets* förslag, samlas under en gemensam rubrik.

I 11 § andra stycket MedbL anges att Utlänningsnämnden efter ansökan får meddela förklaring att någon är svensk medborgare. Prövningen får dock inte avse anmälan enligt 2 a, 3, 4 eller 7 a §. Bakgrunden till bestämmelsen är att en person i tveksamma fall skall kunna få en bindande förklaring om han eller hon är svensk medborgare (NJA II 1925 s. 177 och prop. 1950:217 s. 58). Utlänningsnämnden kan enligt bestämmelsen om förklaring komma att pröva medborgarskap som har förvärvats eller förlorats automatiskt. Prövningen kan också avse personer som har förvärvat eller förlorat svenskt medborgarskap som bipersoner. Utlänningsnämndens prövning i förklaringsärenden omfattar

dock inte om en person förvärvat eller förlorat svenskt medborgarskap genom anmälan eller ansökan. I dessa fall har beslut redan fattats i sakfrågan av tillämpande myndighet.

Lagrådet anser att det bör framgå av lagtexten att Utlänningsnämndens prövning inte omfattar om en person har förvärvat eller förlorat svenskt medborgarskap genom anmälan eller ansökan, eftersom – som ovan nämnts – beslut i dessa fall redan fattats av vederbörande myndighet. Enligt Lagrådets förslag kan detta komma till uttryck genom att ”om det kan råda ovisshet om detta” läggs till i bestämmelsen. Regeringen instämmer i Lagrådets uppfattning.

I folkbokföringen registreras uppgift om medborgarskap. För den som är svensk medborgare skall inte eventuellt utländskt medborgarskap registreras (se prop. 1990/91:53, s. 40). Något skäl att på grund av förslaget om tillåtande av dubbelt medborgarskap ändra nuvarande ordning för registrering av medborgarskap inom folkbokföringen kan inte anses föreligga.

25 Ikraftträdande m.m.

Regeringens förslag: Lagen om svenskt medborgarskap skall träda i kraft den 1 juli 2001. Genom den nya lagen upphävs lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap. Till följd härav upphör även 13 § första stycket lagen (1924:130) om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap. Till den 1 juli 2002 skall 7 § i 1950 års lag tillämpas när det gäller svenska medborgare som blir medborgare i en annan stat som är bunden av 1963 års europeiska konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap.

Barn till en svensk man som inte är gift med barnets mor skall genom en övergångsbestämmelse ges möjlighet att under en begränsad period och under vissa villkor få svenskt medborgarskap genom ett anmälningsförfarande.

Detsamma skall gälla för ett adoptivbarn som skulle ha blivit svensk medborgare om 5 § i den nya lagen gällt vid tidpunkten för adoptionsbeslutet, förutsatt att adoptionen beslutats den 1 juli 1992 eller senare.

Personer som förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 1950 års lag, men som skulle ha haft det kvar om den nya lagen varit gällande, skall genom en övergångsbestämmelse ges möjlighet att under en begränsad period och under vissa villkor återfå det svenska medborgarskapet genom anmälan. Denna möjlighet skall dock inte stå öppen för personer som redan enligt tidigare övergångsbestämmelser getts möjlighet att återfå svenskt medborgarskap (SFS 1979:139).

Beslut i nu beskrivna anmälningsärenden skall kunna överklagas. Bestämmelsen om att den myndighet till vilken anmälan görs skall meddela beslut om anmälan har medfört förvärv av svenskt medborgarskap eller inte skall också vara tillämplig på dessa ärenden.

Äldre bestämmelser skall tillämpas i fråga om anmälningsärenden enligt 2 a § i 1950 års lag som har getts in före ikraftträdandet av den nya

lagen. Detsamma gäller i fråga om anmälningsärenden enligt 3 § i 1950 års lag som har getts in före ikraftträdandet av den nya lagen, om tillämpning av 1950 års lag är förmånligare för den enskilde än vad tillämpning av den nya lagen skulle vara. 1950 års lag skall också tillämpas i fråga om ärenden som enligt 9 a § har överlämnats till regeringen före ikraftträdandet av den nya lagen.

Övergångsbestämmelsen i 20 § MedbL om äldre traktatsbestämmelse skall få en motsvarighet i den nya lagen.

Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har några synpunkter på tidpunkten för lagens ikraftträdande.

Statens invandrarverk och *Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor* anser att punkterna 2 och 3 i kommitténs förslag till övergångsbestämmelser är missledande vad gäller datum för när de berörda personerna skall vara födda. Invandrarverket anser vidare att en inskränkning i rätten att återfå svenskt medborgarskap enligt punkt 4 bör göras vad avser personer som redan enligt tidigare övergångsbestämmelser givits möjlighet till detta, se lagen (1979:139) om ändring i lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap.

Skälen för regeringens förslag: Den nya lagen bör träda i kraft den 1 juli 2001. Genom den nya lagen bör lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap upphävas.

I lagen (1924:130) om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap finns en bestämmelse som fortfarande gäller (13 § första stycket). Av bestämmelsen, som är en övergångsbestämmelse, framgår att en person, som förlorat svenskt medborgarskap på grund av 7 § i lagen (1894:71) om förvärvande och förlust av medborgarrätt, har rätt att återfå det svenska medborgarskapet under vissa förutsättningar. Denna rätt gäller även den som förlorat medborgarskapet som biperson. Enligt regeringens uppfattning kan det endast röra sig om ett mycket begränsat antal personer som fortfarande kan vara berörda av bestämmelsen. Om den situation som avses i bestämmelsen skulle bli aktuell bör dessa personer kunna använda sig av naturalisationsförfarandet för att återfå svenskt medborgarskap. Även 1924 års lag bör därför kunna upphävas i den del den fortfarande gäller.

1963 års konvention upphör att gälla ett år från det att den sägs upp. Eftersom riksdagen skall godkänna att konventionen frånträds kan regeringen sannolikt fatta beslut om uppsägning tidigast under våren 2001. Till den 1 juli 2002 bör därför 7 § i 1950 års lag tillämpas när det gäller svenska medborgare som blir medborgare i en annan stat som är bunden av 1963 års konvention.

Förslaget till medborgarskapslag innehåller två nya typer av automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap. Det gäller dels barn som föds i Sverige och som har en svensk far som inte är gift med barnets mor, dels adoptivbarn under tolv år som adopteras genom ett utomnordiskt adoptionsbeslut med automatisk giltighet i Sverige. Barn som tillhör dessa kategorier bör ges rätt att under vissa förutsättningar förvärva svenskt medborgarskap i enlighet med de nya bestämmelserna.

Ett barn som har fötts i Sverige och som skulle ha blivit svensk medborgare om 4 § i den nya lagen gällt vid tidpunkten för födelsen, bör således kunna förvärva svenskt medborgarskap under förutsättning att barnet inte har fyllt arton år, fadern fortfarande är svensk medborgare, och fadern före den 1 juli 2003 hos Migrationsverket anmäler önskemål om svenskt medborgarskap för barnet. Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap bör det krävas att barnet samtycker till förvärv av svenskt medborgarskap. Detta gäller dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande. Samtycke av barnets vårdnadshavare bör också krävas för förvärv av svenskt medborgarskap för barnet.

Ett adoptivbarn som skulle ha blivit svensk medborgare om 5 § i den nya lagen gällt vid tidpunkten för adoptionsbeslutet, bör kunna förvärva svenskt medborgarskap om adoptionen beslutats den 1 juli 1992 eller senare, barnet inte har fyllt arton år, och den eller de personer som har vårdnaden om barnet hos Migrationsverket före den 1 juli 2003 anmäler önskemål om svenskt medborgarskap för barnet. Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap bör det krävas att barnet samtycker till förvärv av svenskt medborgarskap. Detta gäller dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna det på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

Kommittén förslår i sitt författningsförslag att en person som förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 1950 års lag, men som skulle haft det kvar om den nya lagen gällt vid tidpunkten för förlusten, bör kunna återfå svenskt medborgarskap om han eller hon före den 1 juli 2003 anmäler önskemål om det. Formuleringen kan uppfattas som att den avser såväl förlust av svenskt medborgarskap enligt 7 § MedbL som förlust genom preskription (8 § MedbL) samt befrielse (9 § MedbL). Denna oklarhet har påpekats av *Lagrådet*. Enligt regeringens uppfattning bör dock endast personer som förlorat sitt medborgarskap enligt 7 § MedbL omfattas av möjligheten att återfå detta genom en enkel anmälan. Skälet till detta är att 7 § MedbL inte får någon motsvarighet i förslaget till ny lag, vilket däremot såväl preskriptionsbestämmelsen som bestämmelsen om befrielse får. I dessa situationer finns dessutom ett inslag av frivilligt avstående från det svenska medborgarskapet. Det finns därför, enligt regeringens mening, inte anledning att ge personer som har förlorat svenskt medborgarskap genom preskription eller efter ansökan om befrielse någon särställning när det gäller möjligheten att återfå medborgarskap.

En person som förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 7 § i 1950 års lag, men som skulle haft det kvar om den nya lagen gällt vid tidpunkten för förlusten, bör således kunna återfå svenskt medborgarskap om han eller hon hos Migrationsverket före den 1 juli 2003 anmäler önskemål om det. Detta gäller dock inte personer som haft möjlighet att återfå svenskt medborgarskap redan enligt övergångsbestämmelserna till lagen (1979:139) om ändring i lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap. Om personen vid tidpunkten för anmälan står under annans vårdnad, görs anmälan i stället av den eller de som är vårdnadshavare. Om anmälan avser ett barn bör barnet i dessa fall lämna

sitt samtycke om det har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap. Sådant samtycke bör dock inte krävas om barnet är varaktigt förhindrat att lämna det på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

Beslut i nu beskrivna anmälningsärenden bör kunna överklagas. Bestämmelsen om att den myndighet till vilken anmälan görs skall meddela beslut om anmälan har medfört förvärv av svenskt medborgarskap eller inte bör också vara tillämplig på dessa ärenden.

Äldre bestämmelser bör tillämpas i fråga om anmälningsärenden enligt 2 a § i 1950 års lag som har getts in före ikraftträdandet av den nya lagen. Detsamma gäller i fråga om anmälningsärenden enligt 3 § i 1950 års lag som har getts in före ikraftträdandet av den nya lagen, om tillämpning av äldre bestämmelser är förmånligare för den enskilde än vad tillämpning av den nya lagen skulle vara. 1950 års lag bör också tillämpas i fråga om ärenden som enligt 9 a § har överlämnats till regeringen före ikraftträdandet av den nya lagen.

Övergångsbestämmelsen i 20 § MedbL innebär att en bestämmelse i traktat som Sverige ingått med främmande stat, och som gällde vid ikraftträdandet av 1950 års lag, skall gälla, även om den står i strid med vad som stadgas i lagen. Bestämmelsen har sin bakgrund bl.a. i att tilläggsartikel till ett med Argentina den 17 juli 1885 avslutat vänskaps-, handels- och sjöfartsfördrag uppfattades som mer vidsträckt än MedbL:s bestämmelser om förlust av svenskt medborgarskap (prop. 1950:217 s. 63). Överenskommelsen med Argentina är fortfarande gällande. Vad som föreskrivs i tilläggsartikel går utöver vad som föreslås om förlust av svenskt medborgarskap i den nya lagen. Regeringen bedömer mot denna bakgrund att 20 § MedbL bör få en motsvarighet i övergångsbestämmelserna till den nya lagen. Bestämmelsen bör dock, i överensstämmelse med vad *Lagrådet* anfört, få en tydligare utformning genom att den aktuella överenskommelsen anges i lagtexten.

Det kan ifrågasättas om innehållet i tilläggsartikel till överenskommelsen är förenligt med bestämmelsen i 2 kap. 7 § regeringsformen om under vilka förutsättningar en person kan förlora sitt svenska medborgarskap. För att tilläggsartikel skall kunna tillämpas förutsätts därför att en eventuell förlust av svenskt medborgarskap enligt artikeln sker under förhållanden som inte strider mot grundlagsbestämmelsen.

26 Ekonomiska konsekvenser

Kommittén har bedömt att förslaget till ny lag om svenskt medborgarskap inte kommer att medföra några ekonomiska konsekvenser av betydelse. Kommittén pekar bl.a. på att permanent uppehållstillstånd i princip alltid är en förutsättning för förvärv av svenskt medborgarskap. Den som beviljats permanent uppehållstillstånd är att betrakta som invandrare i Sverige och har rätt att stanna här oavsett om han eller hon blir svensk medborgare eller inte. Det faktum att förvärvsvillkoren för vissa grupper underlättas genom förslaget kan därmed enligt kommitténs

uppfattning inte i sig antas leda till att fler personer väljer att stanna i Sverige än vad som skulle varit fallet om de nuvarande reglerna bibehölls.

I samband med remissbehandlingen av kommitténs förslag efterlyste Riksrevisionsverket en ytterligare belysning av de samhällsekonomiska konsekvenserna av förslaget. Mot denna bakgrund uppdrog regeringen den 25 november 1999 åt Statskontoret att utreda om det uppstår några nämnvärda samhällsekonomiska kostnader om förslaget om dubbelt medborgarskap genomförs. I första hand skulle ekonomiska konsekvenser för staten, kommunerna och landstingen uppskattas och beskrivas.

Statskontoret redovisade uppdraget i en rapport till regeringen den 10 mars 2000 (dnr Ku 2000/874). Slutsatsen i rapporten är att det är möjligt att antalet bosatta i Sverige kan öka med några hundra personer som en följd av förslaget. Osäkerheten är dock stor beträffande denna effekt. Det medför att osäkerheten om kostnadseffekterna också är stor. Beroende på sysselsättningsgrad hos berörda personer har Statskontoret dock beräknat att förslaget innebär nettokostnader inom den offentliga sektorn på mellan fem och sju miljoner kronor.

Beräkningen grundas på en bedömning att ett ökat antal personer med dubbelt medborgarskap leder till en ökning av personer som åter bosätter sig i Sverige efter att först ha återvandrat till sitt första medborgarskapsland. Denna ökning har Statskontoret beräknat till ungefär 200 personer.

När det gäller svenskar i utlandet som med förslaget kan komma att få dubbelt medborgarskap har Statskontoret inte bedömt att de samhällsekonomiska kostnaderna påverkas.

Regeringen anser att osäkerheten när det gäller samhällsekonomiska kostnader till följd av förslaget är så stor att någon preciserad beräkning inte bör göras. Bedömningen är dock att nettokostnaderna kommer att bli förhållandevis marginella. Det bör i sammanhanget understrykas att en eventuell ökning av antalet personer som väljer att återvända till Sverige inte sker vid en bestämd tidpunkt i anslutning till lagens ikraftträdande. Beräkningen bygger på att ett ökat antal personer söker och får svenskt medborgarskap, att de sedan efter en tid i Sverige återvänder till sitt tidigare hemland samt att de därefter vid någon tidpunkt åter bosätter sig i Sverige. Eventuella kostnader kommer därför att uppstå successivt under en längre tidsperiod. Kostnaderna bör vidare avta efter hand som dessa personer etablerat sig på den svenska arbetsmarknaden. På sikt bör inte en viss ökning av antalet personer som väljer att bosätta sig i Sverige vara negativt för svensk samhällsekonomi.

När det gäller kostnaderna för handläggningen av medborgarskapsärenden hos Migrationsverket (före den 1 juli 2000 Statens invandrarverk) och Utlänningsnämnden anser regeringen att den förväntade tillfälliga ökningen av antalet ansökningar bör kunna hanteras utan ytterligare kostnader för staten. På sikt bör förslaget leda till att handläggningen underlättas och förenklas i flera avseenden. I sammanhanget bör särskilt pekas på att den nuvarande hanteringen av frågor som gäller s.k. villkorat medborgarskap tar inte obetydliga resurser i anspråk. Denna hantering försvinner med förslaget om att tillåta dubbelt medborgarskap. Även förslaget att underlätta för barn och ungdomar att på ett förenklat sätt få svenskt medborgarskap efter anmälan bör på sikt kunna ha positiva

effekter när det gäller resurserna genom att antalet naturalisationsärenden kan komma att minska. Prop. 1999/2000:147

Hos förvaltningsdomstolarna kan de nya reglerna om förvärv av svenskt medborgarskap genom anmälan leda till en viss ökning av antalet mål. Ökningen beräknas dock inte bli större än att handläggningen kan klaras inom ramen för tillgängliga resurser.

27 Författningskommentar

Förslaget till Lag om svenskt medborgarskap

1 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 6.

Första stycket punkterna 1, 3 och 5 motsvarar 1 § första stycket i 1950 års lag. Punkterna 2 och 4 är nya och innebär att ett barn med en svensk far blir svensk medborgare om barnet föds i Sverige.

2 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 24.

Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 1 § andra stycket i 1950 års lag. Den har i enlighet med *Lagrådets* förslag utformats som en egen paragraf.

3 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 7.

Bestämmelsen motsvarar 1 a § i 1950 års lag.

Ändringen i punkt 2 innebär att såväl adoptionsbeslut som godkänns av Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor (NIA) som de adoptionsbeslut som gäller i Sverige redan till följd av lagen (1971:796) om internationella rättsförhållanden rörande adoption eller enligt lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner leder till att adoptivbarnen får svenskt medborgarskap genom adoptionen.

4 §

Bestämmelsen motsvarar i sak 2 § i 1950 års lag.

Bestämmelsen innebär att om en svensk man ingår äktenskap med en utländsk kvinna (dvs. som inte är svensk medborgare) blir ett gemensamt barn till makarna under vissa förutsättningar svensk medborgare.

5 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 6.

Paragrafen är ny och reglerar vad som gäller i fråga om förvärv av svenskt medborgarskap för ett barn som föds utomlands och som har en svensk far som inte är gift med barnets mor.

Äldre bestämmelser skall tillämpas i fråga om anmälningsärenden enligt 2 a § i 1950 års lag som har getts in före ikraftträdandet av den nya lagen.

Lagrådet påpekar att oklarhet råder i det remitterade lagförslaget om ett förvärv av medborgarskap uppkommer genom eller efter en anmälan om detta. Nuvarande reglering innebär att det svenska medborgarskapet i anmälningsärenden förvärvas genom anmälan och medborgarskapet gäller därför, sedan myndigheten fattat beslut om att anmälan medför förvärv av medborgarskap, från dagen för anmälan (jfr 2 a, 3, 4, 10 och 11 §§ MedbL). Någon ändring i detta avseende är inte avsedd. Uttrycket ”förvärv genom anmälan” har därför valts i denna och övriga paragrafer som gäller anmälningsärenden.

6 §

Bestämmelsen, som är ny, behandlas närmare i avsnitt 8.

Lagrådet har i sitt förslag till utformning av lagtexten valt att låta 6 och 7 §§ byta plats. Regeringen anser emellertid att ordningen där bestämmelsen om statslösa barn kommer först innebär en tydligare reglering. Detta ställningstagande har inneburit en något annorlunda redaktionell utformning än den *Lagrådet* föreslagit.

Bestämmelsen avser barn som föds i Sverige och som vid födelsen inte får något medborgarskap, dvs. statslösa barn.

Med statslösa avses personer som är statslösa *de jure* (på grund av lagen) och inte de som är statslösa *de facto* (som faktiskt inte står under ett lands beskydd trots att de är medborgare i landet). Jfr kommentaren till artikel 4 b) i 1997 års konvention. Barnen skall också vara ofrivilligt statslösa, dvs. statslösa utan egen eller föräldrarnas förskyllan. Ett barns eventuella möjligheter att bli medborgare i ett annat land påverkar däremot inte bedömningen av om barnet skall anses vara statslöst.

Det ställs inte något krav på att barnet skall ha haft hemvist i Sverige sedan födelsen. Barnet måste dock vid anmälningsstillfället uppfylla villkoren i fråga om permanent uppehållstillstånd och hemvist.

7 §

Bestämmelsen, som är ny, behandlas närmare i avsnitt 8 och 9.

När det gäller *Lagrådets* synpunkter hänvisas till kommentaren till 6 §.

Bestämmelsen omfattar dels barn som föds i Sverige och som vid födelsen får enbart utländskt medborgarskap, dels statslösa barn som föds i Sverige och som inte utnyttjat möjligheten till förvärv av svenskt medborgarskap enligt 6 §, dels statslösa barn och barn med utländskt medborgarskap som kommer till Sverige under sin uppväxt. I denna grupp ingår även barn vars medborgarskap inte kunnat fastställas, oavsett om dessa barn föds i Sverige eller kommer hit under sin uppväxt. Även adoptivbarn som inte får svenskt medborgarskap i annan ordning omfattas.

För förvärv av medborgarskap krävs att barnet har permanent uppehållstillstånd i Sverige och dessutom hemvist här sedan tre år för barn som saknar medborgarskap, eller fem år för övriga barn. När det gäller hemvistbegreppets innebörd hänvisas till vad som anförts i avsnitt 11.

8 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 8 och 9.

Med uttrycket ”utlänning” avses varje person som inte är svensk medborgare.

6 och 7 §§ kräver för sin tillämpning medverkan av barnets föräldrar eller annan vårdnadshavare.

Vid förvärv enligt denna bestämmelse skall anmälan göras efter det att utlänningen fyllt arton år men innan han eller hon fyllt tjugo år. Därmed kan den som kommit hit som barn och uppfyller villkoren enligt denna paragraf förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan även om vårdnadshavaren inte har medverkat till detta.

Hemvisttiden beräknas på samma sätt som enligt 7 §.

9 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 10.

Bestämmelsen gör det möjligt för en person som har förlorat eller befriats från sitt svenska medborgarskap att under vissa förutsättningar återfå svenskt medborgarskap efter ett anmälningsförfarande.

Bestämmelsen innehåller vissa sakliga skillnader jämfört med motsvarande paragraf i 1950 års lag. Det är till att börja med tillräckligt att sökanden, som skall ha fyllt arton år, före arton års ålder haft hemvist här i landet under sammanlagt tio år. Som en konsekvens av att dubbelt medborgarskap föreslås bli fullt ut möjligt uppställs inte längre något krav på att sökanden för att återfå svenskt medborgarskap skall styrka att han eller hon därigenom förlorar sitt utländska medborgarskap. Slutligen gäller enligt den nya bestämmelsen att möjligheten att återfå svenskt medborgarskap skall stå öppen även för den som har förvärvat sitt svenska medborgarskap på annat sätt än genom födelsen.

10 §

Bestämmelsen avser förvärv av svenskt medborgarskap som biperson i anmälningsärenden. Den motsvarar till sitt innehåll regleringen i 5 § i 1950 års lag.

Med uttrycket ”utlänning” avses varje person som inte är svensk medborgare.

Enligt bestämmelsen får barn automatiskt svenskt medborgarskap som biperson till modern eller fadern, under förutsättning att den av föräldrarna som blir svensk medborgare genom anmälan ensam har vårdnaden om barnet. Samma sak gäller i de fall föräldrarna har gemensam vårdnad, men den andre föräldern redan är svensk medborgare. Om båda föräldrarna samtidigt får svenskt medborgarskap och de har gemensam vårdnad om barnet förvärvar barnet också svenskt medborgarskap som biperson. Om däremot endast en av föräldrarna – vid gemensam vårdnad – blir svensk medborgare följer barnet inte denna förälder som biperson utan är i stället hänvisat till att ansöka om naturalisation (prop. 1975/76:136 s. 26). Därmed kan, i den sistnämnda situationen, en prövning göras från fall till fall varvid betydelsen av den faktiska vårdnaden kan vägas in.

11 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 11.

I paragrafen regleras förutsättningarna för svenskt medborgarskap efter ansökan (naturalisation). Med uttrycket ”utlänning” avses varje person som inte är svensk medborgare.

Nytt i förhållande till motsvarande paragraf i 1950 års lag är att det bland villkoren anges att sökanden skall ha permanent uppehållstillstånd i Sverige samt att hemvistkravet är fyra år för den som är statslös eller att bedöma som flykting i enlighet med 3 kap. 2 § utlänningslagen (1989:529). Dessa nya föreskrifter i naturalisationsparagrafen har tillkommit för att den praxis som tillämpas skall framgå av lag.

I enlighet med *Lagrådets* förslag används genomgående uttrycket ”statslös” istället för ”ofrivilligt statslös”. Med statslös avses en person som är ofrivilligt statslös, dvs. som inte själv vidtagit några åtgärder för att bli statslös. Personens eventuella möjligheter att bli medborgare i ett annat land påverkar däremot inte bedömningen av om denne skall anses vara statslös.

Föreskriften om villkorat medborgarskap i 1950 års lag är borttagen som en konsekvens av föreslaget om att dubbelt medborgarskap skall vara möjligt. Detta behandlas närmare i avsnitt 11.3.

Som framgår av avsnitt 11 är ändringen av ordalydelsen i punkten 5 av redaktionell natur och innebär inte någon ändring i sak.

12 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 11.2.

Dispensgrunderna när det gäller naturalisation har samlats i en egen paragraf. Den har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Såvitt avser möjligheterna till dispens enligt första stycket görs en hänvisning till 11 §. Därmed klarläggs att även villkoret avseende permanent uppehållstillstånd omfattas av dessa dispensgrunder. Möjligheten till dispens från kravet på permanent uppehållstillstånd bör dock användas restriktivt. Ett exempel på när det kan komma att användas är när en person som förlorat sitt svenska medborgarskap genom preskription ansöker om naturalisation.

Möjligheten till dispens från kravet på styrkt identitet enligt andra stycket motsvarar den lagändring som trädde i kraft den 1 januari 1999. I kravet på hemvist ligger att det bör vara legalt och oavbrutet (prop. 1997/98:178 s. 20). Någon ändring i den delen är inte avsedd. Frågan om hemvistbegreppets innebörd behandlas närmare i avsnitt 11.

13 §

Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 6 § sjätte stycket i 1950 års lag.

Föreskriften har i enlighet med *Lagrådets* förslag utformats som en egen paragraf.

14 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 14.

Första och andra styckena motsvarar 8 § i 1950 års lag. Nytt är att enligt tredje stycket inte heller vuxna förlorar sitt svenska medborgarskap om det leder till att de blir statslösa. Bestämmelsen avser, under de förutsättningar som anges, alla svenska medborgare oavsett hur medborgarskapet förvärvats. Även personer som förvärvat sitt svenska

medborgarskap enligt 5 § omfattas alltså trots att det kan leda till att en person som förvärvat sitt medborgarskap kort tid före arton års ålder förlorar det redan när han eller hon fyller tjugotvå år. Det avgörande är att bristande samhörighet med Sverige leder till förlust av medborgarskapet, om inte ansökan om att få behålla medborgarskapet görs dessförinnan.

15 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 15.

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 9 § i 1950 års lag. Nytt är dock att om sökanden har hemvist i Sverige får befrielse från svenskt medborgarskap vägras endast om det föreligger särskilda skäl. Detta är dock inte någon nyhet i sak utan motsvarar vad som gäller enligt praxis. Med särskilda skäl avses t.ex. att sökanden genom att avsäga sig sitt svenska medborgarskap skulle uppnå otillbörliga fördelar gentemot svenska staten. Det kan gälla då sökanden är misstänkt för brottslighet här i landet och avsägelsen skulle försvåra eller omöjliggöra ett utlämnande hit. Ett annat exempel kan vara då sökanden under pågående värnpliktstjänstgöring ansöker om befrielse från sitt svenska medborgarskap vilket med omedelbar verkan skulle innebära att personen i fråga inte längre omfattades av skyldigheten att fullgöra värnplikt i Sverige.

16–19 §§

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 23.2.

Bestämmelserna motsvarar till sitt innehåll de huvudsakliga delarna i 10 § i 1950 års lag.

20 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 12.

Enligt 6–9 och 11 §§ är ett krav för att bli svensk medborgare att sökanden skall ha permanent uppehållstillstånd i Sverige. Medborgare i övriga nordiska länder behöver inte uppehållstillstånd för att vistas här och kravet avser därför inte dem. Av bestämmelsen framgår också att i fråga om medborgare i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) skall ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för minst fem år likställas med permanent uppehållstillstånd.

21 §

Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak 11 § andra stycket i 1950 års lag.

Tanken är att en person i tveksamma fall skall kunna få en bindande förklaring om han eller hon är svensk medborgare (NJA II 1925 s. 177 och prop. 1950:217 s. 58). Utlänningsnämnden kan således enligt denna bestämmelse komma att pröva medborgarskap som har förvärvats eller förlorats automatiskt enligt 1, 3, 4 eller 14 § första stycket. Prövningen kan också avse personer som har förvärvat eller förlorat svenskt medborgarskap som bipersoner. Utlänningsnämndens prövning i förklaringsärenden omfattar dock inte om en person förvärvat eller förlorat svenskt medborgarskap genom anmälan eller ansökan. I dessa fall har beslut redan

fattats i sakfrågan av tillämpande myndighet. Bestämmelsen har utformats enligt *Lagrådets* förslag. Prop. 1999/2000:147

22 §

I bestämmelsen finns regler avseende till vilken myndighet anmälan och ansökan i medborgarskapsärenden skall göras. Dessa föreskrifter har i enlighet med *Lagrådets* förslag samlats i en paragraf.

23 §

Bestämmelsen motsvarar 13 § första stycket i 1950 års lag. Enligt 13 § andra stycket i 1950 års lag får anmälan som huvudregel inte göras genom ställföreträdare. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i denna lag.

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 13.

24 §

Bestämmelsen motsvarar 11 § första stycket sista meningen MedbL.

Föreskriften har i enlighet med *Lagrådets* förslag utformats som en egen paragraf.

25 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 17.

26 §

Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 12 § i 1950 års lag.

27 §

Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 16.

Nytt är att s.k. säkerhetsärenden skall prövas av Migrationsverket i första instans och att verkets beslut skall kunna överklagas till regeringen.

28 §

Bestämmelsen motsvarar 14 a § i 1950 års lag.

Uttrycket ”en polismyndighet” har ersatts av ”Rikspolisstyrelsen”, vilket närmare redogörs för i avsnitt 24.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Bestämmelserna behandlas närmare i avsnitt 25.

Den nya lagen föreslås enligt *punkt 1* träda i kraft den 1 juli 2001. Genom den nya lagen upphävs lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap. Till följd därav upphör även 13 § första stycket lagen (1924:130) om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap. Till den 1 juli 2002 skall 7 § i 1950 års lag tillämpas när det gäller svenska medborgare som blir medborgare i en annan stat som är bunden av 1963 års europeiska konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap.

Förslaget till medborgarskapslag innehåller två nya typer av automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap. Det gäller dels barn som föds i Sverige och som har en svensk far som inte är gift med barnets mor

(4 §), dels adoptivbarn under tolv år som adopteras genom ett utomnordiskt adoptionsbeslut med automatisk giltighet i Sverige (5 §). Barn som tillhör dessa kategorier ges rätt att övergångsvis under vissa förutsättningar förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan hos Migrationsverket före den 1 juli 2003. Denna möjlighet gäller barn som vid tidpunkten för anmälan inte har fyllt arton år (*punkt 2 och 3*). Beträffande adoptivbarnen tillkommer som förutsättning att adoptionen beslutats den 1 juli 1992 eller senare. Detta har sin förklaring i att grundbestämmelsen om automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap genom adoption, 1 a § i 1950 års lag, infördes detta datum och avsåg adoptioner som beslutats eller godkänts efter ikraftträdandet. Övergångsbestämmelserna i nu aktuell del bör inte sträcka sig längre tillbaka än så. Vidare innehåller punkt 2 och 3 att barn över tolv år samt barnets vårdnadshavare under vissa förutsättningar skall samtycka till förvärvet av svenskt medborgarskap.

Enligt *punkt 4* skall en person som förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 7 § i 1950 års lag, men som skulle haft det kvar om den nya lagen varit gällande vid tidpunkten för förlusten, kunna återfå svenskt medborgarskap genom anmälan hos Migrationsverket före den 1 juli 2003. En begränsning har gjorts vad avser personer som getts tillfälle att återfå svenskt medborgarskap enligt tidigare övergångsbestämmelser (SFS 1979:139).

Av *punkt 5* framgår att beslut i dessa anmälningsärenden kan överklagas. Av samma punkt framgår också att bestämmelsen om att den myndighet till vilken anmälan görs skall meddela beslut om anmälan har medfört förvärv av svenskt medborgarskap eller inte också skall vara tillämplig på dessa ärenden.

Av *punkt 6* framgår att äldre bestämmelser skall tillämpas i fråga om anmälningsärenden enligt 2 a § i 1950 års lag som har getts in före ikraftträdandet av den nya lagen. Detsamma gäller i fråga om anmälningsärenden enligt 3 § i 1950 års lag som har getts in före ikraftträdandet av den nya lagen, om tillämpning av äldre bestämmelser är förmånligare för den enskilde än vad tillämpning av den nya lagen skulle vara. Äldre bestämmelser skall också tillämpas i fråga om ärenden som enligt 9 a § i 1950 års lag har överlämnats till regeringen före ikraftträdandet av den nya lagen.

Av *punkt 7* framgår att en bestämmelse i en fortfarande gällande äldre överenskommelse mellan Sverige och Argentina skall kunna tillämpas utan hinder av den nya lagen. Bestämmelsen motsvarar i sak övergångsbestämmelsen i 20 § i 1950 års lag.

Uppdraget

1997 års medborgarskapskommitté har haft i uppdrag att se över lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap (MedbL) samt att utreda vissa speciella frågeställningar som rör medborgarskapslagstiftningen. I uppdraget har även ingått att överväga åtgärder som kan stärka medborgarskapets status. Slutligen har kommittén genom tilläggsdirektiv getts i uppdrag att förutsättningslöst utreda frågan om dubbelt medborgarskap.

Bakgrund

MedbL trädde i kraft den 1 januari 1951. Den tillkom således under en tid som i flera avseenden skiljer sig markant från dagens förhållanden. För det första kan konstateras att det sedan dess skett en utveckling som innebär att utlänningar med hemvist i Sverige i stor utsträckning kommit att jämföras med svenska medborgare. Denna utveckling har sin viktigaste förklaring i att den s.k. domicilprincipen kommit att tillämpas på allt fler områden, vilket innebär att bosättningen fått ökad betydelse för en persons rättigheter och skyldigheter i samhället. Medborgarskapet kan i motsvarande mån sägas ha minskat i betydelse.

Det är vidare så att samhället sedan tidpunkten för MedbL:s tillkomst har internationaliserats på ett sätt som knappast var möjligt att förutse då. Det moderna samhället inrymmer internationella kontakter i väldigt hög utsträckning vilket bl.a. medfört att det blivit allt vanligare att svenska medborgare arbetar och bor utomlands. Likaså förekommer internationellt studieutbyte på ett helt annat sätt än tidigare. Familjebildningar mellan svenska medborgare och utländska medborgare är en annan naturlig följd av internationaliseringen.

Även invandringen till Sverige har genomgått stora förändringar sedan MedbL:s tillkomst. Antalet utländska medborgare som bodde i Sverige år 1950 uppgick till drygt 123 500. Motsvarande siffra för år 1997 var omkring 522 000. Som ytterligare jämförelse kan nämnas att det år 1950 fanns cirka 200 000 personer i Sverige som var födda utomlands. År 1997 var antalet omkring 954 000 vilket med andra ord innebär att mer än var tionde person som i dag bor i Sverige är född utomlands.

Den omfattande invandringen har naturligtvis också medfört att antalet ansökningar om svenskt medborgarskap ökat kraftigt. Numera handlägger Invandrarverket cirka 35 000 medborgarskapsärenden per år.

Samtidigt som invandringen till Sverige ökat i omfattning har det skett en betydande utflyttning från Sverige. År 1997 utvandrade t.ex. drygt 23 200 svenska medborgare medan cirka 11 400 återinvandrade hit. Nettoutflyttningen av svenska medborgare det året uppgick således till ungefär 11 800 personer. Sett över en längre tidsperiod, åren 1960–1997, uppgick nettoutflyttningen av svenska medborgare till omkring 135 600 personer.

MedbL har fram till tillsättandet av 1997 års medborgarskapskommitté inte varit föremål för någon mer genomgripande översyn. Lagen är därför i behov av en modernisering och anpassning till de nya förhållanden som i dag råder.

I det följande ges en sammanfattning av kommitténs förslag.

Dubbelt medborgarskap

Den svenska medborgarskapslagstiftningen bygger sedan gammalt på att dubbelt medborgarskap i princip bör undvikas. Den ovan beskrivna samhällsutvecklingen har emellertid medfört att människor i allt högre utsträckning känner verklig och djup anknytning till mer än ett land. I takt därmed har önskemålen om att få vara medborgare i mer än ett land blivit allt fler.

Bland de praktiska fördelar som följer av dubbelt medborgarskap märks en möjlighet att utan särskilt tillstånd kunna bosätta sig och arbeta i vart och ett av medborgarskapsländerna. Ytterligare en fördel är att det enkelt, t.ex. utan att behöva bry sig om eventuella visumregler, går att besöka ursprungslandet.

De allra viktigaste fördelarna för den enskilde ligger kanske dock på det känslomässiga planet, något som gäller för såväl utlandssvenskar som för invandrare i Sverige. Många upplever det som ett svårt steg att avsäga sig sitt tidigare medborgarskap med allt vad det innefattar i form av identitet, traditioner, kulturarv m.m. För dem kan en förlust av medborgarskapet medföra en känsla av att de tappar sitt ursprung och förlorar något av sin identitet. Det kan också uppfattas som ett skiljande från de anhöriga i hemlandet. Att innehavet av dubbla medborgarskap för dessa människor upplevs som angeläget är lätt att förstå, i synnerhet om det finns planer på att i ett senare skede eventuellt återvända till ursprungslandet. I förlängningen kan även den trygghet som det innebär att ha det gamla medborgarskapet kvar, bidra till en ökad trivsel och snabbare integrering i det nya samhället.

Kommittén har i sitt arbete kunnat konstatera att de motiv som ligger till grund för enskildas önskemål att inneha dubbelt medborgarskap är många och beaktansvärda. Samtidigt är det emellertid så att ett utökad tillåtande av dubbla medborgarskap också innebär att fler människor kommer att beröras av den problematik som utgör grunden för den nuvarande huvudprincipen i fråga om dubbelt medborgarskap. Kommittén har därför gjort en samlad bedömning av för- respektive nackdelar med dubbelt medborgarskap.

De skäl som ligger till grund för den nuvarande svenska hållningen i fråga om dubbelt medborgarskap har av tradition varit hänförliga till i huvudsak rösträtten och valbarheten i flera länder, möjligheterna att ge konsulärt bistånd, skyldigheten att fullgöra värnplikt samt säkerhetsfrågor.

Den dubbla rösträtten anses av många, med hänvisning till principen ”en individ, en röst”, vara det största hindret mot tillåtande av dubbelt medborgarskap. Vad gäller möjligheterna att lämna konsulärt bistånd har problematiken sin grund i att en stat inte äger rätt att intervensera hos en

annan stat för någon av sina medborgare som är medborgare också i den staten. Frågeställningarna som rör värnplikten hänger samman med att skyldigheten att fullgöra värnplikt för ett land i princip alltid grundar sig på innehav av landets medborgarskap. Därmed finns det också en latent risk för att en person med dubbelt medborgarskap ställs inför kravet att fullgöra värnplikt i båda sina medborgarskapsstater. Det argument som slutligen är hänförligt till säkerhetsaspekter går ut på att innehav av mer än ett medborgarskap kan leda till dubbla lojaliteter och lojalitetskonflikter, något som skulle kunna medföra säkerhetsrisker.

Kommittén har gjort en noggrann genomgång av de fyra områdena och kan utifrån det konstatera att den problematik som i dessa avseenden kan uppkomma till följd av dubbelt medborgarskap är förhållandevis begränsad.

I fråga om skyldigheten att fullgöra värnplikt har framkommit att problem visserligen kan tänkas uppkomma beträffande medborgare i vissa stater, men att det i praktiken inte är särskilt vanligt förekommande. Även beträffande möjligheterna att ge diplomatiskt skydd är problematiken av begränsad omfattning. Till det kommer att den enskilde inom dessa områden kan undvika problematiken genom att låta bli att resa till landet i fråga eller genom att avsäga sig det ena medborgarskapet.

Vad gäller säkerhetsaspekter har kommitténs genomgång visat att de farhågor, som i olika sammanhang framförts om att dubbelt medborgarskap skulle medföra säkerhetsrisker, har varit överdrivna. Det är visserligen så att dubbla lojaliteter och lojalitetskonflikter under vissa förhållanden kan medföra säkerhetsrisker. Enligt kommitténs uppfattning får det emellertid anses vara klarlagt att det dubbla medborgarskapet i detta avseende är av synnerligen underordnad betydelse.

Kommittén anser att den dubbla rösträtten i och för sig bör betraktas som en oönskad konsekvens av dubbelt medborgarskap. Samtidigt visar emellertid erfarenheten att det är få människor som verkligen utnyttjar sin dubbla rösträtt. Denna omständighet saknar inte betydelse när man bedömer vilken verkan möjligheten att rösta dubbelt skall ha på hela frågan om dubbelt medborgarskap.

I fråga om människors valdeltagande finns det ytterligare en dimension som måste beaktas i detta sammanhang. Ökad acceptans av dubbla medborgarskap skulle med säkerhet medföra att ett större antal människor ansöker om svenskt medborgarskap eftersom de då slipper att avstå från sitt ursprungliga medborgarskap. Detta skulle på grund av att rösträtten vid val till riksdagen är knuten till medborgarskapet också innebära att en större andel av befolkningen ges möjlighet att delta i den svenska demokratiska beslutsprocessen på riksnivå, något som enligt kommitténs uppfattning är positivt för såväl den enskilde som för det svenska samhället. För den enskildes del kan en sådan delaktighet befrämja integrationen genom ökad samhörighet med det svenska samhället och genom större möjligheter att aktivt delta i det politiska livet. Fördelar av motsvarande slag uppkommer självfallet också för de utlandssvenskar som har medborgarskap även i det land som de bor i.

Utöver de fyra grundområdena – dubbel rösträtt etc. – finns det vid överväganden kring att eventuellt tillåta dubbelt medborgarskap ytterli-

gare några aspekter som bör beaktas. En av dessa är att det redan i dag finns omkring 300 000 personer i Sverige som har dubbelt medborgarskap. Att antalet kunnat bli så pass högt beror på att gällande lagstiftning och praxis redan i dag i förhållandevis många situationer medger undantag från huvudregeln om att dubbelt medborgarskap bör undvikas. Det stora antalet personer med dubbelt medborgarskap innebär att man rimligen redan i dagsläget får betrakta principen om undvikande av dubbelt medborgarskap som i betydande grad modifierad.

Trots omkring 300 000 i Sverige bosatta dubbelmedborgare har det inte framkommit några tecken på eller rapporter om att dessa dubbla medborgarskap skulle ha gett upphov till några mer påtagliga problem. De svenska erfarenheterna i detta avseende ligger väl i linje med vad som framkommit i kommitténs internationella undersökning. Gemensamt för de länder som tillåter dubbla medborgarskap är att de i sina svar till kommittén inte gett uttryck för att denna hållning skulle ha skapat några problem av betydelse.

Den internationella trenden är för övrigt att dubbelt medborgarskap tillåts i allt större utsträckning. Inte något av de länder som ingår i kommitténs undersökning redovisar planer på att minska möjligheterna till dubbelt medborgarskap utan förekommande strömningar rör sig i stället åt andra hållet. Schweiz och Italien accepterar t.ex. dubbelt medborgarskap sedan år 1992. Ett annat uttryck för den internationella utvecklingen är 1997 års europeiska konvention om medborgarskap, som Sverige undertecknat men ännu inte ratificerat. 1997 års konvention är neutral i fråga om dubbelt medborgarskap till skillnad från 1963 års europeiska konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap m.m.

Mot bakgrund av den genomgång som kommittén gjort framstår det som klart att de nackdelar som följer av dubbelt medborgarskap är relativt begränsade. Vid en sammantagen bedömning finner kommittén att de enskildas intresse av att få inneha dubbelt medborgarskap väger tyngre än de nackdelar som är förknippade med sådant innehav. Kommittén föreslår därför att Sverige överger den rådande principen och i stället accepterar dubbelt medborgarskap fullt ut fr.o.m. att den nya medborgarskapslagen träder i kraft, något som beräknas kunna ske den 1 juli 2001.

Kommitténs förslag i fråga om dubbelt medborgarskap förutsätter att Sverige säger upp 1963 års europeiska konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap m.m. En annan konsekvens av förslaget är att 7 § i den nu gällande medborgarskapslagen – som bl.a. innebär att svenskt medborgarskap förloras av den som förvärvar utländskt medborgarskap efter ansökan eller uttryckligt samtycke – inte får någon motsvarighet i förslaget till ny medborgarskapslag.

Vidare föreslår kommittén i övergångsbestämmelserna till den nya lagen att en person som förlorat sitt svenska medborgarskap till följd av bestämmelserna i 1950 års lag, men som skulle haft det kvar om den nya lagen varit gällande vid tidpunkten för förlusten, skall kunna få tillbaka svenskt medborgarskap. Detta föreslås ske genom att han eller hon skriftligen hos Invandrarverket före den 1 juli 2003 anmäler önskemål om det.

Ett barn förvärvar alltid svenskt medborgarskap vid födelsen om modern är svensk medborgare. Är emellertid endast fadern svensk medborgare, krävs för att barnet vid födelsen skall få faderns medborgarskap att denne är gift med barnets mor. Om fadern är avliden vid barnets födelse gäller i stället att fadern vid sin död skall ha varit svensk medborgare och gift med barnets mor. Bland konsekvenserna av den nuvarande regleringen märks att ett barn, även om det föds i Sverige och har svensk far, kan bli statslöst. Det kan ske om fadern är svensk medborgare men inte gift med barnets utländska mor. Barnet blir i dessa fall statslöst om modern är statslös eller om lagstiftningen i hennes hemland inte ger barn rätt till medborgarskap efter modern.

Som angetts i föregående avsnitt har Sverige undertecknat 1997 års europeiska konvention om medborgarskap. Enligt artikel 6 punkt 1 a) gäller bl.a. att varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning skall föreskriva att barn – vars åtminstone ena förälder är medborgare i staten – vid födelsen automatiskt skall förvärva statens medborgarskap. I fråga om utomlands födda barn ger artikeln möjlighet att föreskriva undantag.

Enligt kommitténs uppfattning är det angeläget att bestämmelserna i MedbL underlättar för barn att få svenskt medborgarskap efter fadern även om denne inte är gift med barnets mor. Vidare är det önskvärt med största möjliga jämställdhet mellan män och kvinnor i fråga om möjligheten att överföra medborgarskap på barn.

Kommittén föreslår att ett barn med svensk far alltid skall förvärva svenskt medborgarskap vid födelsen om barnet föds i Sverige. Detta bör gälla även om fadern är avliden men vid sin död var svensk medborgare.

I fråga om barn som föds utomlands – och som har svensk, ogift far – föreslår kommittén att det införs en möjlighet till förvärv av svenskt medborgarskap genom anmälan. Ett barn som föds under dessa omständigheter, och vars far alltsedan barnets födelse är svensk medborgare, kan enligt förslaget förvärva svenskt medborgarskap genom att fadern skriftligen anmäler önskemål om det innan barnet fyllt arton år. Har barnet fyllt tolv år krävs enligt huvudregeln att barnet samtycker.

Att ett barn på detta sätt förvärvar faderns medborgarskap genom anmälan kan i vissa fall komma att leda till förlust av det medborgarskap som barnet förvärvat efter modern. Om så är fallet krävs moderns samtycke under förutsättning att hon är ensam vårdnadshavare eller har del i vårdnaden om barnet.

Svenskt medborgarskap genom adoption

De flesta utländska barn under tolv år som adopteras av svenska adoptivföräldrar förvärvar i dag svenskt medborgarskap med automatik. I enlighet med 1 a § MedbL. Detta gäller dock inte i de fall då ett utländskt adoptionsbeslut har automatisk giltighet i Sverige till följd av bestämmelserna i lagen (1971:796) om internationella rättsförhållanden rörande adoption. När så är fallet är barnet i stället hänvisat till att ansöka om naturalisation.

Kommittén anser att adoptivbarn i fråga om medborgarskap så långt möjligt skall vara likställda med andra barn. Kommittén föreslår därför att även ett utomnordiskt adoptionsbeslut som gäller i Sverige på grund av lag skall medföra automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap för adoptivbarnet om någon av personerna som adopterar är svensk medborgare och barnet inte har fyllt tolv år.

Statslösa barn

Ett barn som föds i Sverige förvärvar inte alltid ett medborgarskap vid födelsen. Således blir t.ex. ett barn som föds i Sverige statslöst om båda föräldrarna är statslösa. Detsamma gäller om två föräldrar – som visserligen har medborgarskap men vars länder tillämpar en ordning som innebär att födelse på landets territorium är avgörande för om man skall få det landets medborgarskap – får barn i Sverige. Som angetts i föregående avsnitt kan vidare ett barn som föds i Sverige under vissa förutsättningar bli statslöst även om barnet har en svensk far.

Det totala antalet statslösa barn i Sverige, dvs. personer som inte fyllt arton år, uppgick den 31 december 1997 till 4 243. Av dessa barn var 3 883 också födda i Sverige.

Undvikande av statslöshet är en viktig utgångspunkt för svensk lagstiftning och praxis på medborgarskapsområdet. Detta kommer till uttryck bl.a. genom att en statslös person som regel kan naturaliseras efter fyra års hemvist i stället för efter fem år, som är det normala.

Principen om att undvika statslöshet är vidare inskriven i flera av de internationella konventioner som Sverige åtagit sig att följa. I artikel 7 punkt 1 i FN:s barnkonvention föreskrivs t.ex. att varje barn skall ha rätt att förvärva ett medborgarskap. 1997 års europeiska konvention om medborgarskap är än mer konkret och föreskriver att om ett barn som föds i en konventionsstat inte förvärvar medborgarskap vid födelsen, så skall medborgarskap kunna förvärvas senast vid den tidpunkt då barnet sedan fem år har hemvist i staten.

Sverige saknar i dag bestämmelser som är direkt inriktade på att underlätta förvärv av svenskt medborgarskap för barn som föds här såsom statslösa. Detta innebär i sin tur att det förekommer att i Sverige födda statslösa barn måste vänta tills de fyllt arton år för att kunna bli svenska medborgare trots att de kanske bott här under hela sin uppväxt. Enligt kommitténs uppfattning är den rådande ordningen inte förenlig med Barnkonventionens artikel 7 och de motiv som ligger till grund för denna. Inte heller kommer den nuvarande ordningen att vara förenlig med 1997 års europeiska konvention när den träder i kraft i förhållande till Sverige.

Redan Sveriges nuvarande och kommande internationella åtaganden motiverar alltså en ändring i nu aktuellt avseende. Dessa åtaganden betingas i sin tur av – vilket därmed också är huvudskälet till att en ändring bör genomföras – det självklara i att man i största möjliga utsträckning tillskapar garantier för att människor skall slippa att växa upp under den otrygghet och det utanförskap som det innebär att inte vara accepterad såsom medborgare i någon stat. Därtill kommer att en ändring till förmån

för de statslösa barnen helt allmänt utgör ett mycket viktigt led i utvecklandet och stärkandet av den svenska lagstiftningens princip om undvikande av statslöshet.

Sammanfattningsvis finner kommittén det vara mycket angeläget att det i MedbL införs bestämmelser vars direkta syfte är att underlätta förvärv av svenskt medborgarskap för barn som föds här såsom statslösa. Barnkonventionen medger att barn på sådant sätt kan förvärva och tillerkännas rättigheter skilda från föräldrarnas rättigheter.

Det tydligaste sättet att leva upp till strävan att undvika statslöshet – sådan den kommit till uttryck i vår lagstiftning och i våra internationella åtaganden – vore att ge barnen svenskt medborgarskap redan vid födelsen. En viktig aspekt i sammanhanget är emellertid att ett automatiskt medborgarskapsförvärv inte alltid är förenligt med föräldrarnas vilja. Det inträffar nämligen att barn föds i Sverige såsom statslösa trots att föräldrarna har medborgarskap i någon stat. I vissa fall kan barnet i en sådan situation förvärva medborgarskap i föräldrarnas medborgarskapsland genom ett enkelt anmälningsförfarande. Man får utgå från att en del föräldrar under sådana förhållanden föredrar att barnet har medborgarskap i samma land som de själva och inte därutöver har även svenskt medborgarskap.

Kommittén föreslår därför i stället att ett statslöst barn som föds i Sverige skall kunna förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan till Statens invandrarverk. Därmed undgår man risken för att ett barn påförs ett medborgarskap i strid med föräldrarnas vilja.

Utöver att barnet är fött i Sverige bör krävas att barnet har permanent uppehållstillstånd och hemvist i Sverige. Kommittén föreslår att anmälan i dessa fall skall göras innan barnet har fyllt fem år.

Det hittills sagda avser barn som föds i Sverige. Frågan är då hur man i medborgarskapshänseende bör se på de statslösa barn som kommer till Sverige efter sin födelse. Å ena sidan kan visserligen hävdas att det faktum att barnets födelse äger rum i Sverige bör vara av avgörande betydelse i detta sammanhang och att de barn som inte föds här därför liksom i dag bör få vänta till arton års ålder för att kunna förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan. Å andra sidan kan konstateras att en sådan ordning medför att skillnaden mellan t.ex. ett barn som föds såsom statslöst i Sverige och ett statslöst barn som kommer hit vid några veckors ålder blir väldigt stor. Det i Sverige födda barnet kan tämligen omgående efter sin födelse förvärva svenskt medborgarskap medan det andra barnet – för det fall inte föräldrarna ansöker om naturalisation dessförinnan – normalt får vänta till arton års ålder innan det kan bli svensk medborgare.

De skäl som ligger till grund för förslaget såvitt avser i Sverige födda statslösa barn gäller i hög utsträckning även de statslösa barn som under sin uppväxt flyttar till Sverige. En så stor skillnad som i det angivna exemplet är enligt kommitténs uppfattning därför inte önskvärd och bör undvikas. Således bör nya bestämmelser tillskapas även för den nu aktuella kategorin.

Vid en sammantagen bedömning – och med särskilt beaktande av det angelägna i att undvika längre tids statslöshet för barn – finner kommittén att statslösa barn som kommer till Sverige bör kunna förvärva svenskt medborgarskap under förutsättning att de har permanent uppehållstill-

stånd i Sverige samt dessutom hemvist här sedan fem år. Med en sådan ordning visar Sverige att barnen är välkomna hit och att vi räknar med att de skall stanna här, något som även kan bidra till att barnen snabbare finner sig väl till rätta i Sverige.

En anmälan avseende förvärv i denna ordning bör enligt kommitténs uppfattning göras innan barnet har fyllt arton år. I praktiken innebär det att ett barn måste komma till Sverige före tretton års ålder för att omfattas av förvärvsmöjligheten.

Att kommittén föreslår att anmälan skall göras senast vid arton års ålder hänger samman med att förslaget har till främsta syfte att underlätta förvärvet av svenskt medborgarskap för just barn. Samtidigt innebär emellertid denna ordning att barnet för sitt förvärv av svenskt medborgarskap är beroende av att föräldrarna medverkar till förvärvet genom att upprätta en anmälan för barnets räkning. Normalt sett torde detta inte leda till några problem. Det kan emellertid inte uteslutas att det i några fall kan vara så att föräldrar – kanske på grund av att de själva fått avslag på sin ansökan om svenskt medborgarskap – avstår från att medverka till att deras barn får svenskt medborgarskap trots att barnen vill det och trots att de i och för sig uppfyller de formella förutsättningarna för det. Det bör därför öppnas upp en möjlighet även för myndiga personer att under viss tid efter uppnådd myndighetsålder förvärva svenskt medborgarskap genom ett anmälningsförfarande. Kommittén finner det skäligt att de myndiga personer som här berörs ges tid på sig fram till tjugo års ålder att inge anmälan. Vidare bör hemvistkravet i dessa utsträckas till sju år vilket – i likhet med vad som gäller i de fall då anmälan måste göras före arton års ålder – innebär att utlänningen måste ha kommit till Sverige före tretton års ålder för att omfattas av förvärvsmöjligheten.

De båda sista förvärvsalternativen – dvs. anmälan vid senast arton respektive tjugo års ålder – bör stå öppna även för personer som fötts såsom statslösa i Sverige men som av någon anledning inte förvärvat svenskt medborgarskap genom anmälan innan de fyllt fem år.

Barn med enbart utländskt medborgarskap

Ett barn som vid födelsen i Sverige förvärvar enbart något annat lands medborgarskap är inte på samma sätt som de statslösa barnen föremål för beskydd i olika internationella konventioner på medborgarskapsområdet. Den naturliga förklaringen till det står att finna i att den förstnämnda gruppen av barn erhåller i vart fall något medborgarskap vid födelsen och att deras ställning i medborgarskapshänseende därför är mindre utsatt än de statslösa barnens.

Under senare år har man i den offentliga debatten väckt frågan om man inte borde underlätta för barn med utländskt medborgarskap att förvärva svenskt medborgarskap.

Fördelen med att erbjuda även dessa barn svenskt medborgarskap är främst att en sådan ordning helt allmänt förbättrar villkoren för barnens integration i det svenska samhället. Barnen föds här i landet och kommer i många fall också att tillbringa hela sin uppväxt här och resten av sina liv här. Genom att underlätta villkoren för förvärv av svenskt medborgarskap

visar det svenska samhället att vi räknar med att barnen hör hit och att vi betraktar dem såsom fullt ut tillhöriga den svenska samhällsgemenskapen. Därmed ökar också förutsättningarna för att barnen under sin uppväxt kommer att känna lojalitet och samhörighet med Sverige, något som är av betydelse inte bara för de enskilda barnen utan även för samhället i stort. När barnet nått en bit upp i skolåldern kan det svenska medborgarskapet i många fall vidare bidra till att barnet lättare upplever sig som en i mängden i skolgemenskapen.

En möjlighet till förvärv av svenskt medborgarskap i dessa situationer gör det också möjligt för de berörda familjerna att ta hänsyn till de olika familjemedlemmarnas önskemål i fråga om medborgarskap. T.ex. kan en utländsk familj med tonårsbarn – där föräldrarna avser att återvända till sitt ursprungsland men barnen har för avsikt att leva sina liv i Sverige – välja att låta barnen förvärva svenskt medborgarskap medan föräldrarna avstår från det. Möjligheten att agera så kan självfallet bidra till att undvika familjekonflikter i de fall då föräldrarna och barnen har olika önskemål i fråga om medborgarskap. Vidare kan möjligheten bidra till att minska eventuell bitterhet hos barn över att deras föräldrar fått avslag på sin ansökan om svenskt medborgarskap och att även barnen själva därmed tills vidare är förhindrade från att bli svenska medborgare.

Kommittén finner det vara angeläget att det öppnas upp en möjlighet för förvärv av svenskt medborgarskap även för denna grupp av barn så att de inte med obligatorisk verkan skall behöva vara bundna av det ställningstagande i medborgarskapsfrågan som föräldrarna gör för egen del. Än mer angeläget är det med en möjlighet för de barn vars föräldrar fått avslag på sin ansökan om svenskt medborgarskap. Det saknas i dessa fall helt skäl till att föräldrarnas oförmåga att uppfylla något av de föreskrivna villkoren med automatik skall komma även barnen till nackdel.

Kommittén finner det vara rimligt att barn som föds i Sverige – och som vid födelsen förvärvar enbart utländskt medborgarskap – ges möjlighet till förvärv av svenskt medborgarskap genom anmälan under förutsättning att de har permanent uppehållstillstånd i Sverige samt dessutom hemvist här sedan fem år. Krav på längre tids hemvist skulle enligt kommitténs uppfattning innebära att skillnaden i förvärvsvillkor mellan statslösa barn och barn med utländskt medborgarskap blev omotiverat stor. Till detta kan läggas att fem år är lika med den tid efter vilken dessa barn normalt kan bli svenska medborgare såsom bipersoner i samband med föräldrarnas förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan.

Motiven för att underlätta förvärvet av medborgarskap för i Sverige födda barn gäller i hög grad även de barn som under sin uppväxt flyttar till Sverige. Kommittén anser att det beträffande de utländska barn, som under ett relativt tidigt skede av sin uppväxt kommer till Sverige, inte finns skäl att uppställa krav på längre tids hemvist än fem år. De barnen bör därför omfattas av samma förvärvsvillkor som gäller för de barn som föds i Sverige och som vid födelsen får enbart utländskt medborgarskap.

Anmälan bör i dessa fall göras innan barnet har fyllt arton år. De barn som därmed kommer att omfattas av bestämmelsen är de som kommer till Sverige före tretton års ålder. Har barnet fyllt tolv år vid tidpunkten för anmälan, bör enligt huvudregeln krävas att barnet samtycker.

Förvärv av svenskt medborgarskap i de nu angivna situationerna förutsätter föräldrarnas medverkan eftersom anmälan skall göras senast vid arton års ålder. Det bör därför, i likhet med vad som föreslagits beträffande statslösa personer, införas en möjlighet för myndiga personer att fram till tjugo års ålder förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan. Vidare bör villkoret avseende hemvistid utsträckas till sju år vilket gör att en utländsk medborgare således också i dessa fall måste komma till Sverige före tretton års ålder för att omfattas av möjligheten till förenklat förvärv.

Möjlighet att återfå svenskt medborgarskap

4 § MedbL gör det möjligt för en person, som förlorat sitt svenska medborgarskap, att under vissa förutsättningar återfå svenskt medborgarskap genom ett anmälningsförfarande. De nu gällande förutsättningarna för att återfå svenskt medborgarskap är att sökanden

- blivit svensk medborgare vid födelsen,
- oavbrutet haft sitt hemvist i Sverige intill arton års ålder, samt dessutom
- har hemvist här sedan två år.

För att en utländsk medborgare skall kunna återfå svenskt medborgarskap gäller vidare att han eller hon måste styrka att det utländska medborgarskapet därigenom förloras.

Kommittén föreslår att det fortsättningsvis skall vara möjligt att återfå svenskt medborgarskap för den som haft hemvist i Sverige under sammanlagt tio år före arton års ålder och som dessutom vid tidpunkten för ansökan har hemvist här sedan två år.

Som en konsekvens av kommitténs förslag i fråga om dubbelt medborgarskap bör det fortsättningsvis inte krävas att sökanden för att återfå svenskt medborgarskap styrker att han eller hon därigenom förlorar sitt utländska medborgarskap. Kommittén föreslår vidare att möjligheten att återfå svenskt medborgarskap, till skillnad från vad som i dag är fallet, skall stå öppen även för den som har förvärvat sitt svenska medborgarskap på annat sätt än genom födelsen.

Villkorad naturalisation

I dag är huvudregeln vid förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan att sökanden inte tillåts ha kvar sitt utländska medborgarskap. Om det utländska medborgarskapet inte förloras automatiskt vid förvärv av det svenska, kan det som villkor för svenskt medborgarskap föreskrivas att sökanden inom viss tid visar att han eller hon erhållit medgivande till befrielse från det utländska medborgarskapet. Av de ungefär 150 nationaliteter som förekom i ärenden om svenskt medborgarskap år 1998, uppställde Invandrarverket villkor om befrielse beträffande cirka 50. Syftet med sådan villkorad naturalisation är att undvika dubbla medborgarskap.

Kommittén föreslår – som en konsekvens av förslaget om att dubbelt medborgarskap bör tillåtas – att systemet med villkorad naturalisation slopas.

Utöver att slopandet av villkorat medborgarskap underlättar för den enskilde kan även noteras den effekten att myndigheternas hantering av medborgarskapsärenden underlättas. De resurser som de tillämpande myndigheterna i dag lägger ner på frågor som hänger samman med villkorat medborgarskap är nämligen inte obetydliga.

Dispensgrunden ”till gagn för landet”

Enligt 6 § MedbL är det i dag möjligt att bevilja dispens från något av villkoren för naturalisation bl.a. om det är till gagn för Sverige att sökanden blir svensk medborgare.

Kommittén anser att frågan om huruvida en person skall beviljas svenskt medborgarskap inte bör vara avhängig av om Sverige som land kan ha någon nytta av att personen beviljas svenskt medborgarskap. Prövningen bör i stället vara fokuserad på sökandens personliga förhållanden. Kommittén föreslår därför att dispensgrunden ”till gagn för landet” slopas.

Beträffande övriga dispensgrunder – bl.a. att det med hänsyn till sökandens förhållanden finns särskilda skäl för ett svenskt medborgarskap – föreslås inte någon ändring.

Säkerhetsärenden

Ett av de villkor för förvärv av svenskt medborgarskap som uppställs i 6 § MedbL är att sökanden fört och kan förväntas komma att föra en hederlig vandel. Som ett led i prövningen av om detta villkor är uppfyllt begär Invandrarverket i naturalisationsärenden där sökanden fyllt femton år ett s.k. kontrollbesked hos Säkerhetspolisen. Syftet med denna begäran är att utröna om det finns några hinder av säkerhetsmässig karaktär mot att bevilja svenskt medborgarskap.

I de fall då ett medborgarskapsärende visar sig innefatta någon säkerhetsaspekt har Statens invandrarverk och Utlänningsnämnden getts möjlighet att under vissa förutsättningar överlämna ärendet till regeringen för avgörande. För att ett överlämnande skall få ske på säkerhetsmässiga grunder krävs att ärendet bedöms ha betydelse för rikets säkerhet eller annars för allmän säkerhet. Då ett överlämnande sker prövar regeringen ärendet som första instans och det finns inte någon möjlighet att överklaga regeringens beslut. Däremot är sökanden oförhindrad att återkomma med en ny ansökan. Vidare har regeringen möjlighet att under vissa förutsättningar ompröva sitt eget beslut utan att det föreligger en ny ansökan. Slutligen är även resningsinstitutet tillämpligt beträffande dessa beslut.

Vid överväganden rörande handläggningen av säkerhetsärenden måste man beakta artikel 12 i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap. I denna artikel föreskrivs bl.a. att varje konventionsstat skall tillse

att ett beslut om förvärv av medborgarskap skall kunna underkastas administrativ eller judiciell omprövning i enlighet med statens nationella lagstiftning. Av konventionens förklarande text framgår att artikel 12 inte utesluter nationella regler som innebär att vissa ärenden prövas av regeringen, dock sägs att även dessa beslut måste kunna bli föremål för administrativ eller judiciell omprövning.

Som angetts är en person som av regeringen fått avslag på sin ansökan om svenskt medborgarskap inte helt betagen möjligheten att få beslutet omprövat. Bortsett från de i praktiken mycket sällsynta resningsfallen görs emellertid omprövningen alltid av regeringen själv och det är enligt kommitténs uppfattning därför tveksamt om dagens ordning kan sägas fullt ut uppfylla syftet med konventionens föreskrift om omprövning i administrativ eller judiciell ordning. Med hänsyn till det – sammantaget med det faktum att det helt allmänt är otillfredsställande att möjlighet till överklagande saknas – finner kommittén att en ändrad ordning bör införas.

Kommittén föreslår att säkerhetsärenden enligt MedbL skall avgöras av Invandrarverket i första instans och att verkets beslut i dessa ärenden skall kunna överklagas till regeringen. Även Rikspolisstyrelsen bör ges rätt att överklaga ett sådant beslut.

Att regeringen bör vara överinstans för denna grupp av ärenden har sin huvudsakliga grund i att det är regeringen som har det yttersta ansvaret för rikets säkerhet och för den allmänna säkerheten. Det saknar i sammanhanget inte heller betydelse att man inom Regeringskansliet besitter ett stort mått av expertkunskap inom de skilda områden som kan aktualiseras vid avgörande av säkerhetsärenden.

Åtgärder för att stärka medborgarskapets status

Det saknas i princip allmän och lättillgänglig information om svenskt medborgarskap utom såvitt avser de formella kraven som uppställs för förvärv av medborgarskap enligt MedbL. Kunskaperna hos såväl i Sverige bosatta utlänningar som hos svenska medborgare om vad ett svenskt medborgarskap innebär är bristfälliga.

Kommittén anser att medborgarskapets status kan stärkas genom informationsinsatser som syftar till att sprida kunskap om medborgarskapets innebörd. Sådan information bör rikta sig till svenska medborgare samt till utländska medborgare och statslösa. Det är vidare, bl.a. mot bakgrund av de nya förvärvsvillkor som föreslås för barn och ungdomar, mycket viktigt att informationen når även dessa grupper.

Det övergripande ansvaret för allmän information om medborgarskapet bör enligt kommitténs uppfattning åvila Integrationsverket. Kommittén föreslår att det överläts på verket att bevaka att ändamålsenlig information utarbetas och att den sprids på lämpligt sätt.

Ett annat sätt att stärka det svenska medborgarskapets status är genom åtgärder som markerar medborgarskapsförvärvet. Det är därför viktigt att formerna för erhållande av svenskt medborgarskap förbättras och görs mer välkomnande för nya medborgare.

Kommittén anser att det bör hållas särskilda ceremonier för nya medborgare och att det bör ankomma på kommunerna att svara för arrangemangen. Kommittén föreslår att allmänna rekommendationer avseende ceremonier för nya svenska medborgare utformas i samråd mellan Integrationsverket och Svenska kommunförbundet.

Kommittén framhåller att kunskaper i svenska språket är av största vikt för alla som är permanent bosatta i landet. Det är också en av grundförutsättningarna för en fungerande integrationsprocess. Kommittén anser emellertid att krav på språkkunskaper inte bör knytas till medborgarskapet. Frågor som berör sådana kunskaper är en uppgift för utbildningsväsendet och de åtgärder som behövs bör sättas in långt tidigare än då frågan om naturalisation aktualiseras.

Avgifter i samband med förvärv av svenskt medborgarskap

Enligt kommitténs uppfattning utgör förvärvet av svenskt medborgarskap ett viktigt led i integrationsprocessen. Det är därför viktigt att avgifterna för ansökan och anmälan inte ligger på nivåer som är så höga att de i sig avhåller människor från – eller försvårar för dem – att förvärva svenskt medborgarskap. Det kan vidare ifrågasättas huruvida avgift över huvud taget bör tas ut när det handlar om barns förvärv av svenskt medborgarskap.

Kommittén föreslår att regeringen ser över systemet med avgifter i samband med förvärv av svenskt medborgarskap. Översynen bör vara generell och således avse samtliga typer av förvärv.

Frågan om ratificering av 1997 års europeiska konvention om medborgarskap

1997 års konvention bärs upp av grundvärderingar och principer – bl.a. att statslöshet skall undvikas – vilka Sverige i alla delar kan ställa sig bakom. Kommittén har i sitt arbete med en ny medborgarskapslag följdriktigt också hela tiden varit uppmärksam på och beaktat innehållet i konventionen. Enligt kommitténs uppfattning råder det inte någon som helst tvekan om att samtliga bestämmelser i förslaget till ny medborgarskapslag står i överensstämmelse med konventionen.

Kommittén föreslår att Sverige – som i november 1997 undertecknat konventionen – även ratificerar konventionen och att detta görs utan förbehåll. Detta bör i tiden kunna ske parallellt med ikraftträdandet av den nya medborgarskapslagen.

Förslag till Lag om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § I denna lag finns bestämmelser om förvärv och förlust av svenskt medborgarskap. Lagen innehåller också bestämmelser om vilka myndigheter som beslutar i medborgarskapsärenden och om rätten att överklaga beslut i sådana ärenden.

2 § Den som har fyllt arton år får själv göra ansökan eller anmälan enligt denna lag utan hinder av att lagen i det land där han eller hon är medborgare föreskriver en högre myndighetsålder än arton år.

3 § Vad som föreskrivs i lagen om krav på permanent uppehållstillstånd gäller inte för den som är medborgare i Danmark, Finland, Norge eller Island.

Förvärv av svenskt medborgarskap

Förvärv av svenskt medborgarskap vid födelsen

4 § Ett barn förvärvar svenskt medborgarskap vid födelsen om

1. modern är svensk medborgare,
2. fadern är svensk medborgare och barnet föds i Sverige,
3. fadern är svensk medborgare och gift med barnets mor,
4. fadern är avliden men var svensk medborgare vid sin död och barnet föds i Sverige, eller
5. fadern är avliden men var svensk medborgare vid sin död och gift med barnets mor.

Ett hittebarn som anträffas här i landet anses såsom svensk medborgare till dess något annat framkommer.

Förvärv av svenskt medborgarskap genom adoption

5 § Ett barn som inte har fyllt tolv år och som adopteras av en svensk medborgare blir vid adoptionen svensk medborgare om

1. barnet adopteras i Sverige, Danmark, Finland, Island eller Norge, eller
2. barnet adopteras genom ett utländskt adoptionsbeslut som gäller i Sverige enligt lagen (1971:796) om internationella rättsförhållanden rörande adoption eller enligt lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner.

6 § Om en svensk man ingår äktenskap med en utländsk kvinna blir ett före äktenskapet fött barn till makarna, som inte har förvärvat svenskt medborgarskap enligt 4 §, svensk medborgare om barnet är ogift och inte har fyllt arton år.

Förvärv av svenskt medborgarskap genom anmälan

7 § Om ett barn, som har fötts utomlands, inte har förvärvat svenskt medborgarskap enligt 4 eller 6 § men barnets far sedan tidpunkten för barnets födelse är svensk medborgare, förvärvar barnet svenskt medborgarskap genom att fadern skriftligen anmäler önskemål om det innan barnet fyllt arton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap krävs att barnet samtycker. Sådant samtycke krävs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av psykisk störning eller något annat liknande förhållande.

Kan barnets förvärv av svenskt medborgarskap medföra förlust av det medborgarskap som barnet har förvärvat efter modern, krävs moderns samtycke om hon är ensam vårdnadshavare eller har del i vårdnaden om barnet. Står barnet under vårdnad av särskilt förordnad förmyndare eller liknande krävs under samma förutsättning i stället samtycke från den eller dem som på sådant sätt anförtrotts vårdnaden om barnet.

8 § Ett barn som föds i Sverige och som vid födelsen inte får något medborgarskap, förvärvar svenskt medborgarskap om

1. barnet har permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet,
2. barnet fortfarande saknar medborgarskap, samt
3. föräldrarna eller, vid ensam vårdnad, den av föräldrarna som har vårdnaden om barnet skriftligen innan barnet fyllt fem år anmäler att barnet skall förvärva svenskt medborgarskap.

9 § Ett utländskt barn förvärvar svenskt medborgarskap om barnet har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige,
2. hemvist här i landet sedan fem år, samt
3. föräldrarna eller, vid ensam vårdnad, den av föräldrarna som har vårdnaden om barnet skriftligen innan barnet fyllt arton år anmäler att barnet skall förvärva svenskt medborgarskap.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker. Sådant samtycke krävs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av psykisk störning eller något annat liknande förhållande.

10 § En utlänning som har fyllt arton men inte tjugo år förvärvar svenskt medborgarskap genom skriftlig anmälan om han eller hon har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige, och
2. hemvist här i landet sedan sju år.

11 § Den som förlorat sitt svenska medborgarskap återfår detta genom skriftlig anmälan om han eller hon

1. före arton års ålder haft hemvist här i landet under sammanlagt tio år,
2. har permanent uppehållstillstånd i Sverige, och
3. sedan två år har hemvist här i landet.

12 § Om en utlänning blir svensk medborgare enligt 7, 9, 10 eller 11 §, medför detta svenskt medborgarskap även för hans eller hennes ogifta barn som har hemvist här i landet och inte fyllt arton år om utlänningen

1. ensam har vårdnaden om barnet, eller
2. har vårdnaden gemensamt med den andre föräldern och denne är svensk medborgare.

Blir föräldrarna till ett ogift barn som har hemvist här i riket och inte fyllt arton år samtidigt svenska medborgare enligt 9, 10 eller 11 §, medför detta svenskt medborgarskap även för barnet om detta står under bådas vårdnad.

13 § Anmälan enligt 7–11 §§ skall göras hos Statens invandrarverk. Är utlänningen medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge skall anmälan dock göras hos länsstyrelsen i det län där han eller hon är folkbokförd.

Den myndighet till vilken anmälan görs skall meddela beslut huruvida anmälan medfört förvärv av svenskt medborgarskap eller ej. Detsamma gäller vid anmälan enligt 20 eller 21 §.

Ansökan om svenskt medborgarskap (naturalisation)

14 § En utlänning kan på ansökan beviljas svenskt medborgarskap om han eller hon

1. styrkt sin identitet,
2. fyllt arton år,
3. har permanent uppehållstillstånd i Sverige,
4. har hemvist här i landet sedan
 - a) två år i fråga om dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare,
 - b) fyra år i fråga om den som är ofrivilligt statslös eller att bedöma som flyktning i enlighet med 5 kap. 2 § utlänningslagen (0000:00), eller
 - c) fem år i fråga om övriga utlänningar, samt
5. fört och kan förväntas komma att föra en hederlig vandel.

15 § Även om kravet på styrkt identitet enligt 14 § 1 inte kan uppfyllas får svenskt medborgarskap beviljas, om sökanden sedan minst åtta år har hemvist här i landet och gör sannolikt att den identitet han eller hon uppger är riktig.

Även om villkoren enligt 14 § 2–5 inte är uppfyllda får svenskt medborgarskap beviljas om

1. sökanden tidigare har varit svensk medborgare eller är gift med en svensk medborgare, eller
2. det annars med hänsyn till sökandens personliga förhållanden finns särskilda skäl för ett svenskt medborgarskap.

16 § Ansökan om svenskt medborgarskap skall göras hos Statens invandrarverk.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 2

I ett beslut om svenskt medborgarskap efter ansökan skall det bestämmas om även sökandens ogifta barn under arton år skall förvärva svenskt medborgarskap.

Upphörande av svenskt medborgarskap

Förlust av svenskt medborgarskap

17 § En svensk medborgare som

1. är född utomlands,
2. aldrig haft hemvist i Sverige, och
3. inte heller uppehållit sig här under förhållanden som tyder på samhörighet med landet,

förlorar sitt svenska medborgarskap när han eller hon fyller tjugotre år. På ansökan som gjorts dessförinnan får dock Statens invandrarverk medge att medborgarskapet bibehålls.

När någon enligt första stycket förlorar svenskt medborgarskap, medför detta förlust av sådant medborgarskap även för hans eller hennes barn, som förvärvat medborgarskapet till följd av att föräldern varit svensk medborgare. Förlust av medborgarskapet för barnet inträder dock inte om den andra föräldern har kvar sitt svenska medborgarskap och barnet härleder sitt svenska medborgarskap även från honom eller henne.

Förlust av svenskt medborgarskap enligt första eller andra stycket inträder inte om förlusten skulle leda till att personen kommer att sakna medborgarskap.

Befrielse från svenskt medborgarskap

18 § Statens invandrarverk får på ansökan befria den som är eller önskar bli utländsk medborgare från hans eller hennes svenska medborgarskap. Befrielse får inte vägras den som har sitt hemvist utomlands. Den som har hemvist i Sverige får vägras befrielse endast om det föreligger särskilda skäl.

Är sökanden inte redan utländsk medborgare skall som villkor för befrielsen från svenskt medborgarskap föreskrivas att han eller hon inom viss tid förvärvar medborgarskap i annat land.

Medborgarskapsrättsliga avtal mellan de nordiska länderna

19 § Regeringen får, efter avtal med Danmark, Finland, Island eller Norge, meddela föreskrifter om tillämpning av en eller flera av bestämmelserna i 20 och 21 §§. Med avtalsstat avses i dessa bestämmelser den eller de stater med vilka Sverige har ingått sådant avtal.

20 § En medborgare i avtalsstat som

1. förvärvat medborgarskapet på annat sätt än efter ansökan,
2. fyllt arton år,

3. har hemvist här i landet sedan fem år, och
4. under denna tid inte dömts till fängelse,
förvärvar svenskt medborgarskap genom att hos länsstyrelsen i det län där han eller hon är folkbokförd skriftligen anmäla önskemål om det. Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas såvitt avser utlänningens ogifta barn bestämmelsen i 12 §.

21 § Den som har förlorat sitt svenska medborgarskap och därefter oavbrutet varit medborgare i avtalsstat, återfår svenskt medborgarskap genom att, efter det han eller hon tagit hemvist här i landet, hos länsstyrelsen i det län där han eller hon är folkbokförd skriftligen anmäla önskemål om det. Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas såvitt avser utlänningens ogifta barn bestämmelsen i 12 §.

Överklagande m.m.

22 § Statens invandrarverk får efter ansökan meddela förklaring att någon är svensk medborgare. Härvid får dock inte prövas fråga som avses i 13 §.

23 § Statens invandrarverks beslut enligt denna lag får överklagas till utlänningsdomstol. Detsamma gäller beslut av en länsstyrelse.

Invandrarverkets beslut enligt första stycket överklagas dock till regeringen om det rör ett säkerhetsärende. Ett sådant beslut får överklagas även av Rikspolisstyrelsen.

Säkerhetsärenden är ärenden där Rikspolisstyrelsen hos Invandrarverket av skäl som rör rikets säkerhet eller allmän säkerhet har förordat att ansökan avslås.

I ett säkerhetsärende gäller förvärvet av svenskt medborgarskap från och med den dag då beslutet har vunnit laga kraft.

24 § En utlänningsdomstols dom eller beslut får överklagas till Utlänningsöverdomstolen. Prövningstillstånd krävs vid sådant överklagande.

Bestämmelser om utlänningsdomstolar och Utlänningsöverdomstolen finns i 12 kap. utlänningslagen (0000:00).

Övriga bestämmelser

25 § I fråga om adoptivbarn gäller bestämmelserna i denna lag om barns förvärv eller förlust av svenskt medborgarskap med anledning av att barnets adoptivfar eller adoptivmor förvärvar sådant medborgarskap endast

1. om barnet adopterats i Sverige, Danmark, Finland, Island eller Norge,

2. om barnet adopterats genom ett utländskt adoptionsbeslut som gäller i Sverige enligt lagen (1971:796) om internationella förhållanden rörande adoption eller enligt lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner, eller

3. om en far eller mor adopterat sitt eget barn.

26 § En socialnämnd skall på begäran av regeringen, Utlänningsöverdomstolen, en utlänningsdomstol, Statens invandrarverk eller Rikspolisstyrelsen lämna ut uppgifter om en utlännings personliga förhållanden, om uppgifterna behövs i ett ärende om svenskt medborgarskap.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001, då lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap skall upphöra att gälla.

2. Ett barn som är fött i Sverige den 1 juli 1983 eller senare och som skulle ha blivit svensk medborgare om 7 § i den nya lagen varit gällande vid tidpunkten för födelsen, förvärvar svenskt medborgarskap om

a) barnet inte har fyllt arton år,

b) fadern fortfarande är svensk medborgare, och

c) fadern skriftligen före den 1 juli 2003 hos Statens invandrarverk anmäler önskemål om svenskt medborgarskap för barnet.

Har barnet fyllt tolv år krävs att barnet samtycker. Sådant samtycke krävs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av psykisk störning eller något annat liknande förhållande.

Kan barnets förvärv av svenskt medborgarskap medföra förlust av det medborgarskap som barnet har förvärvat efter modern, krävs moderns samtycke om hon är ensam vårdnadshavare eller har del i vårdnaden om barnet. Står barnet under vårdnad av särskilt förordnad förmyndare eller liknande krävs under samma förutsättning i stället samtycke från den eller dem som på sådant sätt anförtrotts vårdnaden om barnet.

3. Ett adoptivbarn som är fött den 1 juli 1983 eller senare och som skulle ha blivit svensk medborgare om 5 § i den nya lagen varit gällande vid tidpunkten för adoptionsbeslutet, förvärvar svenskt medborgarskap om

a) adoptionen beslutats den 1 juli 1992 eller senare,

b) barnet inte har fyllt arton år, och

c) den eller de personer som har vårdnaden om barnet skriftligen hos Statens invandrarverk före den 1 juli 2003 anmäler önskemål om svenskt medborgarskap för barnet.

Har adoptivbarnet fyllt tolv år krävs att adoptivbarnet samtycker. Sådant samtycke krävs dock inte om adoptivbarnet är varaktigt förhindrat att lämna det på grund av psykisk störning eller något annat liknande förhållande.

4. En person som förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 1950 års lag, men som skulle haft det kvar om den nya lagen varit gällande vid tidpunkten för förlusten, återfår svenskt medborgarskap om han eller hon skriftligen hos Statens invandrarverk före den 1 juli 2003 anmäler önskemål om det.

Har personen vid tidpunkten för anmälan inte uppnått myndig ålder, görs anmälan i stället av föräldrarna eller, vid ensam vårdnad, den av föräldrarna som har vårdnaden om barnet.

I de fall det ankommer på föräldrarna eller någon av dessa att ge in anmälan skall barnet lämna sitt samtycke om barnet har fyllt tolv år. Sådant samtycke krävs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna det på grund av psykisk störning eller något annat liknande förhållande.

5. Äldre föreskrifter skall tillämpas i fråga om ärenden som enligt 9 a § i 1950 års lag har överlämnats till regeringen före ikraftträdandet av den nya lagen. Detsamma gäller i fråga om anmälningssärenden enligt 3 § i 1950 års lag som har getts in före ikraftträdandet av den nya lagen om tillämpning av 1950 års lag är förmånligare för den enskilde än vad tillämpning av den nya lagen skulle vara.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 2

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 3

Betänkandet (SOU 1999:34) har remitterats till Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt, Hovrätten för Västra Sverige, Kammarrätten i Stockholm, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Östergötlands län, Justitiekanslern, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Statistiska centralbyrån, Statens invandrarverk, Utlänningsnämnden, Försvarsmakten, Riksförsäkringsverket, Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor, Barnombudsmannen, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket, Arbetsgivarverket, Uppsala universitet, juridiska fakulteten, Lunds universitet, juridiska fakulteten, Centrum för invandringsforskning vid Stockholms universitet (CEIFO), Ungdomsstyrelsen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Integrationsverket, Jämställdhetsombudsmannen, Svenska kyrkans centralstyrelse, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Stockholms kommun, Gislaveds kommun, Malmö kommun, Västerås kommun, Östersunds kommun, Bohuslandstinget, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Riksidrottsförbundet, Sociala missionen, Svenska Arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Tjänstemännens Centralorganisation, Adoptionscentrum, Sveriges advokatsamfund, Rädda Barnen, Svenska Röda Korset, Sveriges kristna råd, Caritas, Flyktinggruppernas och asylkommittéernas riksråd (FARR), Samarbetsorganet för invandrarorganisationer (SIOS), Ung-SIOS, Svenska flyktingrådet, Föreningen svenskar i världen, Afrosvenskarnas riksförbund, Allserbisk-jugoslaviska riksförbundet, Assyriska riksförbundet, Bosnisk-Hercegovinska riksförbundet, Chilenska riksförbundet, Eritreanska riksförbundet, Estniska kommittén, Finlandssvenskarnas riksförbund, Grekiska riksförbundet, Immigranternas centralförbund, Immigranternas riksförbund, Internationella kvinnoförbundet, Iranska riksförbundet, Italienska riksförbundet, Japanska riksförbundet, Kroatiska riksförbundet, Kurdiska riksförbundet, Lettiska hjälpkommittén, Makedonska riksförbundet, Romernas riksförbund (f.d. Nordiska Zigenarrådet), Nätverket för fackligt aktiva invandrare, Polska kongressen, Portugisiska riksförbundet, Riksförbundet internationella föreningar för invandrarkvinnor (RIFFI), Riksförbundet polska föreningar, Riksföreningen Huelen-Chile, Serbiska riksförbundet, Slovenska riksförbundet, Somaliska riksförbundet, Somaliska riksförbundet i Sverige, Spanska riksförbundet, Sverigeesternas förbund, Sverigefinska riksförbundet, Syriska riksförbundet, Turkiska riksförbundet, Ungerska riksförbundet, Grekisk-ortodoxa metropolitdömet, Syrisk-ortodoxa ärkestiftet i Sverige och övriga Skandinavien, Syrisk-ortodoxa patriarkaliska ställföreträdarskapet i Sverige, Serbisk-ortodoxa kyrkan, Förenade islamiska församlingar i Sverige, Islamiska kulturcenterunionen i Sverige, Judiska församlingarnas centralråd, Stockholms katolska stift, Sveriges muslimska förbund.

European Convention on
Nationality

Europeiska konventionen om
medborgarskap

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 4

Preamble

Ingress

The member States of the Council of Europe and the other States signatory to this Convention,

Medlemsstaterna i Europarådet och de övriga signatärstaterna av denna konvention,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve greater unity between its members;

som beaktar att Europarådets syfte är att uppnå en fastare enhet mellan sina medlemmar,

Bearing in mind the numerous international instruments relating to nationality, multiple nationality and statelessness;

som beaktar det stora antalet internationella instrument om medborgarskap, flerfaldigt medborgarskap och statslöshet,

Recognising that, in matters concerning nationality, account should be taken both of the legitimate interests of States and those of individuals;

som erkänner att i medborgarskapsfrågor hänsyn skall tas både till statens och den enskildes rättmätiga intressen,

Desiring to promote the progressive development of legal principles concerning nationality, as well as their adoption in internal law and desiring to avoid, as far as possible, cases of statelessness;

som önskar främja en fortgående utveckling av rättsprinciperna om medborgarskap och införliva dem i nationell lagstiftning och så långt som möjligt undvika fall av statslöshet,

Desiring to avoid discrimination in matters relating to nationality;

som önskar undvika diskriminering i medborgarskapsfrågor,

Aware of the right to respect for family life as contained in Article 8 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms;

som är medvetna om rätten till skydd för familjelivet enligt artikel 8 i *Konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna*,

Noting the varied approach of States to the question of multiple nationality and recognising that each State is free to decide which consequences it attaches in its internal law to the fact that a national acquires or possesses another nationality;

som beaktar att stater har olika inställning till flerfaldigt medborgarskap och erkänner att det står varje stat fritt att i sin nationella lagstiftning bestämma vilken verkan en medborgares förvärv eller innehav av annat medborgarskap skall ha,

Agreeing on the desirability of finding appropriate solutions to con-

som är överens om att det är önskvärt att finna tillfredsställande lös-

sequences of multiple nationality and in particular as regards the rights and duties of multiple nationals;

ningar på verkan av flerfaldigt medborgarskap, särskilt i fråga om de rättigheter och skyldigheter som tillkommer personer med flerfaldigt medborgarskap,

Considering it desirable that persons possessing the nationality of two or more States Parties should be required to fulfil their military obligations in relation to only one of those Parties;

som anser det vara önskvärt att personer som är medborgare i två eller flera konventionsstater inte skall behöva fullgöra sina militära förpliktelser i mer än en av dessa,

Considering the need to promote international co-operation between the national authorities responsible for nationality matters,

som beaktar behovet att främja internationellt samarbete mellan statliga behöriga myndigheter för medborgarskapsfrågor,

Have agreed as follows:

har kommit överens om följande.

Chapter I – General matters

Kapitel I Allmänna frågor

Article 1 – Object of the Convention

Artikel 1 Konventionens syfte

This Convention establishes principles and rules relating to the nationality of natural persons and rules regulating military obligations in cases of multiple nationality, to which the internal law of States Parties shall conform.

Denna konvention fastställer principer och regler för fysiska personers medborgarskap och regler som gäller militära förpliktelser vid flerfaldigt medborgarskap till vilka konventionsstaternas nationella lagstiftning skall anpassas.

Article 2 – Definitions

Artikel 2 Definitioner

For the purposes of this Convention:

I denna konvention avses med

- a) "nationality" means the legal bond between a person and a State and does not indicate the person's ethnic origin;
- a) *medborgarskap*: det rättsliga förhållandet mellan en person och en stat; termen har inte avseende på en persons etniska ursprung,
- b) "multiple nationality" means the simultaneous possession of two or more nationalities by the same
- b) *flerfaldigt medborgarskap*: samtidigt innehav av två eller flera medborgarskap för en och

person;

samma person,

- c) "child" means every person below the age of 18 years unless, under the law applicable to the child, majority is attained earlier;
- c) *barn*: varje person under 18 år, såvida inte myndig ålder uppnås tidigare enligt den lag som gäller för personen,
- d) "internal law" means all types of provisions of the national legal system, including the constitution, legislation, regulations, decrees, case-law, customary rules and practice as well as rules deriving from binding international instruments.
- d) *nationell lag*: alla slags bestämmelser i det nationella lagsystemet innefattande grundlag, lagstiftning, föreskrifter, dekret, rättspraxis, hävd och sedvana samt bestämmelser som följer av bindande internationella instrument.

Chapter II – General principles relating to nationality

Kapitel II Allmänna medborgarskapsprinciper

Article 3 – Competence of the State

Artikel 3 Statens behörighet

1. Each State shall determine under its own law who are its nationals.
1. Varje stat skall genom sin egen lagstiftning bestämma vem som skall vara medborgare i staten.
2. This law shall be accepted by other States in so far as it is consistent with applicable international conventions, customary international law and the principles of law generally recognised with regard to nationality.
2. Denna lag skall godtas av andra stater i den utsträckning den är förenlig med tillämpliga internationella konventioner, internationell sedvanerätt samt vanligen erkända rättsprinciper för medborgarskap.

Article 4 – Principles

Artikel 4 Principer

The rules on nationality of each State Party shall be based on the following principles:

Varje konventionsstats medborgarskapsregler skall grundas på följande principer:

- a) everyone has the right to a nationality;
- a) Var och en har rätt till ett medborgarskap.
- b) statelessness shall be avoided;
- b) Statslöshet skall undvikas.
- c) no one shall be arbitrarily deprived of his or her nationality;
- c) Ingen skall godtyckligt berövas sitt medborgarskap.
- d) neither marriage nor the dissolution
- d) Varken äktenskap eller upplös-

tion of a marriage between a national of a State Party and an alien, nor the change of nationality by one of the spouses during marriage, shall automatically affect the nationality of the other spouse.

ning av äktenskap mellan en medborgare i en konventionsstat och en utlänning eller endera makens ändrade medborgarskap under äktenskapet skall automatiskt inverka på den andra makens medborgarskap.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 4

Article 5 – Non-discrimination

Artikel 5 Icke-diskriminering

1. The rules of a State Party on nationality shall not contain distinctions or include any practice which amount to discrimination on the grounds of sex, religion, race, colour or national or ethnic origin.
 2. Each State Party shall be guided by the principle of non-discrimination between its nationals, whether they are nationals by birth or have acquired its nationality subsequently.
1. En konventionsstats medborgarskapsregler skall inte innebära åtskillnad eller omfatta någon praxis liktydig med diskriminering på grund av kön, religion, ras, hudfärg eller nationell eller etnisk härkomst.
 2. Varje konventionsstat skall vägledas av principen om icke-diskriminering mellan sina medborgare, oavsett om de är medborgare från födelsen eller har förvärvat medborgarskapet senare.

Chapter III – Rules relating to nationality

Kapitel III Medborgarskapsregler

Article 6 – Acquisition of nationality

Artikel 6 Förvärv av medborgarskap

1. Each State Party shall provide in its internal law for its nationality to be acquired ex lege by the following persons:
 - a) children one of whose parents possesses, at the time of the birth of these children, the nationality of that State Party, subject to any exceptions which may be provided for by its internal law as regards children born abroad. With respect to children whose parenthood is established by recognition, court order or similar procedures, each State Party
1. Varje konventionsstat skall i sin nationella lagstiftning föreskriva att medborgarskap i staten skall förvärvas ex lege av följande personer:
 - a) Barn till föräldrar varav den ena vid barnets födelse är medborgare i den konventionsstaten med förbehåll för de undantag som kan finnas i dess nationella lagstiftning beträffande barn födda i utlandet. Med avseende på barn vars föräldraskap bestäms genom erkännande, domstolsbeslut eller liknande förfarande får en konventionsstat föreskriva att barnet skall

res its nationality following the procedure determined by its internal law;

förvärva medborgarskap i den staten i enlighet med det förfarande som bestäms av statens nationella lagstiftning.

- b) foundlings found in its territory who would otherwise be stateless. b) Hittebarn som anträffas inom statens territorium som annars skulle bli statslösa.

2. Each State Party shall provide in its internal law for its nationality to be acquired by children born on its territory who do not acquire at birth another nationality. Such nationality shall be granted: 2. Varje konventionsstat skall i sin nationella lagstiftning föreskriva att medborgarskap i staten skall förvärfas av barn födda inom dess territorium som inte vid födelsen förvärvar annat medborgarskap. Sådant medborgarskap skall medges

- a) at birth ex lege; or a) vid födelsen ex lege, eller

- b) subsequently, to children who remained stateless, upon an application being lodged with the appropriate authority, by or on behalf of the child concerned, in the manner prescribed by the internal law of the State Party. Such an application may be made subject to the lawful and habitual residence on its territory for a period not exceeding five years immediately preceding the lodging of the application. b) därefter, för barn som har förblivit statslösa, efter ansökan till behörig myndighet av eller för barnet i fråga på det sätt som föreskrivs i konventionsstatens nationella lagstiftning. En sådan ansökan får göras beroende av legalt och varaktigt hemvist inom dess territorium under en tid av högst fem år omedelbart innan ansökan gjordes.

3. Each State Party shall provide in its internal law for the possibility of naturalisation of persons lawfully and habitually resident on its territory. In establishing the conditions for naturalisation, it shall not provide for a period of residence exceeding ten years before the lodging of an application. 3. Varje konventionsstat skall i sin nationella lagstiftning medge möjlighet till naturalisation för personer som har legalt och varaktigt hemvist inom dess territorium. Vid uppställandet av villkor för naturalisation skall konventionsstaten inte fastställa längre tid än tio år för hemvist som skall ha förflutit innan ansökan kan göras.

4. Each State Party shall facilitate in its internal law the acquisition of its nationality for the following persons: 4. Varje konventionsstat skall i sin nationella lagstiftning underlätta förvärv av medborgarskap i staten för följande personer:

a) spouses of its nationals;	a) Äkta makar till medborgare i staten.
b) children of one of its nationals, falling under the exception of Article 6, paragraph 1, subparagraph a;	b) Barn till någon medborgare i staten som avses i undantaget i artikel 6.1 a.
c) children one of whose parents acquires or has acquired its nationality;	c) Barn till föräldrar av vilka den ene förvärvar eller har förvärvat medborgarskap i staten.
d) children adopted by one of its nationals;	d) Barn som adopterats av någon medborgare i staten.
e) persons who were born on its territory and reside there lawfully and habitually;	e) Personer födda inom statens territorium som har legalt och varaktigt hemvist där.
f) persons who are lawfully and habitually resident on its territory for a period of time beginning before the age of 18, that period to be determined by the internal law of the State Party concerned;	f) Personer som har legalt och varaktigt hemvist inom statens territorium under en tidsperiod som börjat före artonårsdagen; tidsperiodens längd skall bestämmas i den berörda konventionsstatens nationella lagstiftning.
g) stateless persons and recognised refugees lawfully and habitually resident on its territory.	g) Statslösa personer och personer som är erkända som flyktingar som har legalt och varaktigt hemvist inom statens territorium.

Article 7 – Loss of nationality ex lege or at the initiative of a State Party

Artikel 7 Förlust av medborgarskap ex lege eller på initiativ av en konventionsstat

1. A State Party may not provide in its internal law for the loss of its nationality ex lege or at the initiative of the State Party except in the following cases:	1. En konventionsstat får i sin nationella lagstiftning inte föreskriva att medborgarskap i den staten skall förloras ex lege eller på statens initiativ utom i följande fall:
a) voluntary acquisition of another nationality;	a) Vid frivilligt förvärv av annat medborgarskap.
b) acquisition of the nationality of the State Party by means of	b) Vid förvärv av konventionsstatens medborgarskap genom be-

- fraudulent conduct, false information or concealment of any relevant fact attributable to the applicant;
- c) voluntary service in a foreign military force;
- d) conduct seriously prejudicial to the vital interests of the State Party;
- e) lack of a genuine link between the State Party and a national habitually residing abroad;
- f) where it is established during the minority of a child that the preconditions laid down by internal law which led to the ex lege acquisition of the nationality of the State Party are no longer fulfilled;
- g) adoption of a child if the child acquires or possesses the foreign nationality of one or both of the adopting parents.
2. A State Party may provide for the loss of its nationality by children whose parents lose that nationality except in cases covered by sub-paragraphs c and d of paragraph 1. However, children shall not lose that nationality if one of their parents retains it.
3. A State Party may not provide in its internal law for the loss of its nationality under paragraphs 1 and 2 of this article if the person concerned would thereby become stateless, with the exception of the cases mentioned in paragraph 1, sub-paragraph b, of this article.
- drägligt förfarande, osanna uppgifter eller undanhållande av relevanta sakförhållanden av sökanden.
- c) Vid frivillig tjänstgöring i en främmande stats försvarsmakt.
- d) Vid uppförande som allvarligt skadar konventionsstatens vitala intressen.
- e) Vid avsaknad av verklig anknytning mellan konventionsstaten och en medborgare som har varaktigt hemvist utomlands.
- f) Om det under barnets omyndighetstid fastställs att de förutsättningar i den nationella lagstiftningen som föranledde förvärvet ex lege av konventionsstatens medborgarskap inte längre är uppfyllda.
- g) Vid adoption av ett barn om barnet förvärvar eller innehar den enas eller båda de adopterande föräldrarnas utländska medborgarskap.
2. En konventionsstat får föreskriva att medborgarskap i den staten skall förloras av barn till föräldrar som förlorar medborgarskapet utom i de fall som avses i punkt 1 c och d i denna artikel. Barn skall dock inte berövas sitt medborgarskap om någon av deras föräldrar behåller det.
3. En konventionsstat får i sin nationella lagstiftning inte föreskriva att medborgarskap i den staten skall förloras enligt punkt 1 eller 2 i denna artikel om personen i fråga därigenom skulle bli statslös, utom i de fall som nämns i punkt 1 b i denna artikel.

Article 8 – Loss of nationality at the initiative of the individual

1. Each State Party shall permit the renunciation of its nationality provided the persons concerned do not thereby become stateless.

2. However, a State Party may provide in its internal law that renunciation may be effected only by nationals who are habitually resident abroad.

Artikel 8 Förlust av medborgarskap på initiativ av den enskilde

1. Varje konventionsstat skall tillåta avsägelse av medborgarskap i den staten om den berörda personen inte därigenom blir statslös.

2. En konventionsstat får dock i sin nationella lagstiftning föreskriva att avsägelse endast får göras av medborgare som har varaktigt hemvist utomlands.

Article 9 – Recovery of nationality

Each State Party shall facilitate, in the cases and under the conditions provided for by its internal law, the recovery of its nationality by former nationals who are lawfully and habitually resident on its territory.

Artikel 9 Återvinning av medborgarskap

Varje konventionsstat skall i de fall och på de villkor som föreskrivs i dess nationella lagstiftning underlätta återvinning av medborgarskapet i den staten för tidigare medborgare som har legalt och varaktigt hemvist inom dess territorium.

Chapter IV – Procedures relating to nationality

Article 10 – Processing of applications

1. Each State Party shall ensure that applications relating to the acquisition, retention, loss, recovery or certification of its nationality be processed within a reasonable time.

Kapitel IV Förfaranden angående medborgarskap

Artikel 10 Behandling av ansökningar

1. Varje konventionsstat skall tillse att ansökningar om förvärv, bibehållande, förlust, återvinning och bekräftelse av medborgarskapet i den staten behandlas inom skälig tid.

Article 11 – Decisions

Each State Party shall ensure that decisions relating to the acquisition, retention, loss, recovery or certification of its nationality contain reasons in writing.

Artikel 11 Beslut

Varje konventionsstat skall tillse att beslut om förvärv, bibehållande, förlust, återvinning och bekräftelse av medborgarskapet i den staten förses med skriftlig motivering.

Article 12 – Right to a review

Each State Party shall ensure that decisions relating to the acquisition, retention, loss, recovery or certification of its nationality be open to an administrative or judicial review in conformity with its internal law.

Artikel 12 Rätt till omprövning

Varje konventionsstat skall tillse att beslut om förvärv, bibehållande, förlust, återvinning och bekräftelse av medborgarskapet i den staten skall kunna underkastas administrativ eller judiciell omprövning i enlighet med statens nationella lagstiftning.

Article 13 – Fees

1. Each State Party shall ensure that the fees for the acquisition, retention, loss, recovery or certification of its nationality be reasonable.

2. Each State Party shall ensure that the fees for an administrative or judicial review be not an obstacle for applicants.

Artikel 13 Avgifter

1. Varje konventionsstat skall tillse att avgifterna för förvärv, bibehållande, förlust, återvinning och bekräftelse av medborgarskap i den staten är skäligen.

2. Varje konventionsstat skall tillse att avgifterna för administrativ eller judiciell omprövning inte är ett hinder för de sökande.

Chapter V – Multiple nationality

Article 14 – Cases of multiple nationality ex lege

1. A State Party shall allow:

a) children having different nationalities acquired automatically at birth to retain these nationalities;

b) its nationals to possess another nationality where this other nationality is automatically acquired by marriage.

2. The retention of the nationalities mentioned in paragraph 1 is subject to the relevant provisions of Article 7 of this Convention.

Kapitel V Flerfaldigt medborgarskap

Artikel 14 Fall av flerfaldigt medborgarskap ex lege

1. En konventionsstat skall medge

a) att barn som har flera medborgarskap som automatiskt förvärvats vid födelsen får behålla dessa,

b) att medborgare i staten har ett annat medborgarskap om detta automatiskt förvärvas vid ingående av äktenskap.

2. Bibehållandet av medborgarskapen enligt punkt 1 är underkastat tillämpliga bestämmelser i artikel 7 i denna konvention.

Article 15 – Other possible cases of multiple nationality

The provisions of this Convention shall not limit the right of a State Party to determine in its internal law whether:

- a) its nationals who acquire or possess the nationality of another State retain its nationality or lose it;
- b) the acquisition or retention of its nationality is subject to the renunciation or loss of another nationality.

Artikel 15 Andra möjliga fall av flerfaldigt medborgarskap

Bestämmelserna i denna konvention skall inte begränsa en konventionsstats rätt att i sin nationella lagstiftning bestämma

- a) om medborgare i staten som förvärvar eller har en annan stats medborgarskap behåller detta eller förlorar det,
- b) om förvärvet eller bibehållandet av medborgarskap i staten är beroende av avsägelse eller förlust av ett annat medborgarskap.

Article 16 – Conservation of previous nationality

A State Party shall not make the renunciation or loss of another nationality a condition for the acquisition or retention of its nationality where such renunciation or loss is not possible or cannot reasonably be required.

Artikel 16 Bibehållande av tidigare medborgarskap

En konventionsstat skall inte göra avsägelse eller förlust av annat medborgarskap till ett villkor för förvärv eller bibehållande av medborgarskap i staten i de fall avsägelse eller förlust inte är möjligt eller skäligen kan krävas.

Article 17 – Rights and duties related to multiple nationality

1. Nationals of a State Party in possession of another nationality shall have, in the territory of that State Party in which they reside, the same rights and duties as other nationals of that State Party.
2. The provisions of this chapter do not affect:

- a) the rules of international law concerning diplomatic or consular protection by a State Party in favour of one of its nationals

Artikel 17 Rättigheter och skyldigheter vid flerfaldigt medborgarskap

1. Medborgare i en konventionsstat som har ett annat medborgarskap skall inom den konventionsstats territorium där de har hemvist ha samma rättigheter och skyldigheter som andra medborgare i den konventionsstaten.
2. Bestämmelserna i detta kapitel skall inte inverka på

- a) de folkrättsliga reglerna om en konventionsstats diplomatiska och konsulära skydd av en av sina medborgare som samtidigt

who simultaneously possesses another nationality;

har annat medborgarskap,

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 4

b) the application of the rules of private international law of each State Party in cases of multiple nationality.

b) en konventionsstats tillämpning av internationella privaträttsliga regler på flerfaldigt medborgarskap.

Chapter VI – State succession and nationality

Kapitel VI Statsuccession och medborgarskap

Article 18 – Principles

Artikel 18 Principer

1. In matters of nationality in cases of State succession, each State Party concerned shall respect the principles of the rule of law, the rules concerning human rights and the principles contained in Articles 4 and 5 of this Convention and in paragraph 2 of this article, in particular in order to avoid statelessness.

1. Varje berörd konventionsstat skall i medborgarskapsfrågor vid statsuccession följa principen om rättssäkerhet, reglerna om mänskliga rättigheter samt principerna i artiklarna 4 och 5 i denna konvention och i punkt 2 i denna artikel särskilt i syfte att undvika statslöshet.

2. In deciding on the granting or the retention of nationality in cases of State succession, each State Party concerned shall take account in particular of:

2. Vid beslut om beviljande och bibehållande av medborgarskap vid statsuccession skall varje berörd konventionsstat särskilt ta hänsyn till följande:

a) the genuine and effective link of the person concerned with the State;

a) Den verkliga och faktiska anknytningen mellan personen i fråga och staten.

b) the habitual residence of the person concerned at the time of State succession;

b) Personens varaktiga hemvist vid tiden för statsuccessionen.

c) the will of the person concerned;

c) Personens eget önskemål.

d) the territorial origin of the person concerned.

d) Personens territoriella härkomst.

3. Where the acquisition of nationality is subject to the loss of a foreign nationality, the provisions of Article 16 of this Convention shall apply.

3. I de fall förvärv av medborgarskap är beroende av förlusten av ett utländskt medborgarskap skall bestämmelserna i artikel 16 i denna konvention gälla.

Article 19 – Settlement by international agreement

In cases of State succession, States Parties concerned shall endeavour to regulate matters relating to nationality by agreement amongst themselves and, where applicable, in their relationship with other States concerned. Such agreements shall respect the principles and rules contained or referred to in this chapter.

Artikel 19 Överenskommelse genom internationella avtal

Vid statssuccession skall de berörda konventionsstaterna söka reglera medborgarskapsfrågor genom inbördes avtal och, då så är tillämpligt, i sina förbindelser med andra berörda stater. Sådana avtal skall följa de principer och regler som finns i detta kapitel eller åberopas här.

Article 20 – Principles concerning non-nationals

1. Each State Party shall respect the following principles:

a) nationals of a predecessor State habitually resident in the territory over which sovereignty is transferred to a successor State and who have not acquired its nationality shall have the right to remain in that State;

b) persons referred to in subparagraph a shall enjoy equality of treatment with nationals of the successor State in relation to social and economic rights.

2. Each State Party may exclude persons considered under paragraph 1 from employment in the public service involving the exercise of sovereign powers.

Chapter VII – Military obligations in cases of multiple nationality

Article 21 – Fulfilment of military obligations

1. Persons possessing the nationality of two or more States Parties

Artikel 20 Principer rörande icke-medborgare

1. Varje konventionsstat skall respektera följande principer:

a) Medborgare i en föregångarstat som är stadigvarande bosatta inom det territorium över vilket suveräniteten överförs till en efterträdarstat och som inte har förvärvat medborgarskap i denna stat skall ha rätt att kvarstanna där.

b) Personer som avses i a skall åtnjuta samma behandling som medborgare i efterträdarstaten i fråga om sociala och ekonomiska rättigheter.

2. Varje konventionsstat får undanta personer som avses i punkt 1 från offentlig anställning som innebär utövande av den högsta makten.

Kapitel VII Militära förpliktelser vid flerfaldigt medborgarskap

Artikel 21 Fullgörande av militärtjänst

1. Den som är medborgare i två eller flera konventionsstater skall

shall be required to fulfil their military obligations in relation to one of those States Parties only.

inte åläggas att fullgöra militärtjänst i mer än en av dessa stater.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 4

2. The modes of application of paragraph 1 may be determined by special agreements between any of the States Parties.
2. Formerna för tillämpning av punkt 1 i denna artikel skall kunna bestämmas genom särskilda överenskommelser mellan berörda konventionsstater.
3. Except where a special agreement which has been, or may be, concluded provides otherwise, the following provisions are applicable to persons possessing the nationality of two or more States Parties:
 - a) Any such person shall be subject to military obligations in relation to the State Party in whose territory they are habitually resident. Nevertheless, they shall be free to choose, up to the age of 19 years, to submit themselves to military obligations as volunteers in relation to any other State Party of which they are also nationals for a total and effective period at least equal to that of the active military service required by the former State Party;
 - a) Sådana personer skall vara skyldiga att fullgöra militärtjänst i den konventionsstat inom vars territorium de har varaktigt hemvist. De skall emellertid innan de fyllt 19 år kunna välja att frivilligt fullgöra sin militärtjänst i en annan konventionsstat där de också är medborgare under en period som till sin effektiva längd är åtminstone likvärdig med den som krävs av den förstnämnda konventionsstaten.
 - b) Persons who are habitually resident in the territory of a State Party of which they are not nationals or in that of a State which is not a State Party may choose to perform their military service in the territory of any State Party of which they are nationals;
 - b) Personer med varaktigt hemvist inom en konventionsstats territorium där de inte är medborgare eller inom en stats territorium som inte är konventionsstat skall kunna välja att fullgöra sin militärtjänst i vilken som helst av de konventionsstater där de är medborgare.
 - c) Persons who, in accordance with the rules laid down in paragraphs a and b, shall fulfil their military obligations in relation to one State Party, as prescribed by the law of that State Party, shall be deemed to have fulfilled their
 - c) Personer, som enligt reglerna i a och b i denna punkt skall fullgöra sin militärtjänst i en konventionsstat enligt den statens lagar, skall anses ha fullgjort sina militära förpliktelser gentemot varje annan

military obligations in relation to any other State Party or States Parties of which they are also nationals;

konventionsstat i vilken de också är medborgare.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 4

- d) Persons who, before the entry into force of this Convention between the States Parties of which they are nationals, have, in relation to one of those States Parties, fulfilled their military obligations in accordance with the law of that State Party, shall be deemed to have fulfilled the same obligations in relation to any other State Party or States Parties of which they are also nationals;
- d) Personer, som innan denna konvention trädde i kraft mellan konventionsstater i vilka de är medborgare har fullgjort sin militärtjänst i en av dessa stater enligt den statens lagar, skall anses ha fullgjort dessa förpliktelser gentemot varje annan konventionsstat i vilken de också är medborgare.
- e) Persons who, in conformity with paragraph a, have performed their active military service in relation to one of the States Parties of which they are nationals, and subsequently transfer their habitual residence to the territory of the other State Party of which they are nationals, shall be liable to military service in the reserve only in relation to the latter State Party;
- e) Personer, som enligt a i denna punkt har fullgjort sin militära grundutbildning i en konventionsstat där de är medborgare och därefter överflyttar sitt varaktiga hemvist till en annan konventionsstat där de är medborgare, skall vara skyldiga att fullgöra fortsättningsutbildning endast i den sistnämnda staten.
- f) The application of this article shall not prejudice, in any respect, the nationality of the persons concerned;
- f) Tillämpningen av denna artikel skall inte på något sätt inverka på de berörda personernas medborgarskap.
- g) In the event of mobilisation by any State Party, the obligations arising under this article shall not be binding upon that State Party.
- g) I händelse av mobilisering i en konventionsstat skall de förpliktelser som följer av denna artikel inte vara bindande för den konventionsstaten.

Article 22 – Exemption from military obligations or alternative civil service

Artikel 22 Undantag från militära förpliktelser eller alternativ samhällstjänst

Except where a special agreement which has been, or may be, conclu-

Om inte annat följer av särskilda överenskommelser som ingåtts eller

ded provides otherwise, the following provisions are also applicable to persons possessing the nationality of two or more States Parties:

- kan komma ingås, skall följande regler även tillämpas på personer som är medborgare i två eller flera konventionsstater.
- a) Article 21, paragraph 3, subparagraph c of this Convention shall apply to persons who have been exempted from their military obligations or have fulfilled civil service as an alternative;
- a) Artikel 21.3 c i denna konvention skall gälla för personer som har blivit befriade från sina militära förpliktelser eller i stället fullgjort civil samhällstjänst.
- b) Persons who are nationals of a State Party which does not require obligatory military service shall be considered as having satisfied their military obligations when they have their habitual residence in the territory of that State Party. Nevertheless, they should be deemed not to have satisfied their military obligations in relation to a State Party or States Parties of which they are equally nationals and where military service is required unless the said habitual residence has been maintained up to a certain age, which each State Party concerned shall notify at the time of signature or when depositing its instruments of ratification, acceptance or accession;
- b) Personer som är medborgare i en konventionsstat som inte har obligatorisk militärtjänst skall anses ha fullgjort sina militära förpliktelser om de har sitt varaktiga hemvist inom denna konventionsstats territorium. De skall dock inte anses ha fullgjort sina militära förpliktelser gentemot en annan konventionsstat eller andra konventionsstater där de också är medborgare och som har obligatorisk militärtjänst, om de inte har bibehållit sitt varaktiga hemvist upp till en bestämd ålder som de berörda konventionsstaterna skall meddela vid undertecknandet eller deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande- eller anslutningsinstrument.
- c) Also persons who are nationals of a State Party which does not require obligatory military service shall be considered as having satisfied their military obligations when they have enlisted voluntarily in the military forces of that Party for a total and effective period which is at least equal to that of the active military service of the State Party or States Parties of which they are also nationals without regard to where they have their
- c) Även personer som är medborgare i en konventionsstat som inte har obligatorisk militärtjänst skall anses ha fullgjort sina militära förpliktelser när de har fullgjort frivillig militärtjänst under en period som till sin effektiva längd är åtminstone likvärdig den militära grundutbildningen i den konventionsstat i vilken de också är medborgare, oavsett var de har sitt varaktiga hemvist.

**Chapter VIII – Co-operation
between the States Parties**

**Kapitel VIII Samarbete mellan
konventionsstaterna**

**Article 23 – Co-operation bet-
ween the States Parties**

**Artikel 23 Samarbete mellan kon-
ventionsstaterna**

1. With a view to facilitating co-operation between the States Parties, their competent authorities shall:
 - a) provide the Secretary General of the Council of Europe with information about their internal law relating to nationality, including instances of statelessness and multiple nationality, and about developments concerning the application of the Convention;
 - b) provide each other upon request with information about their internal law relating to nationality and about developments concerning the application of the Convention.
 2. States Parties shall co-operate amongst themselves and with other member States of the Council of Europe within the framework of the appropriate intergovernmental body of the Council of Europe in order to deal with all relevant problems and to promote the progressive development of legal principles and practice concerning nationality and related matters.
1. I syfte att underlätta samarbetet mellan konventionsstaterna skall deras behöriga myndigheter göra följande:
 - a) Meddela Europarådets generalsekreterare uppgifter om de nationella medborgarskapslagarna, innefattande exempel på statslöshet och flerfaldig medborgarskap, samt om utvecklingen i fråga om tillämpningen av denna konvention
 - b) På begäran meddela varandra uppgifter om sina nationella medborgarskapslagar och om utvecklingen i fråga om tillämpningen av denna konvention.
 2. Konventionsstaterna skall samarbeta sinsemellan och med andra medlemmar i Europarådet inom ramen för Europarådets vederbörliga mellanstatliga organ i syfte att behandla alla hithörande frågor och främja en fortgående utveckling av rättsprinciper och praxis avseende medborgarskap och därmed sammanhängande frågor.

Article 24 – Exchange of information **Artikel 24 Informationsutbyte**

Each State Party may at any time declare that it shall inform any other State Party, having made the

En konventionsstat får när som helst förklara att den skall underrätta en annan

same declaration, of the voluntary acquisition of its nationality by nationals of the other State Party, subject to applicable laws concerning data protection. Such a declaration may indicate the conditions under which the State Party will give such information. The declaration may be withdrawn at any time.

konventionsstat, som har gjort samma förklaring, om frivilligt förvärv av dess medborgarskap av medborgare i den andra konventionsstaten med iakttagande av gällande lagar om uppgiftsskydd. I en sådan förklaring får de förutsättningar anges som skall gälla för konventionsstatens uppgiftslämnande. Förklaringen får när som helst återtas.

Chapter IX – Application of the Convention

Kapitel IX Konventionens tillämpning

Article 25 – Declarations concerning the application of the Convention

Artikel 25 Förklaringar om konventionens tillämpning

1. Each State may declare, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, that it will exclude Chapter VII from the application of the Convention.
1. Varje stat får vid undertecknandet eller deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument förklara att den avser att undanta kapitel VII från tillämpning av konventionen.
2. The provisions of Chapter VII shall be applicable only in the relations between States Parties for which it is in force.
2. Bestämmelserna i kapitel VII skall endast gälla relationerna mellan de konventionsstater som är bundna av dem.
3. Each State Party may, at any subsequent time, notify the Secretary General of the Council of Europe that it will apply the provisions of Chapter VII excluded at the time of signature or in its instrument of ratification, acceptance, approval or accession. This notification shall become effective as from the date of its receipt.
3. Varje konventionsstat får när som helst därefter meddela Europarådets generalsekreterare att den avser att tillämpa de bestämmelser i kapitel VII som den undantagit vid undertecknandet eller i ratifikations-, godtagande-, godkännande eller anslutningsinstrument. Meddelandet skall gälla från den dag det motas.

Article 26 – Effects of this Convention

Artikel 26 Konventionens verkan

1. The provisions of this Convention shall not prejudice the
1. Denna konventions bestämmelser skall inte inverka på bestäm-

provisions of internal law and binding international instruments which are already in force or may come into force, under which more favourable rights are or would be accorded to individuals in the field of nationality.

melserna i den nationella lagstiftning och de bindande internationella instrument som är eller kan komma att träda i kraft enligt vilka mer förmånliga rättigheter står eller kommer att stå den enskilde till buds avseende medborgarskap.

2. This Convention does not prejudice the application of:
2. Denna konvention skall inte inverka på tillämpningen av följande instrument i relationerna mellan de konventionsstater som är bundna av dessa:
- a) the 1963 Convention on the Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligations in Cases of Multiple Nationality and its Protocols;
- a) 1963 års konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap och dess protokoll.
- b) other binding international instruments in so far as such instruments are compatible with this Convention, in the relationship between the States Parties bound by these instruments.
- b) Andra bindande internationella instrument i den mån de är förenliga med denna konvention.

Chapter X – Final clauses

Kapitel X Slutbestämmelser

Article 27 – Signature and entry into force

Artikel 27 Undertecknande och ikraftträdande

1. This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe and the non-member States which have participated in its elaboration. Such States may express their consent to be bound by:
1. Denna konvention skall vara öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater och de icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av den. Dessa stater kan uttrycka sitt samtycke till att vara bundna genom
- a) signature without reservation as to ratification, acceptance or approval; or
- a) undertecknande utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, eller
- b) signature subject to ratification, acceptance or approval, followed by ratification, acceptance or
- b) undertecknande med förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande följt av

approval.

ratifikation, godtagande eller godkännande.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 4

Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe. Ratifikations-, godtagande- och godkännandeinstrumenten skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

2. This Convention shall enter into force, for all States having expressed their consent to be bound by the Convention, on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which three member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by this Convention in accordance with the provisions of the preceding paragraph. 2. Denna konvention träder i kraft för alla stater som har uttryckt sitt samtycke att vara bundna av den den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid av tre månader räknat från den dag då tre medlemsstater i Europarådet har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av konventionen i enlighet med bestämmelserna i punkt 1 i denna artikel.

3. In respect of any State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of signature or of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval. 3. För en stat som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av konventionen träder den i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid av tre månader räknat från dagen för undertecknandet eller den dag då ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet deponerades.

Article 28 – Accession

Artikel 28 Anslutning

1. After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite any non-member State of the Council of Europe which has not participated in its elaboration to accede to this Convention. 1. Efter denna konventions ikraftträdande får Europarådets ministerkommitté inbjuda stater som inte är medlemmar av Europarådet, vilka inte har deltagit i dess utarbetande, att ansluta sig till konventionen.

2. In respect of any acceding State, this Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after 2. För en stat som ansluter sig träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid av tre månader efter den dag då an-

the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

slutningsinstrumentet deponerades hos Europarådets generalsekreterare.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 4

Article 29 – Reservations

Artikel 29 Reservationer

1. No reservations may be made to any of the provisions contained in Chapters I, II and VI of this Convention. Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, make one or more reservations to other provisions of the Convention so long as they are compatible with the object and purpose of this Convention.
 2. Any State which makes one or more reservations shall notify the Secretary General of the Council of Europe of the relevant contents of its internal law or of any other relevant information.
 3. A State which has made one or more reservations in accordance with paragraph 1 shall consider withdrawing them in whole or in part as soon as circumstances permit. Such withdrawal shall be made by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe and shall become effective as from the date of its receipt.
 4. Any State which extends the application of this Convention to a territory mentioned in the declaration referred to in Article 30, paragraph 2, may, in respect of the territory concerned, make one or more reservations in accordance with the provisions
1. Ingen reservation får göras mot någon av bestämmelserna i kapitlen I, II eller VI i konventionen. En stat får vid undertecknandet eller deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument avge en eller flera reservationer mot andra bestämmelser i konventionen i den utsträckning de är förenliga med konventionens mål och syfte.
 2. En stat som gör en eller flera reservationer skall underrätta Europarådets generalsekreterare om dess tillämpliga nationella lagar och lämna andra upplysningar av betydelse.
 3. En stat som har gjort en eller flera reservationer enligt punkt 1 i denna artikel skall överväga om dessa kan återkallas helt eller delvis så snart omständigheterna så medger. Återkallandet skall göras genom ett meddelande till Europarådets generalsekreterare och skall gälla från den dag det mottas.
 4. En stat som utsträcker tillämpningen av denna konvention till ett territorium som nämns i den förklaring som avses i artikel 30.2 får med avseende på territoriet i fråga göra en eller flera reservationer i enlighet med bestämmelserna i de föregående

of the preceding paragraphs.

punkterna i denna artikel.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 4

5. A State Party which has made reservations in respect of any of the provisions in Chapter VII of the Convention may not claim application of the said provisions by another State Party save in so far as it has itself accepted these provisions.
5. En konventionsstat som har gjort reservationer mot några bestämmelser i kapitel VII i konventionen får inte fordra att bestämmelserna i fråga skall tillämpas av en annan konventionsstat, utom i den mån den själv har godtagit dem.

Article 30 – Territorial application

Artikel 30 Territoriell tillämpning

1. Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.
1. En stat får vid undertecknandet eller deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange för vilket eller vilka territorier konventionen skall gälla.
2. Any State may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration and for whose international relations it is responsible or on whose behalf it is authorised to give undertakings. In respect of such territory, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.
2. En stat får därefter genom en förklaring till Europarådets generalsekreterare utsträcka tillämpningen av denna konvention till annat territorium som anges i förklaringen för vars internationella förbindelser den är ansvarig eller för vilket den har rätt att åta sig ansvar. För ett sådant territorium träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid av tre månader räknat från den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.
3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a
3. En förklaring enligt punkt 1 och 2 i denna artikel får med avseende på ett territorium som anges i förklaringen återkallas genom ett meddelande till generalsekreteraren. Återkallandet träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid av tre månader räknat

period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

från den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 4

Article 31 – Denunciation

1. Any State Party may at any time denounce the Convention as a whole or Chapter VII only by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of notification by the Secretary General.

Artikel 31 Uppsägning

1. En konventionsstat får när som helst säga upp hela konventionen eller endast kapitel VII genom ett meddelande till Europarådets generalsekreterare.

2. Uppsägningen gäller från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid av tre månader räknat från den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.

Article 32 – Notifications by the Secretary General

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, any Signatory, any Party and any other State which has acceded to this Convention of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c) any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 27 or 28 of this Convention;
- d) any reservation and withdrawal of reservations made in pursuance of the provisions of Article 29 of this Convention;
- e) any notification or declaration made under the provisions of Articles 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30 and 31 of this Convention;

Artikel 32 Meddelanden från generalsekreteraren

Europarådets generalsekreterare skall meddela Europarådets medlemsstater, alla signatärstater, alla konventionsstater samt alla andra stater som har anslutit sig till denna konvention om

- a) undertecknanden,
- b) deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- och anslutningsinstrument,
- c) dag för konventionens ikraftträdande enligt artiklarna 27 och 28,
- d) reservationer och återkallanden av reservationer enligt artikel 29,
- e) meddelanden eller förklaringar enligt artiklarna 23-25 och 27-31,

f) any other act, notification or communication relating to this Convention.

f) andra åtgärder, notifikationer och meddelanden avseende konventionen.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, undertecknat denna konvention.

Done at Strasbourg, this 6th day of November 1997, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Convention and to any State invited to accede to this Convention.

Upprättad i Strasbourg den 7 november 1997 på engelska och franska språken, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som skall deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekretär skall översända bestyrkta kopior till varje medlemsstat i Europarådet, till icke medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av konventionen samt till alla stater som har inbjudits att ansluta sig till den.

Förslag till lag om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § I denna lag finns bestämmelser om förvärv och förlust av svenskt medborgarskap.

2 § Den som har fyllt arton år får själv göra ansökan eller anmälan enligt denna lag även om han eller hon står under annans vårdnad.

3 § Vad som föreskrivs i denna lag om krav på permanent uppehållstillstånd gäller inte för den som är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge.

I fråga om medborgare i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) skall ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för minst fem år likställas med permanent uppehållstillstånd.

Förvärv av svenskt medborgarskap

Förvärv av svenskt medborgarskap vid födelsen

4 § Ett barn förvärvar svenskt medborgarskap vid födelsen, om

1. modern är svensk medborgare,
2. fadern är svensk medborgare och barnet föds i Sverige,
3. fadern är svensk medborgare och gift med barnets mor,
4. fadern är avliden men var svensk medborgare vid sin död och barnet föds i Sverige, eller
5. fadern är avliden men var svensk medborgare vid sin död och gift med barnets mor.

Ett hittebarn som anträffas här i landet anses som svensk medborgare till dess något annat blir känt.

Förvärv av svenskt medborgarskap genom adoption

5 § Ett barn som inte har fyllt tolv år och som adopteras av en svensk medborgare blir vid adoptionen svensk medborgare, om

1. barnet adopteras i Sverige, Danmark, Finland, Island eller Norge, eller
2. barnet adopteras genom ett utländskt beslut som gäller i Sverige enligt lagen (1971:796) om internationella rättsförhållanden rörande adoption eller enligt lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner.

6 § Om en svensk man ingår äktenskap med en utländsk kvinna, blir ett barn till makarna som har fötts före äktenskapet och som inte har förvärvat svenskt medborgarskap enligt 4 § svensk medborgare om barnet är ogift och inte har fyllt arton år.

Förvärv av svenskt medborgarskap genom anmälan

7 § Ett barn som föds utomlands och som inte förvärvat svenskt medborgarskap enligt 4 eller 6 §, men vars far sedan tidpunkten för barnets födelse är svensk medborgare, förvärvat svenskt medborgarskap genom att fadern anmäler önskemål om det innan barnet har fyllt arton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

Barnets vårdnadshavare skall samtycka till förvärvet av svenskt medborgarskap.

8 § Ett barn som föds i Sverige och som vid födelsen är statslöst förvärvat svenskt medborgarskap efter anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om

1. barnet har permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet, och
2. barnet fortfarande är statslöst.

Anmälan skall ske innan barnet har fyllt fem år.

9 § Ett utländskt barn förvärvat svenskt medborgarskap efter anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige, och
2. hemvist här i landet sedan fem år, eller sedan tre år om barnet saknar medborgarskap.

Anmälan skall ske innan barnet har fyllt arton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

10 § En utlänning som har fyllt arton men inte tjugo år förvärvat svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige, och
2. hemvist här i landet sedan arton års ålder och dessförinnan sedan fem år, eller sedan tre år i fråga om den som saknar medborgarskap.

11 § Den som har förlorat eller befriats från sitt svenska medborgarskap återfår detta genom anmälan, om han eller hon

1. har permanent uppehållstillstånd i Sverige,

2. före arton års ålder haft hemvist här i landet under sammanlagt tio år, och
3. sedan två år har hemvist här i landet.

12 § Om en utlänning blir svensk medborgare enligt 7, 9, 10 eller 11 §, medför detta svenskt medborgarskap även för hans eller hennes ogifta barn som har hemvist här i landet och inte har fyllt arton år, om utlänningen

1. ensam har vårdnaden om barnet, eller
2. har vårdnaden gemensamt med den andre föräldern och denne är svensk medborgare.

Blir föräldrarna till ett ogift barn som har hemvist här i riket och som inte har fyllt arton år samtidigt svenska medborgare enligt 9, 10 eller 11 §, medför detta svenskt medborgarskap även för barnet om detta står under bådass vårdnad.

13 § Anmälan enligt 7–11 §§ skall göras hos Migrationsverket. Är utlänningen medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge skall anmälan enligt 8–11 §§ dock göras hos länsstyrelsen i det län där han eller hon är folkbokförd.

Den myndighet till vilken anmälan görs skall meddela beslut om anmälan har medfört förvärv av svenskt medborgarskap eller inte. Det samma gäller vid anmälan enligt 21 eller 22 §.

Förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan (naturalisation)

14 § En utlänning kan efter ansökan beviljas svenskt medborgarskap, om han eller hon har

1. styrkt sin identitet,
2. fyllt arton år,
3. permanent uppehållstillstånd i Sverige,
4. hemvist här i landet
 - sedan två år i fråga om dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare,
 - sedan fyra år i fråga om den som är ofrivilligt statslös eller att bedöma som flykting i enlighet med 3 kap. 2 § utlänningslagen (1989:529),
 - sedan fem år i fråga om övriga utlänningar, och
5. haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt.

15 § Även om kravet på styrkt identitet enligt 14 § 1 inte kan uppfyllas får svenskt medborgarskap beviljas, om sökanden sedan minst åtta år har hemvist här i landet och kan visa att den identitet han eller hon uppger sannolikt är riktig.

Även om kraven enligt 14 § 2–5 inte är uppfyllda får svenskt medborgarskap beviljas, om

1. sökanden tidigare har varit svensk medborgare,
2. sökanden är gift eller sambo med en svensk medborgare, eller
3. det annars finns särskilda skäl till det.

16 § Ansökan om svenskt medborgarskap skall göras hos Migrationsverket som fattar beslut i ärendet.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 5

I ett beslut om svenskt medborgarskap efter ansökan skall det bestämmas om även sökandens ogifta barn som är under arton år förvärvar svenskt medborgarskap.

Upphörande av svenskt medborgarskap

Förlust av svenskt medborgarskap

17 § En svensk medborgare förlorar sitt svenska medborgarskap när han eller hon fyller tjugotvå år, om han eller hon

1. är född utomlands,
2. aldrig haft hemvist i Sverige, och
3. inte heller varit här under förhållanden som tyder på samhörighet med landet.

Om ansökan görs innan den svenske medborgaren fyller tjugotvå år får dock Migrationsverket medge att medborgarskapet behålls.

När någon förlorar svenskt medborgarskap enligt första stycket, medför det att även hans eller hennes barn förlorar medborgarskapet, om barnet förvärvat det på grund av att föräldern varit svensk medborgare. Barnet förlorar dock inte sitt medborgarskap om den andra föräldern har kvar sitt svenska medborgarskap och barnet härleder sitt svenska medborgarskap även från honom eller henne.

Förlust av svenskt medborgarskap sker inte om det leder till att personen kommer att sakna medborgarskap.

Befrielse från svenskt medborgarskap

18 § Migrationsverket får på ansökan befria den som är eller önskar bli utländsk medborgare från hans eller hennes svenska medborgarskap. Befrielse får inte vägras den som har sitt hemvist utomlands. Den som har hemvist i Sverige får vägras befrielse endast om det finns särskilda skäl.

Är sökanden inte redan utländsk medborgare skall som villkor för befrielsen från svenskt medborgarskap krävas att han eller hon inom viss tid förvärvar medborgarskap i ett annat land.

Medborgarskapsrättsliga avtal mellan de nordiska länderna

19 § Regeringen får, efter avtal med Danmark, Finland, Island eller Norge, meddela föreskrifter om tillämpning av en eller flera av bestämmelserna i 20–22 §§. Med avtalsstat avses i dessa bestämmelser den eller de stater som Sverige har ingått sådant avtal med.

20 § Bestämmelsen i 17 § första stycket gäller inte för den som under sammanlagt minst sju år haft hemvist i en avtalsstat.

21 § En medborgare i en avtalsstat förvärvar svenskt medborgarskap, om han eller hon

1. har förvärvat medborgarskapet i avtalsstaten på annat sätt än efter ansökan,
2. har fyllt arton år,
3. har hemvist här i landet sedan fem år, och
4. under denna tid inte har dömts till frihetsberövande påföljd.

Förvärvet sker genom att medborgaren hos länsstyrelsen i det län där han eller hon är folkbokförd anmäler önskemål om det.

Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 12 § när det gäller medborgarens ogifta barn.

22 § Den som har förlorat sitt svenska medborgarskap och därefter oavbrutet varit medborgare i en avtalsstat, får tillbaka svenskt medborgarskap genom att, efter det att han eller hon tagit hemvist här i landet, hos länsstyrelsen i det län där han eller hon är folkbokförd anmäla önskemål om det. Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 12 § när det gäller medborgarens ogifta barn.

Förklaring

23 § Utlänningsnämnden får efter ansökan meddela förklaring att någon är svensk medborgare.

Överklagande

24 § Migrationsverkets beslut enligt denna lag får överklagas till Utlänningsnämnden utom i fall som avses i andra stycket och i 25 §. Bestämmelser om Utlänningsnämnden finns i 7 kap. 3 § andra stycket utlänningslagen (1989:529).

Beslut av en länsstyrelse eller Migrationsverket enligt 7–11 §§, av en länsstyrelse enligt 21–22 §§ eller av Utlänningsnämnden enligt 23 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Utlänningsnämndens beslut får inte överklagas i andra fall än som avses i andra stycket.

25 § Migrationsverkets beslut överklagas till regeringen om det rör ett säkerhetsärende. Ett sådant beslut får överklagas även av Rikspolisstyrelsen.

Ett säkerhetsärende är ett ärende där Rikspolisstyrelsen hos Migrationsverket har föreslagit att ansökan avslås av skäl som rör rikets säkerhet eller allmän säkerhet.

I ett säkerhetsärende gäller förvärvet av svenskt medborgarskap från och med den dag då beslutet har vunnit laga kraft.

Överlämnande

26 § Migrationsverket eller Utlänningsnämnden får överlämna ett ärende som avses i 14 §, 17 § andra stycket eller 18 § till regeringen, om det be-

döms vara av särskild vikt för ledning av tillämpningen av denna lag att ärendet prövas av regeringen.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 5

Har Migrationsverket överlämnat ett ärende som avses i första stycket, skall regeringen höra Utlänningsnämnden innan den avgör ärendet. Undantag får medges om ärendet är synnerligen brådskande. Regeringen får överlämna ett sådant ärende till nämnden för avgörande.

Övrig bestämmelse

27 § En socialnämnd skall på begäran av regeringen, Migrationsverket, Utlänningsnämnden eller Rikspolisstyrelsen lämna ut uppgifter om en utlännings personliga förhållanden, om uppgifterna behövs i ett ärende om svenskt medborgarskap.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001, då lagen (1924:130) om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap och lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap skall upphöra att gälla. Till den 1 juli 2002 skall dock 7 § i 1950 års lag tillämpas när det gäller svenska medborgare som blir medborgare i en annan stat som är bunden av 1963 års europeiska konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap.

2. Ett barn, som har fötts i Sverige och som skulle ha blivit svensk medborgare om 4 § i den nya lagen gällt vid tidpunkten för födelsen, förvärvar svenskt medborgarskap, om

a) fadern fortfarande är svensk medborgare,

b) fadern före den 1 juli 2003 hos Migrationsverket anmäler önskemål om svenskt medborgarskap för barnet, och

c) barnet vid tidpunkten för anmälan inte har fyllt arton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

Barnets vårdnadshavare skall samtycka till förvärvet av svenskt medborgarskap.

3. Ett adoptivbarn, som skulle ha blivit svensk medborgare om 5 § i den nya lagen gällt vid tidpunkten för adoptionsbeslutet, förvärvar svenskt medborgarskap, om

a) adoptionen har beslutats den 1 juli 1992 eller senare,

b) den eller dem som har vårdnaden om barnet före den 1 juli 2003 hos Migrationsverket anmäler önskemål om svenskt medborgarskap för barnet, och

c) barnet vid tidpunkten för anmälan inte har fyllt arton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

4. En person som har förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 1950 års lag, men som skulle haft det kvar om den nya lagen gällt vid tidpunkten för förlusten, återfår svenskt medborgarskap om han eller hon före den 1 juli 2003 hos Migrationsverket anmäler önskemål om det. Detta gäller dock inte personer som haft möjlighet att återfå svenskt medborgarskap redan enligt övergångsbestämmelserna till lagen (1979:139) om ändring i lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap.

Om personen vid tidpunkten för anmälan står under annans vårdnad, görs anmälan i stället av den eller dem som är vårdnadshavare.

Om anmälan avser ett barn som har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

5. I anmälningsärenden enligt punkt 2–4 tillämpas 13 § andra stycket och 24 § andra stycket i den nya lagen.

6. Äldre bestämmelser skall tillämpas i fråga om anmälningsärenden enligt 2 a § i 1950 års lag som har getts in före ikraftträdandet av den nya lagen. Detsamma gäller i fråga om anmälningsärenden enligt 3 § i 1950 års lag som har getts in före ikraftträdandet av den nya lagen, om tillämpning av 1950 års lag är förmånligare för den enskilde än vad tillämpning av den nya lagen skulle vara. 1950 års lag skall också tillämpas i fråga om ärenden som enligt 9 a § har överlämnats till regeringen före ikraftträdandet av den nya lagen.

7. Bestämmelse i överenskommelse, som Sverige har ingått med främmande stat och som gällde den 1 januari 1951, skall tillämpas även om den strider mot denna lag.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1987:813)² om homosexuella sambor

dels att punkterna 20 och 21 skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny punkt, punkt 22, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Om två personer bor tillsammans i ett homosexuellt förhållande, skall vad som gäller i fråga om sambor enligt följande lagar och bestämmelser tillämpas även på de homosexuella samborna:

1. lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem,
2. ärvdabalken,
3. jordabalken,
4. 10 kap. 9 § rättegångsbalken,
5. 4 kap. 19 § första stycket utsökningsbalken,
6. inkomstskattelagen (1999:1229),
7. lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt,
8. bostadsrättslagen (1991:614),
9. lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer,
10. 5 kap. 18 § tredje stycket fastighetsbildningslagen (1970:988),
11. 10 § insiderlagen (1990:1342),
12. 14 kap. 3 § , 4 § tredje stycket och 8 § tredje stycket vallagen (1997:157),
13. 36 § första stycket lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigeval, m.m.,
14. 4 § lagen (1997:159) om brevröstning i vissa fall,
15. 10 kap. 18 §, 11 kap. 2, 15 och 16 §§, 12 kap. 7 och 8 §§ samt 16 kap. 7 och 9 §§ föräldrabalken,
16. säkerhetskyddslagen (1996:627),
17. lagen (1996:1231) om skattereduktion för fastighetsskatt i vissa fall vid 1997–2001 års taxeringar,
18. lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
19. 35 § andra stycket socialtjänstlagen (1980:620),
20. 26 § tredje stycket hälso- och sjukvårdslagen (1982:763),
samt
21. 2 kap. 4 § utlänningslagen (1989:529).
20. 26 § tredje stycket hälso- och sjukvårdslagen (1982:763),
21. 2 kap. 4 § utlänningslagen (1989:529), *samt*
22. 12 § första stycket 2 lagen (2000:000) om svenskt medborgarskap.

Förutsätter dessa lagar eller bestämmelser att samborna skall vara ogifta, gäller det också de homosexuella samborna.

² Lydelse enligt prop. 1999/2000: 43.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 5

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2000-05-18

Närvarande: f.d. justitierådet Lars Å. Beckman, regeringsrådet Susanne Billum, justitierådet Göran Regner.

Enligt en lagrådsremiss den 27 april 2000 (Kulturdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om svenskt medborgarskap,
2. lag om ändring i lagen (1987:813) om homosexuella sambor.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Maria Eka.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om svenskt medborgarskap

I lagrådsremissen läggs fram ett förslag till lag om svenskt medborgarskap, som skall ersätta 1950 års lag i samma ämne. Den nya lagen skiljer sig från 1950 års lag bl.a. därigenom att det nu blir fullt ut möjligt att ha dubbelt medborgarskap. Sådana bestämmelser i 1950 års lag som syftar till att undvika dubbelt medborgarskap har därför uteslutits i den nya lagen. Det skall exempelvis inte längre krävas att den som söker svenskt medborgarskap avsäger sig sitt tidigare medborgarskap. Lagförslaget innehåller också vissa regler som skall öka möjligheten att på ett enklare sätt förvärva svenskt medborgarskap.

Frågan om vad som skall krävas för att få svenskt medborgarskap är i första hand en politisk fråga. Från de utgångspunkter som Lagrådet har att beakta föreligger inga hinder mot den föreslagna lagstiftningen.

Den nya lagen är detaljerad, komplicerad och svåröverskådlig. Delvis torde detta ha sin grund i att vissa bestämmelser i 1950 års lag mer eller mindre oförändrade förs över till den nya lagen. Särskilt gäller det förfaranderegler, som i förslaget finns spridda över lagen. Enligt Lagrådets mening är det angeläget att den nya lagen blir så överskådlig och tydlig som möjligt. Lagrådet föreslår därför att en del ändringar görs i de föreslagna bestämmelserna i syfte att få den nya lagen mera överskådlig och lättförståelig. Bl.a. bör förfaranderegler föras ihop till ett särskilt avsnitt under en gemensam rubrik "Bestämmelser om förfarandet". Också från Regeringskansliets sida har under föredragningen lämnats förslag till vissa justeringar av lagtexten.

Lagrådet föreslår att den nya lagen ges den utformning som framgår av bilagan. En följdändring bör göras i punkt 22 i förslaget till lag om ändring i lagen (1987:813) om homosexuella sambor.

I det följande kommer Lagrådet att närmare kommentera innehållet i vissa paragrafer i lagförslaget. Hänvisningarna till paragrafer avser därvid det remitterade förslaget.

Till att börja med ger det remitterade förslaget upphov till vissa frågor som är av mera allmän räckvidd eller berör flera paragrafer.

En sådan fråga gäller om och i så fall när ett beslut om svenskt medborgarskap kan anses ogiltigt till följd av att någon grundläggande förutsättning för beslutet visar sig inte ha förelegat. Denna fråga berörs inte närmare i remissen. Vid lagrådsföredragningen har angetts att ett beslut om svenskt medborgarskap i allmänhet inte blir ogiltigt i det fall att den sökandes identitet senare skulle visa sig vara en annan än den som anges i beslutet. Beslutet anses i sådant fall gälla den fysiska person som betecknades med identitetsuppgifterna. Vad gäller fallet att ett barn förvärvar svenskt medborgarskap som följd av att fadern är svensk medborgare skulle dock situationen kunna bli annorlunda. Om det sålunda konstateras i efterhand genom dom att mannen inte är far till barnet skulle barnets svenska medborgarskap kunna anses som en nullitet (jfr Sandesjö-Björk Medborgarskapslagen med kommentarer, s. 44). Lagrådet, som erinrar om föreskrifterna i 2 kap. 7 § andra stycket regeringsformen angående när en svensk medborgare får berövas sitt medborgarskap, ställer sig något frågande till denna uppfattning. Enligt Lagrådets mening måste frågan om när ett beslut om svenskt medborgarskap eventuellt kan anses som en nullitet belysas närmare, bl.a. så att regleringens förenlighet med RF kan bedömas.

Flera olika paragrafer innehåller bestämmelser om förvärv av svenskt medborgarskap genom ett enklare förfarande, innebärande att utlänningen hos den ansvariga myndigheten anmäler sitt önskemål, varefter myndigheten fattar beslut om anmälan har medfört förvärv av svenskt medborgarskap eller inte. Detta förfarande betecknas i t.ex. rubriken före 7 § samt i 10 § som förvärv genom anmälan, medan det i 8 och 9 §§ talas om förvärv efter anmälan. Vid lagrådsföredragningen har upplysts att avsikten är att det svenska medborgarskapet skall anses gälla från och med myndighetens beslut och inte räknas från när anmälan görs. Enligt Lagrådets mening är det därför lämpligt att genomgående använda uttryckssättet "förvärv efter anmälan".

1 §

I remissen föreslås att i paragrafen tas in en upplysning om att i lagen finns bestämmelser om förvärv och förlust av svenskt medborgarskap. Det framstår emellertid som självklart att en lag om svenskt medborgarskap innehåller bestämmelser om förvärv och förlust av medborgarskapet. Bestämmelsen kan därför inte anses fylla någon funktion. Lagrådet föreslår att paragrafen stryks.

4 §

I andra stycket av paragrafen finns en presumptionsregel av innebörd att ett hittebarn som anträffas här i landet skall anses som svensk medborgare till dess något annat blir känt. Samma regel återfinns i 1 § i 1950 års lag. I artikel 6.1.b i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap anges att varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning skall föreskriva att medborgarskap i staten skall förvärfvas ex lege av hittebarn som anträffas inom statens territorium som annars skulle bli statslösa. Det kan ifrågasättas huruvida den föreslagna regeln i 4 § står helt i överensstämmelse med konventionsbestämmelsen. Frågan bör övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

14 §

I paragrafens fjärde punkt talas bl.a. om den som är "ofrivilligt statslös", medan man i 8 § använder uttrycket "statslös". Vid lagrådsföredragningen har upplysts att någon egentlig skillnad inte har avsetts. I båda fallen avses personer som utan egen förskyllan är statslösa. Lagrådet förordar därför att uttrycket "statslös" används genomgående. Den närmare innebörden av uttrycket får klargöras i författningskommentaren.

23 §

I paragrafen finns en bestämmelse om att Utlänningsnämnden efter ansökan får meddela förklaring att någon är svensk medborgare. Av författningskommentaren framgår emellertid att den nu angivna möjligheten endast är avsedd för tveksamma fall. Utlänningsnämndens prövning i förklaringsärenden skall sålunda inte omfatta om en person förvärvat eller förlorat svenskt medborgarskap genom anmälan eller ansökan; då har beslut i sakfrågan redan fattats av vederbörande myndighet. Enligt Lagrådets mening bör denna begränsning ges stöd i lagtexten, t.ex. genom att orden "om det kan råda ovisshet om detta" läggs till bestämmelsen (jfr 13 kap. 2 § första stycket rättegångsbalken).

24 §

I paragrafen finns bestämmelser om överklagande. Vissa beslut får överklagas från Migrationsverket till Utlänningsnämnden men inte vidare. Andra beslut av verket eller av en länsstyrelse eller Utlänningsnämnden får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, dvs. till länsrätt, kammarrätt och Regeringsrätten. Motsvarande bestämmelser finns i den nuvarande medborgarskapslagen. De anknyter till instansordningen i utlänningsärenden (se 7 kap. utlänningslagen 1989:529). Dennas framtida utformning övervägs för närvarande sedan Kommittén om ny instans- och processordning i utlänningsärenden lagt fram förslag i SOU 1999:16. Lagrådet förutsätter att frågan om en lämplig instansordning i medborgarskapsärenden behandlas i det sammanhanget.

Övergångsbestämmelserna

Av punkt 4 framgår att en person som förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 1950 års lag, men som skulle ha haft det kvar om

den nya lagen gällt vid tidpunkten för förlusten, återfår svenskt medborgarskap om anmälan görs före viss angiven tid. Vid remissföredragningen har upplysts att det endast är personer som mist det svenska medborgarskapet enligt 7 § i 1950 års lag som avses med bestämmelserna i förevarande punkt. Detta bör framgå av lagtexten. Lagrådet förordar att "7 §" förs in närmast framför "lagen (1950:382)".

Vid föredragningen har vidare upplysts att bestämmelsen i punkt 7 avser endast en tilläggsartikel till ett med Argentina den 17 juli 1885 ingått vänskaps-, handels- och sjöfartsfördrag. Enligt Lagrådets mening bör överenskommelsen lämpligen anges direkt i lagtexten.

BILAGA

Förslag till lag om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs följande.

Förvärv av svenskt medborgarskap vid födelsen

1 § Ett barn förvärvar svenskt medborgarskap vid födelsen, om

1. modern är svensk medborgare,
2. fadern är svensk medborgare och barnet föds i Sverige,
3. fadern är svensk medborgare och gift med barnets mor,
4. fadern är avliden men var svensk medborgare vid sin död och barnet föds i Sverige, eller
5. fadern är avliden men vid sin död var svensk medborgare och gift med barnets mor.

2 § Ett hittebarn som anträffas här i landet anses som svensk medborgare till dess något annat blir känt.

Förvärv av svenskt medborgarskap genom adoption

3 § Ett barn som inte har fyllt tolv år och som adopteras av en svensk medborgare blir vid adoptionen svensk medborgare, om

1. barnet adopteras i Sverige, Danmark, Finland, Island eller Norge, eller
2. barnet adopteras genom ett utländskt beslut som godkänts eller annars gäller i Sverige enligt lagen (1971:796) om internationella rättsförhållanden rörande adoption eller som gäller enligt lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner.

Förvärv av svenskt medborgarskap genom föräldrarnas äktenskap

4 § Ingår en svensk man äktenskap med en utländsk kvinna blir ett barn till makarna, som har fötts före äktenskapet och som inte har förvärvat

svenskt medborgarskap enligt 1 §, svensk medborgare om barnet är ogift och inte har fyllt arton år.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 6

Förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan

5 § Ett barn, som har fötts utomlands och som inte har förvärvat svenskt medborgarskap enligt 1 eller 4 § men vars far sedan barnets födelse är svensk medborgare, förvärvar svenskt medborgarskap om fadern anmäler önskemål om det innan barnet har fyllt arton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

Barnets vårdnadshavare skall samtycka till förvärvet av svenskt medborgarskap.

6 § Ett barn som inte har svenskt medborgarskap förvärvar sådant medborgarskap efter anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige, och
 2. hemvist här i landet sedan fem år eller, om barnet är statslöst, tre år.
- Anmälan skall ske innan barnet har fyllt arton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

7 § Ett barn som har permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet kan, utöver i fall som avses i 6 §, även förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet har fötts i Sverige och sedan födelsen är statslöst.

Anmälan skall i detta fall ske innan barnet har fyllt fem år.

8 § En utlänning som har fyllt arton men inte tjugo år förvärvar svenskt medborgarskap efter anmälan, om han eller hon har

1. permanent uppehållstillstånd i Sverige, och
2. hemvist här i landet sedan han eller hon fyllde tretton år eller, i fråga om den som är statslös, femton år.

9 § Den som har fyllt arton år och som har förlorat eller befriats från sitt svenska medborgarskap återfår detta efter anmälan, om han eller hon

1. har permanent uppehållstillstånd i Sverige,
2. före arton års ålder haft hemvist här i landet under sammanlagt tio år, och
3. sedan två år har hemvist här i landet.

10 § Om en utlänning blir svensk medborgare enligt 5, 6, 8 eller 9 §, förvärvar även hans eller hennes ogifta barn, som har hemvist här i landet och inte har fyllt arton år, svenskt medborgarskap om utlänningen

1. ensam har vårdnaden om barnet, eller
2. har vårdnaden gemensamt med den andre föräldern och denne är svensk medborgare.

Blir föräldrarna till ett ogift barn som har hemvist här i landet och som inte har fyllt arton år samtidigt svenska medborgare enligt 5, 6, 8 eller 9 §, förvärvar även barnet, om det står under bådass vårdnad, svenskt medborgarskap.

Förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan (naturalisation)

11 § En utlänning kan efter ansökan beviljas svenskt medborgarskap (naturaliseras) om han eller hon har

1. styrkt sin identitet,
2. fyllt arton år,
3. permanent uppehållstillstånd i Sverige,
4. hemvist här i landet
 - a) sedan två år i fråga om dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare,
 - b) sedan fyra år i fråga om den som är statslös eller att bedöma som flykting enligt 3 kap. 2 § utlänningslagen (1989:529),
 - c) sedan fem år i fråga om övriga utlänningar,
5. haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt.

12 § Om kraven i 11 § inte är uppfyllda får, om inte annat följer av andra stycket, sökanden ändå naturaliseras om

1. sökanden tidigare har varit svensk medborgare,
2. sökanden är gift eller sambo med en svensk medborgare, eller
3. det annars finns särskilda skäl till det.

En sökande som inte kan styrka sin identitet enligt 11 § 1 får naturaliseras, endast om han eller hon sedan minst åtta år har hemvist här i landet och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig.

13 § I ett beslut om naturalisation skall det bestämmas om även sökandens ogifta barn som är under arton år förvärvar svenskt medborgarskap.

Förlust av svenskt medborgarskap

14 § En svensk medborgare förlorar sitt svenska medborgarskap när han eller hon fyller tjugotvå år, om han eller hon

1. är född utomlands,
2. aldrig haft hemvist i Sverige, och
3. inte heller varit här under förhållanden som tyder på samhörighet med landet.

På ansökan som görs innan den svenske medborgaren fyller tjugotvå år får dock medges att medborgarskapet behålls.

När någon förlorar svenskt medborgarskap enligt första stycket, förlorar även hans eller hennes barn sitt svenska medborgarskap, om barnet förvärvat detta på grund av att föräldern varit svensk medborgare. Barnet förlorar dock inte sitt medborgarskap om den andra föräldern har kvar sitt svenska medborgarskap och barnet härleder sitt svenska medborgarskap även från honom eller henne.

Förlust av svenskt medborgarskap sker inte om detta skulle leda till att personen blir statslös.

Befrielse från svenskt medborgarskap

15 § Den som är eller önskar bli utländsk medborgare får på ansökan befrias från sitt svenska medborgarskap. Befrielse skall medges den som saknar hemvist i Sverige. Den som har hemvist i Sverige får vägras befrielse endast om det finns särskilda skäl.

Är sökanden inte redan utländsk medborgare skall som villkor för befrielsen från svenskt medborgarskap krävas att han eller hon inom viss tid förvärvat medborgarskap i ett annat land.

Vissa bestämmelser rörande de nordiska länderna m.m.

16 § Regeringen får, efter avtal med Danmark, Finland, Island eller Norge, meddela föreskrifter om tillämpning av en eller flera av bestämmelserna i 17–19 §§. Med avtalsstat avses i dessa bestämmelser den eller de stater som Sverige har ingått sådant avtal med.

17 § Bestämmelsen i 14 § första stycket gäller inte för den som under sammanlagt minst sju år haft hemvist i en avtalsstat.

18 § En medborgare i en avtalsstat förvärvat svenskt medborgarskap efter anmälan om han eller hon

1. har förvärvat medborgarskapet i avtalsstaten på annat sätt än efter ansökan,
2. har fyllt arton år,
3. har hemvist här i landet sedan fem år, och
4. under denna tid inte har dömts till frihetsberövande påföljd.

Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 10 § när det gäller medborgarens barn.

19 § Den som har förlorat sitt svenska medborgarskap och därefter oavbrutet varit medborgare i en avtalsstat, får tillbaka svenskt medborgarskap efter anmälan om han eller hon har tagit hemvist här i landet. Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 10 § när det gäller medborgarens barn.

20 § Vad som föreskrivs i denna lag om krav på permanent uppehållstillstånd gäller inte för den som är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 6

I fråga om medborgare i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) skall vid tillämpning av denna lag ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för minst fem år likställas med permanent uppehållstillstånd.

Förklaring

21 § Efter ansökan får meddelas förklaring att någon är svensk medborgare, om det kan råda ovisshet om detta.

Bestämmelser om förfarandet

22 § Migrationsverket prövar ärenden enligt denna lag, om inte annat framgår av andra och tredje styckena.

Anmälningar enligt 6–9, 18 eller 19 § prövas av länsstyrelsen i det län där den som gör anmälan är folkbokförd, om anmälan görs av en medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Utlänningsnämnden prövar ärenden om förklaring enligt 21 §.

23 § Den som har fyllt arton år får själv göra ansökan eller anmälan enligt denna lag även om han eller hon står under annans vårdnad.

24 § Den myndighet till vilken anmälan görs skall meddela beslut om anmälan har medfört förvärv av svenskt medborgarskap eller inte.

25 § Migrationsverket eller Utlänningsnämnden får överlämna ett ärende som avses i 11 §, 12 §, 14 § andra stycket eller 15 § till regeringen, om det bedöms vara av särskild vikt för ledning av tillämpningen av denna lag att ärendet prövas av regeringen.

Har Migrationsverket överlämnat ett ärende som avses i första stycket skall regeringen, om inte ärendet är synnerligen brådskande, höra Utlänningsnämnden innan den avgör ärendet. Regeringen får också överlämna ärendet till nämnden för avgörande.

26 § Migrationsverkets beslut enligt denna lag får överklagas till Utlänningsnämnden utom i fall som avses i andra stycket och i 27 §.

Ett beslut av en länsstyrelse eller Migrationsverket enligt 5–9 §, av en länsstyrelse enligt 18 eller 19 § eller av Utlänningsnämnden enligt 21 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Utlänningsnämndens beslut får inte överklagas i andra fall än som avses i andra stycket.

27 § Migrationsverkets beslut överklagas till regeringen om det rör ett säkerhetsärende. Ett sådant beslut får överklagas även av Rikspolisstyrelsen.

Prop. 1999/2000:147
Bilaga 6

Ett säkerhetsärende är ett ärende där Rikspolisstyrelsen hos Migrationsverket har föreslagit att ansökan avslås av skäl som rör rikets säkerhet eller allmän säkerhet.

I ett säkerhetsärende gäller förvärvet av svenskt medborgarskap från och med den dag då beslutet har vunnit laga kraft.

28 § En socialnämnd skall på begäran av regeringen, Migrationsverket, Utlänningsnämnden eller Rikspolisstyrelsen lämna ut uppgifter om en utlännings personliga förhållanden, om uppgifterna behövs i ett ärende om svenskt medborgarskap.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001, då lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap skall upphöra att gälla. Till följd härav upphör även 13 § första stycket lagen (1924:130) om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap att gälla. Till den 1 juli 2002 skall 7 § i 1950 års lag tillämpas när det gäller svenska medborgare som blir medborgare i en annan stat som är bunden av 1963 års europeiska konvention om begränsning av fall av flerfaldigt medborgarskap och om militära förpliktelser i fall av flerfaldigt medborgarskap.

2. Ett barn, som har fötts i Sverige före ikraftträdandet av den nya lagen och som skulle ha blivit svensk medborgare om 1 § i den nya lagen gällt vid födelsen, förvärvar svenskt medborgarskap, om

a) fadern fortfarande är svensk medborgare,

b) fadern före den 1 juli 2003 hos Migrationsverket anmäler önskemål om svenskt medborgarskap för barnet, och

c) barnet vid tidpunkten för anmälan inte har fyllt arton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

Barnets vårdnadshavare skall samtycka till förvärvet av svenskt medborgarskap.

3. Ett barn, som har adopterats före ikraftträdandet av den nya lagen och som skulle ha blivit svensk medborgare om 3 § i den nya lagen gällt vid adoptionen, förvärvar svenskt medborgarskap, om

a) adoptionen har beslutats den 1 juli 1992 eller senare,

b) den eller de som har vårdnaden om barnet före den 1 juli 2003 hos Migrationsverket anmäler önskemål om svenskt medborgarskap för barnet, och

c) barnet vid tidpunkten för anmälan inte har fyllt arton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna

samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

4. En person som har förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 7 § lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap, men som skulle haft det kvar om den nya lagen gällt vid tidpunkten för förlusten, återfår svenskt medborgarskap om han eller hon före den 1 juli 2003 hos Migrationsverket anmäler önskemål om det. Detta gäller dock inte personer som haft möjlighet att återfå svenskt medborgarskap redan enligt övergångsbestämmelserna till lagen (1979:139) om ändring i lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap.

Om personen vid tidpunkten för anmälan står under annans vårdnad, görs anmälan i stället av den eller dem som är vårdnadshavare.

Om anmälan avser ett barn som har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker därtill. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

5. I anmälningsärenden enligt punkt 2–4 tillämpas 24 § och 26 § andra stycket i den nya lagen.

6. Äldre bestämmelser skall tillämpas i fråga om anmälningar enligt 2 a § lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap som har gjorts före ikraftträdandet av den nya lagen. Detsamma gäller i fråga om anmälningar enligt 3 § i 1950 års lag som har gjorts före ikraftträdandet av den nya lagen, om inte tillämpning av den nya lagen är förmånligare för den enskilde. 1950 års lag skall också tillämpas i ärenden som enligt 9 a § i den lagen har överlämnats till regeringen.

7. Tilläggsartikeln till det vänskaps- handels- och sjöfartsfördrag som Sverige ingått med Argentina den 17 juli 1885 skall alltjämt gälla som svensk lag utan hinder av denna lag.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 juni 2000

Närvarande: statsrådet Freivalds, ordförande, och statsråden Thalén, Ulvskog, Lindh, von Sydow, Pagrotsky, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Lejon, Lövdén, Ringholm

Föredragande: statsrådet Messing

Regeringen beslutar proposition 1999/2000:147
Lag om svenskt medborgarskap

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om svenskt medborgarskap	16 §	
